

AZƏRBAYCAN

RESPUBLİKASI

DÖVLƏT ELM VƏ TEXNİKA KOMİTƏSİ
PATENT-LİSENZIYA İDARƏSİ

SƏNAYE MÜLKİYYƏTİ

RƏSMİ BÜLLETEN N 1 (1 hissə)

Dərc olunma tarixi: 31.03.99

BAKİ-1999

Ixtiralara aid bibliografik məlumatların
Müəyyənləşdirilməsi üçün beynəlxalq INID kodları

60 - keçmiş SSRİ-nin mühafizə sənədlərinin növü və nömrəsi	46 - patentin dərc edilmə tarixi
11 - patentin nömrəsi	51 - beynəlxalq patent təsnifatının indeksi (indeksləri)(BPT)
21 - ərizə sənədinin qeydiyyat nömrəsi	54 - ixtiranın adı
22 - ərizə sənədinin verilmə tarixi	57 - ixtiranın referatı
23 - sərgi ilkinliyi tarixi	71 - ərizəçi, ölkənin kodu
31 - ilkin ərizə sənədinin tarixi	72 - ixtiranın müəllifi, ölkənin kodu
32 - ilkinlik tarixi	73 - patent sahibi, ölkənin kodu
33 - ilkinlik ölkənin kodu	86 - RST üzrə ərizə sənədinin qeydiyyat nömrəsi və verilmə tarixi
43 - ərizə sənədin dərc edilmə tarixi	

Международные коды ИНИД для идентификации
библиографических данных, относящихся к
изобретениям

60 - вид и номер охранного документа бывшего СССР	43 - дата публикации заявки
11 - номер патента	46 - дата публикации патента
21 - регистрационный номер заявки	51 - индекс(ы) Международной патентной классификации
22 - дата подачи заявки	54 - название изобретения
23 - дата выставочного приоритета	57 - реферат изобретения
31 - номер приоритетной заявки	71 - заявитель (и), код страны
32 - дата приоритета	72 - автор(ы) изобретения код страны
33 - код страны приоритета	73 - патентообладатель, код страны
	86 - регистрационный номер и дата подачи заявки РСТ

İXTİRALAR

ИЗОБРЕТЕНИЯ

"Sənaye
mülkiyyəti"
rəsmi bülleten

1996-cı ildən nəşr edilir
Издается с 1996 года

официальный
бюллетень
"Промышленной
собственности"

Dərc olunma tarixi

31.03.99

Дата публикации

Вакı

Баку

1 (1 hissə)
часть
1999

Azərbaycan Respublikası
Dövlət Elm və Texnika Komitəsi
Patent-Lisenziya İdarəsi
"Sənaye mülkiyyəti"
rəsmi bülleteni

NSORPETHNA

Baş redaktor- Akademik A.X.Mirzəcanzadə
Baş redaktorun birinci müavini- M.M Seyidov
Baş redaktorun müavini J.S.Babayev
Redaksiya şurası: A.X.Mirzəcanzadə, M.M.Seyidov, R.Mehdiyev,
A.Musayev, İ.Həsənov, Z.Naciyev, A.Əfəndiyev, H.Suleymanov, N.Vəliyev,
N.Əliyeva, B.Əskərov, J.Babayev, Z.Mustafayev.

Официальный бюллетень
"Промышленной собственности"
Патентно-лицензионного управления
Государственного Комитета по Науке и Технике
Азербайджанской Республики

Главный редактор- Академик А.Х.Мирзаджанзаде
Первый заместитель главного редактора- М.М Сеидов
Заместитель главного редактора-Я.С Бабаев
Редакционный совет: Академик А.Х.Мирзаджанзаде, М.М.Сеидов,
Р.Мехтиев, А.Мусаев, И.Гасанов, З.Гаджиев, А.Эфендиев,
Г.Сулейманов, Н.Велиев, Н.Алиева, Б.Аскеров, Я.Бабаев,
З.Мустафаев.

İXRAYA DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ
BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ

ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О
ЗАЯВКАХ НА ИЗОБРЕТЕНИЯ

Bölmə A.

İnsan həyatı tələblərinin təmin edilməsi.

Раздел А.

Удовлетворение жизненных потребностей человека.

(21) 95/000578

(22) 24.02.95.

(51) A 01 N 5/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikasının EA Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu.

(72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı
Məmmədov Qərib Şamil oğlu
Bəşirova Təranə Abbas qızı

(54) Bitki üçün boy maddəsi.

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi üsul ilə bitkinin boyunu və inkişafını tənzimləməyə aiddir.

İxtiranın məqsədi - bitki üçün ehtiyat bazası olan, asan, ucuz başa qələm və yüksək effektə malik boy maddəsinin növünü genişləndirməkdir. Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün reagent TF-IP-dən istifadə edilmişdir. TF-IP - diizopropilmonitiofosfat kalium $(C_3H_7O)_2PSOK$ və diizopropilditiofosfat $(C_3H_7O)_2PSSK$ kalium qarışığından ibarətdir.

TF-IP ilə əkindən əvvəl 0,05; 0,005; 0,0005% məhlul 10 litr su hesabı ilə bir ton toxumun nəmləşdirilməsi nəticəsində arpa məhsulu 5,3-6,2, yonca otu 18,5-25,4; pambıq isə 4,6-6,1 sentner prototiplə müqayisədə artmışdır.

Bitkinin qönçələmə və çiçəkləmə dövründə çiləmə nəticəsində arpa məhsulu 4,5-7,2; yonca otu- 16,5-28,0; pambıq isə 3,1-6,4 sentner prototip ilə müqayisədə artmışdır. Eləcədə TF-IP-nin mineral gübrələrlə birlikdə verilməsi nəticəsində prototiplə müqayisədə arpa məhsulu 4,1-7,9; yonca otu 20,0-28,4 və pambıq isə 3,7-6,9 sentner artmışdır. Eyni zamanda alınan məhsulun keyfiyyəti də yüksəlmişdir.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрохимии АН
Азербайджанской Республики.

(72) Исаева Фарида Гаджиага кызы
Мамедов Гариб Шамиль оглы
Баширова Тарана Аббас кызы

(54) Очиститель нефтезагрязнённых земель.

(57) Изобретение относится к применению реагента ТФ-ИП в сельском хозяйстве для повышения урожайности сельскохозяйственных культур.

Задача изобретения - расширение ассортимента более эффективных стимуляторов роста, с неограниченной сырьевой базой, более низкой стоимостью и более доступных.

Поставленная задача достигается применением реагента ТФ-ИП. Реагент ТФ-ИП - смесь диизопропилмонотифосфата калия $(C_3H_7O)_2PSOK$ диизопропилдитиофосфат калия $(C_3H_7O)_2PSSK$. Основание примеси :карбонат калия, пентасульфид фосфора, изопропиловый спирт.

Реагент ТФ-ИП используется в качестве стимулятора роста растений путём увлажнения семян перед посевом в концентрациях 0,05 ; 0,005; 0,0005% из расчёта 10 литров на 1 тонну ячменя, люцерны и хлопчатника. Урожайность ячменя увеличивается на 4,5-7,2 ц/га или 20-30%, сена люцерны 16,5-28,0 или 42-70%, хлопка-сырца 3,1-6,4ц/га или 11-24% по сравнению с прототипом. Также улучшается качество урожая.

Новый препарат в применяемых концентрациях не является токсичным и остаточное количество его не обнаружено в растениях.

(21) 95/000577

(22) 24.02.95.

(51) A 01 N 7/00 , C 09 K 17/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikasının EA Torpaqşünaslıq və aqrokimya institutu.

(72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı
Məmmədov Qərib Şamil oğlu
Bəşirova Təranə Abbas qızı
Rüstamova Elba Ehsan qızı

(54) Neft ilə çirklənmiş torpaqların təmizləyicisi.

(57) (57)İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi üsul ilə neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənmə effektini artırmaqdır. Neftlə çirklənmiş torpaqların təmizləyicisi kimi sulfonatdan istifadə edilmişdir.

Parafinli neftin aromatsızlaşdırılması fraksiyasından (180-320⁰ C) alınan sulfonat - alkil sulfoturşusunun $C_nH_{2n+1}SO_3Na$

(n=12+18)natrium duzununun qarışığından ibarətdir. Əsas qarışıqlar : sulu karbonlar, natrium, xlor, sudur.

Neftlə çirkələnmiş torpaqları yumaq üçün 1m² sahə üçün neftlə çirkəlmə 10 sm dərinliyə qədər olarsa, onda 0,75-1,5 litr, 20sm qədər olarsa, onda 1,5-3,0 litr; 60 sm qədər olarsa, onda 4,5-9,0 litr yeni maddə ilə yuyulmalıdır. Əgər sahənin çirkəlməsi 60 və ya ondan da dərinə gedərsə, onda yuma 2 dəfədən az olmayaraq aparılmalıdır.

Sulfonat zəhərli deyil, yuyulmadan sonra torpaqda kənd təsərrüfatı bitkiləri becərildikdə bitkidə heç bir qeyri-normal hal müşahidə edilmir.

Yüksək və aşağı temperaturda öz aktivliyini itirmir.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрохимии АН
Азербайджанской Республики.

(72) Исаева Фарида Гаджиага кызы
Мамедов Гариб Шамиль оглы
Баширова Тарана Аббас кызы
Рустамова Эльба Эхсан кызы

(54) Очиститель нефтезагрязнённых земель.

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности, к химическим средствам, обладающим способностью очищать нефтезагрязнённые земли.

Задача изобретения состоит в повышении эффективности очистки почвогрунтов от нефтезагрязнений.

Согласно изобретения в качестве средства для очистки нефтезагрязнённых земель применяют сульфонат -МРТУ-6-01-34-65. Смесь натриевых солей алкилсульфоокислот C_nH_{2n+1}SO₃Na (где n=12+18), полученная из фракции парафинистого деароматизированного керосина(180-320⁰ C). Основные примеси:углеводы, хлорид натрия, вода. Средство вносят дозой 0,5-9,0 л/ м² в зависимости от глубины загрязнения, перемешивают с загрязнённой землей и промывают водой.

Если загрязнения доходят до глубины 10 см, достаточно на 1 м² взять 0,75-1,5 литра, до глубины 20 см- 1,5-3,0 литра, а для 60-ти см загрязнения - 4,5-9,0 литра. Чем больше загрязнение, тем больше кратность промывки. Если загрязнение доходит до глубины 60 см и более, то промывку проводят не менее 2-х раз.

Препарат не ядовит, после промывки можно проводить посадку с/х культур, не вызывает уродливости растений. При

хранении при высоких и низких температурах не теряет своей активности.

(21) 95/000590

(22) 24.02.95.

(51) A 01 N 7/00, C 09 K 17/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu.

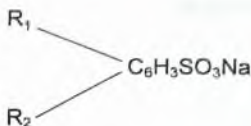
(72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı
Məmmədov Qərib Şamil oğlu
Bəşirova Təranə Abbas qızı

(54) Neftlə çirklənmiş torpaqların təmizləyicisi.

(58) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi üsul ilə neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənmə effektini artırmaqdır. Neftlə çirklənmiş torpaqların təmizləyicisi kimi "Azolyat - A" -dan istifadə edilmişdir. "Azolyat - A" natrium duzu ilə mono- və dialkilbenzolsulfo turşusunun qarışığından ibarət olub, tərkibi belədir :

$R_1 - C_6H_4SO_3Na$;

preparat (1)

preparat (2)

R_1 - alkil radikalı olub, 10-12 karbon atomundan, R_2 - alkil radikalı olub, 5-7 karbon atomundan ibarətdir. Tərkibində natrium sulfat və sulfolaşmayan birləşmələr də vardır.

Neftlə çirklənmiş torpaqları yumaq üçün $1m^2$ sahə üçün neftlə çirklənmə 10 sm dərinliyə qədər olarsa, onda 0,25-0,5 litr, 20 sm-ə qədər olarsa, onda 0,75-1,5 litr, əgər çirklənmə 60 sm-ə qədər olarsa, onda 3,0-4,5 litr yeni maddə ilə yuyulmalıdır. Əgər sahənin çirklənməsi 60 və ya ondan da dərinliyə gedərsə, onda yumanı 2-3 dəfə təkrar etmək lazımdır.

Təklif olunan neftlə çirklənmiş torpaqların yeni təmizləyicisi öz yüksək effektivliyi, ucuzluğu, istənilən qədər xammala malik olması ilə fərqlənir.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрехимии АН
Азербайджанской Республики.

(72) Исаева Фарида Гаджиага кызы
Мамедов Гариб Шамиль оглы
Баширова Тарана Аббас кызы

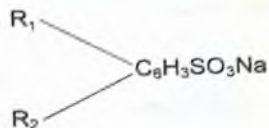
(54) Очиститель нефтезагрязнённых земель

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности, к химическим средствам, обладающим способностью очищать нефтезагрязнённые земли.

Задача изобретения состоит в повышении эффективности очистки нефтезагрязнённых земель. В качестве препарата для очистки нефтезагрязнённых земель используют Азолят-А.

Азолят-А представляет собой смесь натриевых солей и моно- и диалкилбензосульфокислот $R_1 - C_6H_4SO_3Na$ (препарат1) и

(Препарат 2)

где :

R_1 - алкильный радикал, содержащий 10-12 атомов углерода;

R_2 - алкильный радикал, содержащий 5-7 атомов углерода;

На слабозагрязнённых землях применяют (до глубины 10 см) 0,25-0,5 литра, до 20 см - 0,75-1,5 , до глубины 60 см - 3,0-4,5 л/м² . В последнем случае промывку проводят не менее 2-3 раз.

Предлагаемый препарат является новым в качестве очистителя нефтезагрязнённых земель, отличается большой эффективностью, неограниченной сырьевой базой, стоит дешево.

(21) N 94/000422

(22) 07.09.94

(51) A 01 N 33/04, 33/08

(71)(73) (71)(73) Az.Resp Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu.
EA

- (72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı
Məmmədov Qərib Şamil oğlu
(54) Arpa bitkisi üçün boy maddəsi

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə, kimyəvi maddə ilə bitginin boyunu, inkişafını sürətləndirməyə və məhsuldarlığının artırılmasına aiddir.

İxtiranın məqsədi - arpa bitkisi üçün möhkəm bazası olan, ucuz başa cələn və yüksək effektiv boy maddələrinin növünü genişləndirməkdir.

Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün oksidləşmiş uayt spirit ilə asidolun 1:1 nisbətində qarışığından alınan FR-1 (BTY -26-65) reagentindən arpa bitkisinin boyunu, inkişafını və məhsuldarlığını artıran boy maddəsi kimi istifadə edilmişdir.

Aparılan tədqiqatlardan məlum olmuşdur ki, təklif olunan boy maddəsi FR-1 hektara mineral gübrələrlə 125; 250; 500; 750; 1000 q qarışdırıb verildikdə arpa məhsulunu 3,6-6,4 sentner artırmaqla yanaşı keyfiyyət göstəricilərinə də müsbət təsir edir. Ən yaxşı nəticə hektara 750 q boy maddəsi verilən variantdan alınmışdır.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрохимии АН Азерб. Республики.

(72) İsaeva Fəridə Gədjiağa kızı
Məmədov Gərib Şamil oğlu

(54) **Стимулятор роста ячменя**

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности, к химическим средствам стимулирования роста растений ячменя.

Новый стимулятор реагент ФР-1 смесь окисленного уайт спирита и асидола в соотношении 1:1 положительно влияет на урожайность ячменя. Урожайность ячменя увеличивается на 3.6-6.4 ц/га по сравнению с прототипом. Наблюдения показали, что препарат способствует утолщению стебля и предотвращает полегание.

От применения ФР-1 наряду с повышением урожайности улучшается качество ячменя.

Загараты, связанные с применением ФР-1 составляют 1000-2000 руб/га а экономическая эффективность 20000-40000, а прототипа соответственно 5000-6000 руб/га.

Применение нового стимулятора роста ячменя экономически выгодно и целесообразно, стоит дешево, имеет неограниченную сырьевую базу.

(21) N 95/000588

(22) 02.01.95

(51) A 01 N 33/04, 33/08

(71)(73) Az.Resp. EA Torpaqşünaslıq və Aqrokimyə İnstitutu

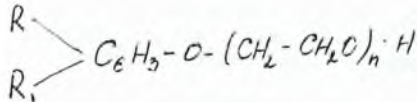
(72) İsayeva Fəridə Hacıağa qızı

Məmmədov Qərib Şamil oğlu

(54) Pambıq bitkisi üçün defoliant

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi üsul ilə pambıq bitkisinin yarpağının tökülməsinə təsir göstərən maddələrə aiddir.

İxtiranın məqsədi yüksək effektə, möhkəm bazaya malik olan defoliantlar qrupunu genişləndirməkdir. Buna nail olmaq üçün OP-7 və OP-10, DÜİST 8433-57 tətbiiq edilmişdir. OP-7 və OP-10 tərkibi polietilenqkolk efirinin mono- və dialkilfenol qarışığından ibarət olub, ümumi formulu belədir:

R - alkil radikalı olub, 8-10 karbon atomundan ibarətdir. $R_1=R$ və ya H.

OP-7 üçün $n=6+7$; OP-10 üçün $n=10+12$.

Təklif olunan preparatlar yüksək effektə və möhkəm bazaya malik olan defoliant kimi istifadə oluna bilər. Onu qeyd etmək kifayətdir ki, yeni defoliantların hektara 0,25; 0,5; 0,75 və 1,0 kq hesabı ilə verilməsindən bir gün sonra yarpağın tökülməsi pambığın yetişməsindən asılı olaraq 43,8; 55,6; 97,4 (OP-7) və 46,6; 60,3; 98,7 (OP-10), 3 gündən sonra isə 69,8-100% (OP-7) və 77,3-99,4% (OP-10), 6 gündən sonra isə 97,4-100 (OP-7) və 99,0-100% (OP-10) olmuşdur.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрохимии АН Азерб.Респуб.

(72) Исаяева Фарида Гаджиага кызы

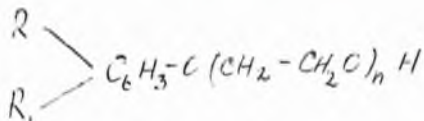
Мамедов Гариб Шамиль оглы

(54) Дефолиант хлопчатника

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности, к химическим средствам, оказывающим дефолирующее действие на растения хлопчатника.

Задачей настоящего изобретения является расширение ряда эффективных и доступных дефолиантов, которая достигается применением вспомогательных веществ ОП-7 и ОП-10, ГОСТ 8433-57.

ОП-7 и ОП-10 смесь полиэтиленгликолевых моно- и диалкилфенолов, с общей формулой:

где R -алкильный радикал, содержащий 8-10 атомов углерода
 $R_1=R$ или H. $n=6+7$ для ОП-7, а для ОП-10 $n=10+12$.

Предложенные новые дефолианты открывают возможность использования более эффективных и доступных препаратов. Достаточно отметить, что процент опавших листьев хлопчатника в варианте с дефолиантом повышается по мере созревания и составляет через день после обработки 0,25; 0,5; 0,75; 1,0 кг/га соответственно: 43,8; 55,6; 97,4 (ОП-7) и 46,6; 60,3; 98,7% (ОП-10), через 3 дня 69,8-100% (ОП-7) и 77,3-99,4% (ОП-10), через 6 дней -97,4-100% (ОП-7) и 99,0-100% (ОП-10).

(21) 95/000512

(22) 23.02.95.

(51) A 01 N 33/08

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu

(72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı

İsmiyev Arif İdris oğlu

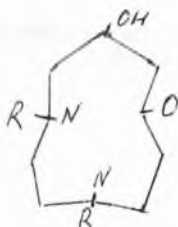
Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Məmmədov Qərib Şamil oğlu

(54) Hidroksi əvəzli diazakraun efirlərinin tərəvəz bitkiləri üçün boy maddəsi kimi tətbiqi.

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi maddələrin tərəvəz bitkiləri üçün boy maddəsi kimi tətbiqinə əsaslanır.

İxtiranın məqsədi yüksək effektiv, möhkəm xammal bazasına malik olan, ucuz başa gələn boy maddələrinin növünün genişləndirilməsidir. Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün hidroksi əvəzli diazakraun-efirlərindən boy maddəsi kimi istifadə edilmişdir. Hidroksi əvəzli diazakraun efirlərin ümumi formulu belədir :

$R = H ; CH_3 ; C_2H_5 ; CH_2 = CH - CH_3 ; H - C_4H_9 ;$

- 1-окса-4,7-диаза-9-сиклодеканол-препарат 1 ;
 1-окса-4,7-диметил-4,7-диаза-9-сиклодеканол-препарат 2 ;
 1-окса-4,7-диэтил-4,7-диаза-9-сиклодеканол-препарат 3 ;
 1-окса-4,7-диаллил-4,7-диаза-9-сиклодеканол-препарат 4 ;
 1-окса-4,7-дибutil-4,7-диаза-9-сиклодеканол-препарат 5 .

Гидрокси эвэзли диазакраун эфирлэринин истихана шэраитиндэ yetiшdirilэн тэрэвэз биткилэринин мэхсударлығына тэсiri öyrэнилмишdir.

Гидрокси эвэзли диазакраун эфирлэринин биткинин чичэклэмэ дөвүндэ 0,04 ; 0,004 ; 0,0004% мэхлullарыны гектара 500 литр hesabы илэ чилэмэ апарылмишdir. Апарылмиш тэдқиقاتлар нэтисиндэ истихана шэраитиндэ 1м² сахэдэн 2,1-5,8 кq помидор вэ 3,0-7,3 кq хийар мэхсulu прототиплэ мүqайисэдэ артмиш, еynи заманда алынан мэхсulun кейфиyyети дэ үйксэк олмушdur.

Гидрокси эвэзли диазакраун эфирлэринин истифадэсиндэн сонра битки тэркибиндэ qалиq шэклиндэ топланмир.

(71)(73) Институт Почковедения и Агрoхимии Академия Наук Азербайджанской Республики.

(72) Исаева Фарида Гаджиага кызы

Мамедов Гариб Шамиль оглы

Исмиев Ариф Идрис оглы

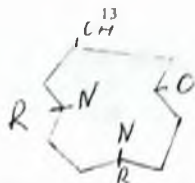
Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы

(54) Применение гидроксизамещённых диазакраун-эфиров в качестве стимуляторов роста овощных культур.

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности к новым химическим средствам стимулирования роста овощных культур.

Задача изобретения - расширение ассортимента более доступных и эффективных стимуляторов роста, с неограниченной сырьевой базой и более низкой стоимостью.

Поставленная задача достигается применением гидроксизамещённых диазакраун-эфиров общей формулы :

где : R = H ; CH₃ ; C₂H₅ ; CH₂ = CH - CH₃ ; H - C₄H₉ ;

- 1-окса-4,7-диаза-9-циклодеканол-препарат 1 ;
 1-окса-4,7-диметил-4,7-диаза-9-циклодеканол-препарат 2 ;
 1-окса-4,7-диэтил-4,7-диаза-9-циклодеканол-препарат 3 ;
 1-окса-4,7-диаллил-4,7-диаза-9-циклодеканол-препарат 4 ;
 1-окса-4,7-дибутил-4,7-диаза-9-циклодеканол-препарат 5 .

Действие новых препаратов изучалось на урожайности овощных культур в условиях тепличного комбината.

Действие новых препаратов изучалось путём опрыскивания в период цветения из расчёта 500 л/га. Результаты опытов показали, что урожайность томатов в условиях тепличного хозяйства увеличивается на 2,1-5,8 кг/м², а огурцов - на 3,0-7,3 кг/м² по сравнению с прототипом. Улучшается также и качество урожая томатов и огурцов.

Новые препараты менее токсичны по сравнению с прототипом, не накапливаются в растениях, стоят дёшево.

(21) 95/000514

(22) 23.02.95.

(51) A 01 N 33/08

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu

(72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı

İsmiyev Arif İdris oğlu

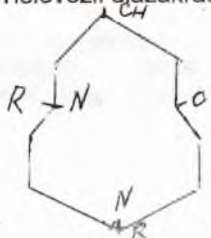
Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Məmmədov Qərib Şamil oğlu

(54) Tiolevəzli diazakraun-efirlərinin pambıq bitkisi üçün boy maddəsi kimi tətbiqi.

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi maddələrin tiolevəzli diazakraun-efirlərinin pambıq bitkisi üçün boy maddəsi kimi tətbiqinə əsaslanır.

Tiolevəzli diazakraun efirlərinin ümumi formulu belədir :

R = CH₃ ; C₂H₅ ; CH₂ = CH - CH₃ ;

İxtiranın məqsədi yüksək effektə malik, ucuz başa gələn boy maddələrinin növünün genişləndirilməsidir.

Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün tioləvəzli diazakraun efirlərindən istifadə edilmişdir.

Tioləvəzli diazakraun efirlərinin pambıq bitkisinin boyuna, inkişafına, məhsuldarlığına və texnoloji keyfiyyətinə təsiri öyrənilmişdir. Aparılmış tədqiqatlar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, toxumun səpəndən əvvəl nəmləşdirilməsindən pambıq məhsulu 4,8-6,8 s/hek ; bitkinin çiçəkləmə dövründə çiləmədə - 3,2-6,0 s/hek ; mineral gübrələrlə birlikdə verilməsindən 2,4-6,2 s/hek prototiplə müqayisədə artmışdır. Eyni zamanda alınan məhsulun texnoloji keyfiyyəti də yüksəlmişdir.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрохимии Академия Наук
Азербайджанской Республики.

(72) Исаева Фарида Гаджага кызы

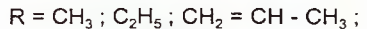
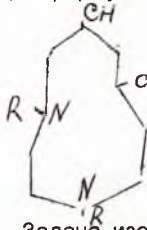
Мамедов Гариб Шамиль оглы

Исмиев Ариф Идрис оглы

Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы

(54) Применение тиолзамещённых диазакраун-эфиров в качестве стимуляторов роста хлопчатника.

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности, к химическим средствам стимулирования роста растений, в частности к тиолзамещённым диазакраун-эфиром общей формулы :

Задача изобретения - расширение ассортимента более эффективных, доступных и дешёвых стимуляторов роста растений.

Поставленная задача достигается тем, что в качестве стимуляторов роста растений предлагается применять тиолзамещённые диазакраун-эфиры.

Действие тиолзамещённых диазакраун-эфиров изучалось на урожайности хлопчатника. Полученные результаты показывают положительное действие на

урожайность, а также технологическое качество волокна. От увлажнения семян хлопчатника урожайность увеличивается на 4,8-6,1 (20-24%) ц/га, от внесения в смеси с минеральными удобрениями - на 2,4-6,2 ц/га (10-22%) и от опрыскивания растений в период цветения - на 3,4-6,0 ц/га (14-20%).

Новые препараты - тиолзамещённые диазакраун-эфиры выгодно отличаются от своих аналогов и прототипа, применяются под хлопчатник. Тиолзамещённые диазакраун-эфиры не токсичны и не накапливаются в растениях.

(21) N 94/000420

(22) 07.09.94

(51) A 01 N 47/48

(71)(73) Az.Resp. EA Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu

(72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı

Məmmədov Qərib Şamil oğlu

(54) Arpa bitkisi üçün boy maddəsi

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi maddə ilə arpa bitkisinin boy inkişafını sürətləndirməyə və məhsuldarlığının artırılmasına aiddir.

İxtiranın məqsədi - arpa bitkisi üçün möhkəm bazası olan ucuz, yüksək effektiv boy maddələrinin növünü genişləndirməkdir.

Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün arpa bitkisinin boy maddəsi kimi TK-o-izopropil-N-etiltiono-karbomatdan ($C_3H_7OCSNNC_2H_5$) istifadə edilmişdir.

Bitkinin vegetasiya dövründə TK-hektara 250-500 q mineral gübrələrlə qarışdırılıb veriməsi nəticəsində arpa məhsulu 3,0-6,6 sentner nəzarət variantına nisbətən artmışdır. Eyni zamanda TK-bitkinin gövdəsinin qalınlaşdırır ki, nəticədə bitkinin yatmasının qarşısını alır.

(71)(73) Институт почвоведения и агрохимии АН Азерб.Респуб.

(72) Исаяева Фарида Гаджи-Ага кызы

Мамедов Гариб Шамиль оглы

(54) **Стимулятор роста ячменя**

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности к химическим средствам стимулирования роста растений.

Задачей изобретения является выявление наиболее эффективных стимуляторов роста растений, дешево стоящих.

Поставленная задача решается тем, что в качестве стимулятора роста ячменя применяют реагент ТК-о-

изопропил-этилтионо-карбомат ($C_3H_7OCSNNC_2H_5$).
Урожайность ячменя увеличивается на 3,6-6,6 ц/га по сравнению с прототипом, улучшается качество урожая.

Наблюдения показали, что препарат способствует утолщению стебля и предотвращает полегание.

(21) N 94/000421

(22) 07.09.94

(51) A 01 N 57/10, 41/42

(71)(73) AZ.Resp. EA Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu

(72) İsayeva Fəridə Hacığa qızı

Məmmədov Qərib Şamil oğlu

(54) Bitkilər üçün boy maddəsi

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi maddə ilə bitkinin boy inkişafını sürətləndirməyə və məhsuldarlığın artırılmasına aiddir.

Boy maddəsi - TF-B-dibutilmonotiofosfat kaliym ($(C_4H_9O)_2PSOK$) və dibutilditiofosfat kaliyumun ($(C_4H_9O)_2PSSK$) qarışığından ibarətdir.

İxtiranın məqsədi - bitki üçün möhkəm bazası olan, ucuz başa gələn və yüksək effektiv boy maddələrinin növünü genişləndirməkdir.

Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün reagent - TF-B-dən kənd təsərrüfatı bitkilərinin boy maddəsi kimi istifadə edilmişdir.

Aparılan tədqiqatlar nəticəsində məlum olmuşdur ki, toxumların nəmləşdirilməsi nəticəsində hektardan arpa məhsulu 2,8-4,3 (11-15%), payızlıq buğda 2,1-4,9 (9-19%), yonca otu - 10,3-18,6 (30-47%), pambıq məhsulu isə 3,1-4,6 (12-14%) sentner nəzəret variantına nisbətən artmışdır.

Bitkilərin buton dövründə çiləmə nəticəsində pambıq məhsulu 2,9-4,9 (12-19%), yonca otu isə 8,5-18,3 (23-42%) sentner nəzəret variantına nisbətən artmışdır. Bitkinin vegetasiyası dövründə TF-B-un bir hektara 250-500 q mineral gübrələrlə qarışdırılıb verilməsi nəticəsində yonca otu 5,8-20,3 (20-51%), arpa dənə 2,2-4,4 (8-15%), payızlıq buğda 2,9-4,0 (14-15%) və pambıq məhsulu 2,1-4,6 (9-16%) sentner nəzəret variantına nisbətən artmışdır.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрохимии АН Азерб. Респуб.

(72) Исаева Фарида Гаджиага кызы

Мамедов Гариб Шамиль оглы

(54) Стимулятор роста растений

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности, к химическим средствам регулирования роста растений.

Задача изобретения - расширение ассортимента более эффективных стимуляторов роста растений, более доступных и дешевых.

Поставленная задача достигается применением реагента ТФ-Б-смесь дибутилмонотиофосфата калия $((C_4H_9O)_2PSOK)$ и дибутилдитиофосфата калия $((C_4H_9O)_2PSSK)$ в качестве стимулятора роста растений. Реагент ТФ-Б используется в качестве стимулятора роста растений путем увлажнения семян перед посевом в концентрациях 1,05-0,0005% из расчета 10 литров на 1 тонну семян ячменя, озимой пшеницы, люцерны и хлопчатника.

Урожайность ячменя от увлажнения семян увеличивается на 2,8-4,3 ц/га (11-15%), озимой пшеницы - 2,1-4,9 (9-19%) ц/га, сена люцерны - 10,8-18,6 (30-47%), хлопка сырца -3,1-4,6 (12-14%) ц/га по сравнению с прототипом.

Применение ТФ-Б в период бутонизации путем опрыскивания растений урожай хлопка-сырца увеличивался на 2,9-4,9 (12-19%) ц/га, сена люцерны -8,5-18,3 (23-42%) ц/га по сравнению с прототипом. В смеси с минеральными удобрениями урожай сена люцерны увеличивается на 5,8-20,3 (20-51%) ц/га, ячменя -2,2-4,4 (8-15%) ц/га, озимой пшеницы - 2,9-4,0 (14-15%) ц/га и хлопчатника -2,1-4,6 ц/га (9-16%) по сравнению с прототипом. Также улучшается качество урожая.

(21) 96/000724

(22) 22.12.95.

(51) A 61 B 01/00

(76) Qasımov Eynulla Əliheydar oğlu
Rüstəmov Qerasim Əmirxan oğlu
Tağıev Samir Elman oğlu
Mirzəliyev İsmayil Əhməd oğlu

(54) Pnevmooperitoneum qoyulanda Vereş iynəsinin yeridilməsinin dəqiqliyinə nəzarət üsulu.

(57) İxtira tibb sahəsinə aiddir və diaqnostikada və eləcə də cərrahiyyədə qarın boşluğuna müxtəlif qazların vurulmasında adekvatlığı qiymətləndirmək üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi iynənin insufliyator-manometrle birləşdirilməsi vasitəsilə pnevmooperitoneum yaradılarkən iynənin yeridilməsinə nəzarətin dəqiqliyinin artırılmasından ibarətdir.

Qarındaxili əks təzyiğin olmasına əsaslanan üsulun məgzi ondan ibarətdir ki, qabaqcadan insulyator-manometrle birləşdirilən havavuran iynəni qarın boşluğuna göbək həlqəsindən yeridilir, sonra qarının qabaq divarı yuxarı dartılır və insulyator-manometrin panelində qarın boşluğundakı əks təzyiğin qiyməti qeyd olunur ki, bu da xəbərdarlıq signalı ilə müşayət olunur. Cihazda qeyd olunan əks təzyiç və xəbərdarlıq signalı qarın boşluğunda iynənin ucunun dəqiq yerləşdiyini təsdiq edir.

Beləliklə, təklif olunan üsul az vaxt ərzində qarın boşluğunda iynənin yerləşdiyinin adekvatlığını yoxlamağa imkan verir.

Üsulun dəqiqliyi 99% təşkil edir ki, bu da məlum üsullara nisbətən 24% artıqdır.

(76) Гасымов Эйнулла Алигейдар оглы

Рустамов Герасим Амирхан оглы

Тагиев Самир Елман оглы

Мирзалиев Исмаил Ахмед оглы

(54) Способ контроля точности введения иглы Вереша для наложения пневмоперитонеума.

(57) Изобретение относится к области медицины и может быть использовано для оценки адекватности введения различных газов в брюшную полость как в диагностических, так и в хирургических целях.

Задача изобретения состоит в повышении точности контроля введения иглы для наложения пневмоперитонеума путём соединения иглы с инсуфлятором-манометром.

Сущность способа, основанного на наличии отрицательного внутрибрюшного давления, заключается в том, что вдвувательную иглу, предварительно соединённую с инсуфлятором-манометром, вводят через пупочное кольцо в брюшную полость, после чего брюшную стенку подтягивают вверх, на панели инсуфлятора регистрируется значение отрицательного давления в брюшной полости, сопровождающееся звуковым сигналом.

Регистрируемое прибором отрицательное значение и звуковой сигнал подтверждает точность расположения иглы в брюшной полости,

Таким образом, предлагаемый способ позволяет, в реальное время проверить адекватность расположения иглы в брюшной полости.

Точность способа составляет 99% , что на 24% больше, чем у известных.

(21) 94/000329

(22) 05.04.94.

(51) A 61 B 17/56

(71)(73)Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri
Təkmilləşdirmə İnstitutu

(72) Səmədzadə Rəsim Məsa oqlu
Səmədzadə Rüstəm Rəsim oqlu
Əliyev Cavad Məmməd Bağır oqlu
Təptixlı Dürdanə Xanbaba qızı

(54) Sümük transplantatının yeridilmə üsulu.

(57) İxtira tibbi texnikaya, xüsusən də travmatologiya və ortopediyaya aiddir.

Təklif olunan ixtiranın məqsədi - qamış sümüyünün defektinin ortadan götürülməsi və transplantatı intramedulyar üsul ilə yeritməklə aşıq-baldır oynaqının ankilozlaşmasıdır.

Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün qamış sümüyünün orta və aşağı üçdə birində sümük defektinin əvəz edilməsi sümük defekti ocağından kənarda aparılır-ayağının səthində dəri və dərialtı yumşaq toxumlar qat-qat kəsilir, Qeçar tipli genişləndiricinin köməyi ilə yumşaq toxumalar aralanır. Mil hər iki fraqmentdən keçməklə sümük iliyi kanalına yeridilir, bunun üçün bələdçi kimi sümük matqabından istifadə edilir. Sonra işə sərbəst sümük transplantatı yeridilir.

Təklif olunan üsul əməliyyatın travmatikliyini xeyli azaldır, və möhkəm dayanıqlı osteosintez yaratmağa imkan verir.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Институт
Усовершенствования Врачей им. А.Алиева

(72) Самедзаде Расим Муса оглы
Самедзаде Рустам Расим оглы
Алиев Джавад Мамед Багир оглы
Таптыхлы Дурдана Ханбаба кызы

(54) Способ внедрения костного трансплантата.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии.

Задачей предлагаемого изобретения является замещение дефекта большеберцовой кости и анкилозирование голеностопного сустава путём интрамедуллярного внедрения свободного трансплантата.

Поставленная задача достигается тем, что способ заключающийся в разрезе кожного покрова, подкожных мягких тканей, замещении дефекта кости в нижней и средней третях

большеберцовой кости, в отличии от прототипа, производят вне очага костного дефекта с подошвенной стороны, затем проводят спицу через костно-мозговой канал обоих фрагментов большеберцовой кости, расширитель типа Гегара для мягких тканей, опять бурав для кости, свободный костный трансплантат.

Предложенный способ значительно уменьшает травматичность операционного подхода, способствует созданию прочного, устойчивого остеосинтеза.

(21) N 98/001153

(22) 27.01.97

(51) A 61 B 17/56

(76) Səmədzadə Rasim Musa oğlu

Səmədzadə Rüstəm Rasim oğlu

(54) Aşağı ətrafın sınıq və çıxıqlarının müalicəsi və oynaqlarda hərəkətin bərpası üçün qurğu

(57) İxtira təbətə, xüsusilə travmatologiya və ortopediyaya aiddir.

Təklif olunan ixtiranın məqsədi: mobil davamlı skelet dartması nəticəsində aşağı ətraf sümüklərinin və oynaqlarının anatomik tamlığını bərpa etmək, həmçinin oynaqların hərəkətini yaratmaqdır.

Məsələ onunla həll olunur ki, qurğu təyin olunmuş formadadır, onun özülü elə düzəldilmişdir ki, həmin qurğuya zədələnmiş ətrafa müvafiq olaraq istənilən vəziyyəti vermək olur, eyni zamanda qurğunun özünə istənilən müvafiq vəziyyəti vermək olur.

Qurğu müxtəlif uzunluqda metal lövhələrdən ibarətdir. Lövhələr üzərində eyni ölçülü deliklər açılmışdır. Metal lövhələr öz aralarında boltlar vasitəsilə birləşir. Xəstənin aşağı ətrafının ölçülərinə uyğun olaraq eninə, uzununa, hündürlüyünə və həcminə uyğun olaraq qurğunu dəyişmək olur.

Sol və sağ yarım hissə bir-biri ilə metal çubuqlar vasitəsilə birləşir, bu zaman, ətrafın biomexaniki oxunu lazım olan bucaq altında boltların köməyi ilə dəyişdirmək olur. Qurğu skelet dartmasını açmadan bud-çanaq, diz və baldır-aşiq oynaqlarında oynaqların hərəkətini bərpa etməyə imkan verir.

(76) Самедзаде Расим Муса оглы

Самедзаде Рустам Расим оглы

(54) Устройство для лечения переломов и вывихов нижней конечности и разработки движений в суставах.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии.

Задачей предлагаемого изобретения является создание мобильного устройства для скелетного вытяжения костей нижней конечности, позволяющего восстановить анатомическую целостность костей и суставов нижней конечности, а так же разработку движений в суставах.

Задача решена тем, что устройство представляет определенную форму, состоящее из основного основания для поврежденной конечности и выполнено подвижным из металлических пластин разной длины, с просверленными в них одинаковых отверстий. Соединяются металлические пластинки между собой болтами соразмерно длине, ширине, высоте и объему конечности больного.

Левая и правая половины соединяются между собой металлическими шпильками, что дает возможность вкпе с болтами изменять угол тяги биомеханической оси конечности в любом направлении. Устройство позволяет разрабатывать движения в тазобедренном и коленном суставах, не снимая скелетного вытяжения с конечности больного, при этом облегчает рентгенологическое обслуживание больного.

(21) 95/000509

(22) 01.12.94.

(51) A 61 K 9/08, 31/00

(71)(73)N.Nərimanov ad. Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Hüseynov Dursun Yaqub oqlu

(54) Dərman vasitəsi.

(57) İxtirada təqdim olunan dərman vasitəsi farmakologiyaya, xüsusilə kardiologiyaya aid olub, hipertoniya xəstəliyinin, ürəyin işemik xəstəliyinin, miokardın infarktının, stenokardiyanın, ürək aritmiyalarının və s. müalicəsində tətbiq edilə bilər.

İxtiranın məqsədi ürəyin pozulmuş ritmini bərpa etməkdən ibarətdir ki, o da ürək tac damarlarının qenişlənməsi, miokardın oyanma qabiliyyətinin zəiflənməsi və azan sinirin (vaqusun) tonusunun yüksəlməsi sayəsində törənə bilər.

Qarşıya qoyulan məqsədə onunla nail olunur ki, həmin dərman vasitəsinin tərkibinə başqa ürək damcılarında fərqli olaraq incičiçəyi, valerian tinkturaları və validoldan başqa, yemişan ekstraktı və kalium bromid daxildir.

Dərman vasitəsinin tərkibinin komponentləri aşağıda göstərilən nisbətdə götürülmüşdür (çəki hissəsi ilə) :

- İnciçəyrit tinkturəsi - 15-30
- Valerian tinkturəsi - 15-30
- Yemirgənin duru ekstraktı - 20-40
- Kalium bromid - 6-12
- Validol - 4-8

(71)(73) Azərbaycanın Milli Elmlər Akademiyası
 im N Narimanova

(72) Guseynov Dursun Yakub oglu

(54) Лекарственное средство

(57) Лекарственное средство относится к фармакологии, в частности к кардиологии и может быть использовано при лечении гипертонической болезни, ишемической болезни сердца, инфаркта миокарда, стенокардии, сердечных аритмий и др.

Задачей изобретения является восстановление нарушенного сердечного ритма за счёт расширения коронарных сосудов, снижения возбудимости миокарда и повышения тонуса блуждающего нерва.

Поставленная задача достигается тем, что лекарственное средство, содержащее настойку ландыша, настойку валерианы, валидол, дополнительно содержит экстракт боярышника, калия бромид при следующем соотношении компонентов, вес.ч.:

▫ Настойка ландыша	15-30
▫ Настойка валерианы	15-30
▫ Экстракт боярышника	20-40
▫ Калия бромид	6-12
▫ Валидол	4-8

(21) 95/000561

(22) 14.04.95.

(51) C 07 D 263/04 , A 61 L 2/16

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu,
 " İnqihitor " Birgə Müəssisəsi

(72) Şaxgəldiyev Mais Əli Həsən oğlu

Fərzəliyev Vəqif Məcid oğlu

Abbasova Mələhət Tələt qızı

Fərzəliyev Fuad Məcid oğlu

Kərimov Kamal Teymur oğlu

Vəlixanlı İskəndər İsfəndiyar oğlu
Meybəliyev Tələt Məmməd oğlu
Həsənova Sara İman qızı

(54) 3 - (β - hidroksietil) - 1,3 - oksazolidin və 3 - (β - hidroksioksimetilen-etil) - 1,3 - oksazolidin dizinfeksiya edici maddə kimi .

(57) İxtira, dezinfeksiya qabiliyyətinə malik olan- 3 - (β - hidroksietil) - 1,3 - oksazolidin və onun metiol törəmələri kimi yeni kimyəvi birləşmələrə aiddir.

İxtiranın məqsədi kimi dezinfeksiya qabiliyyətinə malik 1,3 - oksazolidinin yeni törəmələrinin məqsədyönlü sintezi nəzərdə tutulmuşdur.

Bu, 60-70⁰ C temperaturda ilkin reaktivlərin 2 : 3 molyar nisbətində götürülməsi şərti ilə dietanolaninlə formaldehidin (paraform, yaxud formalin şəklində) 3-4 saat ərzində kondensasiyası yolu ilə 3 - (β - hidroksietil) - 1,3 - oksazolidinin və 3 - (β - hidroksioksimetilen-etil) - 1,3 - oksazolidinin sintezi nəticəsində əldə olunur.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики., Совместное предприятие "Ингибитор".

(72) Шахгельдиев Маис Алигасан оглы
Фарзалиев Вагиф Меджид оглы
Аббасова Малахат Талет кызы
Фарзалиев Фуад Меджид оглы
Керимов Камал Теймур оглы
Велиханлы Искендер Исфаендияр оглы
Мейбалиев Талет Мамед оглы
Гасанова Сара Иман кызы

(54) 3 - (β - **гидроксиэтил**) - 1,3 - **оксазолидин** и 3 - (β - **гидроксиоксиметилден-этил**) - 1,3 - **оксазолидин** в качестве дезинфицирующего средства.

(57) Изобретение относится к новым химическим соединениям- 3 - (β - гидроксиэтил) - 1,3 - оксазолидину и его метилольному производному, 3 - (β - гидроксиоксиметилден-этил) - 1,3 - оксазолидину, обладающим дезинфицирующим свойством.

Задачей данного изобретения является целенаправленный синтез новых производных 1,3 - оксазолидина, обладающих дезинфицирующим действием.

Поставленная задача достигается путём синтеза

3 - (β - гидроксизетил) - 1,3 - оксазолидина и 3 - (β - гидроксиксиметилен-этил) - 1,3 - оксазолидина конденсацією дитаноламина с формальдегидом (в виде параформа или формалина) при температуре 60-70⁰ С в течении 3-4 часов и мольном соотношении исходных реагентов 2:3.

(21) N 95/000608

(22) 01.03.95

(51) A 61 L 15/03

(76) Dadaşov Xalid Dadaş oğlu

Məmmədov Cəfər Əlifida oğlu

Qurbanəliyev Dünyamin Firudin oğlu

(54) Yaraların işlənməsi və müalicəsi üçün material

(57) İxtira tibbə, məhz travmatologiyaya və ortopediyaya aiddir.

Yaraların işlənməsi və müalicəsi üçün material məsamələrinin ümumi həcmi 0,5 sm³/q və xüsusi səthi 1500 sm² olan yaxşı inkişaf etmiş mikro -, mezo- və makroməsaməli turund və ya sarğılar şəklində karbon liflərindən ibarətdir, materiala optimal qatılıqda götürülmüş fenollar olan antioksidant femobilizasiya olunmuşdur.

Təklif olunan materialın yara səthinə aşağı dərəcədə adgeziyası aşağıdır, yüksək drenaj qabiliyyətinə malikdir, lifləri nizamlı, sapları çox davamlıdır, qıcıqlandırıcı, allergen və ümumi toksik təsirlərə malik deyildir.

(76) Дадашев Халид Дадаш оглы

Мамедов Джафар Альфида оглы

Курбаналиев Дуньямин Фирудин оглы

(54) Материал для обработки и лечения ран

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии.

Материал для обработки и лечения ран представляет собой углеродные волокна с хорошо развитой микро-, мезо- и макропористостью с суммарным объемом пор 0,5 см³/г и удельной поверхностью 1500 м²/г в форме турунд или повязок. На материалом иммобилизован антиоксидант из группы пространственно затрудненных фенолов оптимально подобранной концентрации.

Предложенный материал обладает низкой адгезией к раневой поверхности, высокой дренирующей способностью волокон, большей прочностью нитей, не обладает раздражающим, аллергенным и общетоксическим действием.

(21) 94/000347

(22) 22.04.93.

(51) A 61 N 5/00, 5/06

(71)(73)N.Nərimanov ad. Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Bayramov Nuru Yusif oğlu
Sultanov Həsən Abbas oğlu
Qaraqov Faiq Misir oğlu
Əliyev Eldar Allahverdi oğlu
Həmzəyev Sadiq Mahmud oğlu

(54) Donmaların müalicə üsulu.

(57) İxtiranın məqsədi dondurmuş xəstələrdə ödəmləri tezliklə aradan qaldırmaq, regeneratör prosesləri sürətləndirmək və qan dövranını yaxşılaşdırmaq yolu ilə müalicənin səmərəliliyini artırmaq, müddətini qısaltmaqdır.

Bu məqsədə çatmaq üçün dondurmuş nahiyə antiseptiklərlə işlədikdən və qovuqçuqlar kəsildikdən sonra gündəlik olaraq helium-kadmium lazeri ilə (dalğa uzunluğu 0,441mkm) 0,5 C/kv.sm. dozada, ödem çəkilənə qədər 3-5 gün ərzində sonrakı günlər isə şüalandırma şüalandırılır, helium-neon lazeri ilə (dalğa uzunluğu 0,632mkm) 0,3-0,5 0,5 C/kv.sm. dozada aparılır, hər dəfə şüalandırmadan sonra hidrofily məlhemlərlə sarğı qoyulur, demorkasiya xətti əmələ gəldikdən sonra isə nekrektomiya edilir.

(71)(73) Азербайджанский Медицинский Университет
им.Н.Нариманова

(72) Байрамов Нуру Юсиф оглы
Султанов Гасан Аббас оглы
Галагов Фаик Мисир оглы
Алиев Эльдар Аллахверди оглы
Гамзаев Садыг Махмуд оглы

(54) Способ лечения отморожения.

(57) Способ относится к медицине, в частности к хирургии.

Задачей изобретения является повышение эффективности срока лечения отморожений путём ускорения исчезновения отёков, регенераторных процессов в тканях и улучшения кровообращения в области поражения.

Поставленная задача достигается тем, что поражённую область обрабатывают антисептиками, вскрывают пузырьки, осуществляют ежедневное облучение области в первые 3-5

сутки гелий-кадмиевым лазером (длина волны 0,441мкм) в разовой дозе 0,5 Дж/см² до исчезновения отёков, а последующие сутки гелий-неоновым лазером (длина волны 0,632мкм) в разовой дозе 0,3-0,5 Дж/см² до появления демаркации, и после каждого сеанса облучения накладывают повязки с гидрофильными мазями и производят некрэктомию после образования демаркационной линии.

(21) 95/000615

(22) 03.08.95.

(51) A 61 N 5/00, 5/06

(76) Umudov Xalid Məmməd-Sadiq oğlu
Quliyev Rauf Ələfsər oğlu

(54) Qanın ultrabənövşəyi şüalandırılması üsulu.

(57) İxtira tibbə aiddir və qanın ultrabənövşəyi şüalandırılmasının müsbət təsir göstərdiyi ürək-damar, toksiki-septik vəziyyətlərin, travmaların və başqa xəstəliklərin müalicəsi zamanı istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi müalicə müddətini qısaltmaqdır.

Buna onunla nail olunur ki, venoz kateterdən damar yatağına işıq yönəldici daxil edilir və UB-şüalar işıqyönəldicinin baş tərəfinə fokuslanaraq onun vasitəsilə ötürülür və damar yatağı şüalandırılır. pO₂ və pCO₂ göstəriciləri subkutikal yolla ölçülür və onların dəyişikliklərindən asılı olaraq şüalandırma prosesi tənzim olunur.

(76) Умудов Халид Мамед-Садыг оглы

Гулиев Рауф Алефсер оглы

(54) Способ ультрафиолетового облучения крови.

(57) Изобретение относится к медицине и может быть использованно при лечении сердечно-сосудистых, токсико-септических состояниях, травмах и других заболеваниях.

Задачей изобретения является сокращение сроков лечения.

Световод через венозный катетер вводят в сосудистое русло и фокусируют УФ излучение на торец световода, по которому оно передаётся и излучается в сосудистое русло

Показатели pO₂ и pCO₂ измеряют субкутикульно и в зависимости от их изменения регулируется процесс облучения.

- (21) 95/000616
 (22) 09.08.95.
 (51) A 61 N 5/06, A 61 M 1/00, 27/00
 (76) Umudov Xalid Məmməd-Sadiq oğlu
 Quliyev Rauf Ələfsər oğlu
 (54) Ultrasəs yara lavajı üsulu.

(57) İxtira tibbə, məhız cərrahiyəyə aiddir.
 İxtiranın məqsədi müalicə müddətini qısaltmaqdır.
 Buna onunla nail olunur ki, ultrasəs dərman aerosolu bir drenaj borusu vasitəsilə irinli boşluğa verilir, yara tutumunun hermetik yığıcı qaba axıdılması isə digər drenaj borusu vasitəsilə həyata keçirilir. Drenaj boruları irinli boşluğa dərindeki deşiklərdən daxil edilir və elə quraşdırılırlar ki, onların üzərində açılmış dəliklər irinli boşluqda yerləşsin.

- (76) Умудов Халид Мамед-Садыг оглы
 Гулиев Рауф Алефсер оглы
 (54) **Способ ультразвукового раневого лаважа.**

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к хирургии.
 Задачей изобретения является сокращение сроков лечения.

В гнойную ушитую полость подаётся ультразвуковая лекарственная аэрозоль через одну дренажную трубку, а отток раневого содержимого производится в герметичный сборник через другую дренажную трубку. Дренажные трубки введены в гнойную полость через проколы в коже и установлены так, чтобы боковые отверстия, выполненные на дренажных трубках, находились в полости гнояника.

Bölmə B.
Müxtəlif texnoloji proseslər.

Раздел В.
Различные технологические процессы.

- (21) N 98/001082
 (22) 11.05.98
 (51) B 60 G 7/00
 (76) Hüseynov Hüseyn Əli oğlu

(54) Avtomobilin qabaq asqılarının təhlükəli maillik bucağı siqnalizatoru

(57) İxtira avtomobil qayıрма sahəsinə, xüsusən də reykalı sükan mexanizmi olan avtomobilin qabaq asqılarına aiddir. Təhlükəli maillik bucaqları siqnalizatoruna malik olan qabaq sərbəst asqılar məlum deyildir.

İxtiranın məqsədi, təkərlərin maillik bucaqlarının pozulmasını stənddə yoxlamadan, qabaqcadan aşkar etməklə avtomobilin qabaq asqılarının davamlılığını və etibarlılığını artırmaqdır.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll edilir ki, reykanın sükan dartqısının daxili ucluqlarının aparıcı oxlarında sərt birləşdirilmiş kronshteyn və onunla eyni ox üzərində sökülən qaykalarla dielektrik materialdan hazırlanmış gövdə, onun içərisində isə sərt bərkidilmiş kontakt - arakəsmə yerləşir, bu arakəsmənin bərkidici vinti elektrik açarı və elektrik lampası ilə qida mənbəyinə qoşulmuşdur, bu halda sökülən qaykaların mərkəzi dəşiklərindən üzərində yayla kontaktlar oturdulmuş ştoklar keçir. Yaylı kontaktlarla kontakt-arakəsmələr arasında qabaq təkərlərin normal maillik bucaqları üçün hesablanan məsafə nəzərdə tutulur, ştoklar isə teleskopik dayaqların dönmə lingləri ilə şarnirlə bağlanmışdır.

(76) Гусейнов Гусейн Али оглы

(54) Сигнализатор запредельных углов развала передней подвески автомобиля

(57) Изобретение относится к области автомобилестроения, точнее к передней подвеске автомобиля, имеющей реечный ручной механизм. Передние независимые подвески, имеющие сигнализатор запредельных углов развала неизвестны.

Задача изобретения - увеличение долговечности и надежности передней подвески автомобиля путем раннего выявления нарушения углов развала колес без проверки на стенде.

Поставленная задача решена тем, что на осях рейки, несущих внутренние наконечники поперечных рулевых тяг жестко закреплен кронштейн, несущий в отверстиях своих ушек распорные гайки с корпусом, выполненным из электроизоляционного материала с жестко закрепленными внутри него контактом-перегородкой, включенным в электрическую цепь с включателем и контрольной лампой, при этом сквозь центральные отверстия распорных гаек проходят штоки, несущие на себе подпружиненные контакты с некоторым зазором между ними и контактом-перегородкой при

нормальных углах развала передних колес, а штоки шарнирно соединены с поворотными рычагами телескопических стоек.

(21) 96/000691

(22) 25.10.95.

(51) B 64 F 1/22

(76) Molodtsov İgor Mixailoviç

(54) Yedək qurğusu.

(57) Qurğu təyyarəni yerlə hərəkət etdirmək üçün nəzərdə tutulmuş, bir tərəfdən dartıcının qarmağına toxunan, əks tərəfi isə ox yerdəyişməsi mümkün olan sapfanın deşiyində yerləşdirilmiş ilgəkli dartıqdan ibarətdir, belə ki, sapfa, qarmaq üzərində, onun oxu ətrafında fırlana bilən və dartıq ilə biroxlı olan içiboş gövdəli çəngəldə yerləşdirilmişdir.

Gövdənin çəngələ əks yanının təyyarənin şassisinin qabaq dayağına toxunan sərt birləşdirilmiş fiksatoru vardır.

Çəngəl - sapfa - dartıq sistemine sapfanın fırlanma oxuna paralel oxu olan milşəkili kəsilə bilən element sancılmışdır.

Qüvvənin tətbiq olunma qolu elə seçilmişdir ki, dartıq və ya itələmə qüvvəsi yol veriləndən böyük olduqda və ya dönmə momenti yol verilən həddi keçdikdə yeganə kəsilə bilən element kəsilir.

Bu, qurğunun konstruksiyasını sadələşdirməyə, dönmə zamanı kəsilə bilən element kəsildikdə şassinin qabaq dayağı tayının sınımasının qarşısını almağa, qurğunu nəqliyyat vasitəsilə aparmaq üçün yığıldıqda onun əndaza ölçülərini azaltmağa (dartıqını sapfanın gövdəsindən keçməklə və kəsilə bilən elementin yerini dəyişməklə içəri salaraq) imkan verir.

Fiksator üç yarıqla çəngəl və üfüqi müstəvidə o üz-bu üz çıxan deşiyi olan dörd çıxıntı şəklində yerinə yetirilmişdir. Tərkibində ikinci sonluğu daxili çıxıntıların deşiyində olan barmaqları başlarında yerləşdirilmiş və öz oxu ətrafında fırlana bilən orta yarıqda çəngəl vardır. Belə ki, barmaqlar öz oxları boyunca irəli-geri yerdəyişə bilirlər, üzərlərində daxili çıxıntıda sərt bərkidilmiş istiqamətverici vintlə təmasda olan kiçik və həmçinin oymağın baş tərəflərində sərt bərkidilmiş istiqamətverici vintlə təmasda olan hər biri əks istiqamətli vintşəkili yarığı vardır.

Bu işin rahatlığını artırır. Belə ki, oymağı bir dövrdən də az bu və ya digər tərəfə fırlatdıqda, fiksatorun barmaqları şassinin qabaq dayağının qulaqcıqlarının deşiyinə salınır və ya onlardan çıxarılır.

Gövdənin, özünə paralel ox ətrafında dönmə bilən təkərli oxu vardır. Belə ki, ikincisində, öz üzərində sonsuz vint reduktorunun

gövdəsini gəzdirən sonsuz vint təkəri sət birləşdirilmişdir. Sonsuz vint reduktorı kimi pnevmatik intiqallı tormozları olan avtomobilin nizamlayıcı tormoz lingindən istifadə olunmuşdur ki, bu da qurğunun əndaza ölçülərini azaldır və işin rahatlığını artırır.

(76) Молодцов Игорь Михайлович

(54) **Буксировочное устройство.**

(57) Устройство предназначено для перемещения самолёта по земле при помощи тягача, содержит тягу с петлёй, контактирующей с крюком тягача, на одном конце, а противоположный конец установлен в отверстии цапфы с возможностью осевого перемещения в ней, причём цапфа установлена в вилке полого корпуса, соосного с тягой, на пальцах с возможностью вращения вокруг оси последних.

Торец корпуса противоположный вилке, имеет жёстко смонтированный фиксатор, контактирующий с передней стойкой шасси самолёта.

Система вилка-цапфа-тяги пронизана срезным элементом в виде шпильки, ось которой параллельна оси вращения цапфы.

Плечи приложения сил подобраны так, что единственный срезной элемент срезается при превышении тягового или толкающего усилия выше допустимого, или при превышении поворотного момента.

Это даёт упрощение конструкции устройства, устраняет возможность поломки створок передней стойки шасси при срезании срезного элемента на повороте ; позволяет уменьшить габариты устройства при "складывании" его для перевозки в транспортном средстве (вдвигании тяги в корпус через цапфу с переустановкой срезного элемента).

Фиксатор выполнен в виде вилки с тремя пазами и четырьмя выступами, пронизанными сквозным отверстием в горизонтальной плоскости, содержит втулку в среднем пазе, с возможностью вращения вокруг своей оси, несущую в торцах пальцы, вторыми своими концами находящиеся в отверстиях внутренних выступов; причём пальцы могут перемещаться возвратно-поступательно вдоль своих осей, имеют прямую канавку, контактирующую с установочным винтом жёстко закреплённом на внутреннем выступе, а также винтовую канавку, противоположного направления каждая, контактирующую с установочным винтом, жёсткозакреплённым у торца втулки.

Это повышает удобство работы, т.к. вращением втулки меньше чем на один оборот в ту или другую сторону, пальцы фиксатора вводятся в отверстия ушек передней стойки шасси выводятся из них.

Корпус имеет ось с колёсами, способную поворачиваться вокруг параллельной себе оси, причём на второй жёстко установлено червячное колесо, несущее на себе корпус редуктора с червяком. В качестве червячного редуктора использован тормозной регулировачный рычаг автомобиля, имеющего пневмопривод тормозов, что уменьшает габариты устройства и повышает удобство работы.

Bölmə C.

Kimya və metallurgiya.

Раздел С.

Химия и металлургия.

(21) 96/000815

(22) 24.06.96.

(51) C 01 B 13/11

(76) Davudov İmran Benyaməddin oqlu
Məmmədov Nemət Əli oqlu
Davudov Benyaməddin Bəyagə oqlu

(54) Portativ məişət ozonatoru.

(57) İxtira elektrokimya texnologiyası sahəsinə, xüsusi halda elektrik boşalmaları vasitəsilə havadan ozonun elektrosintezinə aiddir. Ozonator ərzaq məhsullarını, içməli suları, məişət, əczaçılıq və tibbi-müalicə yerlərini dezinfeksiya etmək və zərərsizləşdirmək, habelə bir sıra xəstəlikləri müalicə etmək və yaraları sağaltmaq üçün tətbiq edilə bilər.

İxtiranın məqsədi baryer elektrik boşalması əsasında işləyən, koaksial elektrodlar sisteminə malik kiçik ölçülü effektiv portativ məişət ozonatorunun hazırlanmasıdır.

Bu məsələ baryer tacşəkilli elektrik boşalması əsasında işləyən, bir-birindən müxtəlif dielektrik borularla ayrılmış koaksial elektrodlar sistemli aktiv boşalma elementinin daxili elektrodunu metal spiral, xarici elektrodunun metal tor şəklində hazırlamaqla, yüksək gərginlikli qidalandırıcı blok kimi televizorun yüksəkvoltlu xətti açıcı transformatorundan istifadə etməklə həll olunmuşdur.

- (76) Davudov İmran Benyaməddin oğly
Məmmədov Nəmət Əli oğly
Davudov Benyaməddin Bəyəğə oğly
(54) **Переносной бытовой озонатор.**

(57)Изобретение относится к области электрохимической технологии, в частности, к устройствам, предназначенным для получения озона из воздуха с помощью электрических разрядов. Он может быть применен для дезинфекции и обеззараживания бытовых, фармацевтических и медицинских помещений, питьевой воды и пищевых продуктов, а также для лечения ряда болезней и обработки ран.

Задачей изобретения является создание эффективного малогабаритного переносного бытового озонатора, работающего на основе барьерного электрического разряда с коаксиальной системой электродов.

Поставленная задача решена тем, что в переносном бытовом озонаторе с барьерным электрическим коронным разрядом коаксиальной системой электродов, разделённых различными диэлектрическими трубками, внутренний электрод активного разрядного элемента выполнен в виде металлической спирали, внешний электрод выполнен в виде металлической сетки, а высоковольтный блок питания содержит телевизионный высоковольтный строчный трансформатор.

- (21) 96/000816
(22) 03.07.96.
(51) C 01 B 13/11
(76) Davudov İmran Benyaməddin oqlu
Məmmədov Nəmət Əli oqlu
Davudov Benyaməddin Bəyəğə oqlu
Nizamov Telman İnayət oqlu
Mehtiyev Arif Şəfayət oqlu
(54) **Çoxelementli boruşəkilli ozonator.**

(57) İxtira elektrokimya texnologiyası sahəsinə, xüsusilə elektrik boşalmaları vasitəsilə havadan ozon alan qurğulara aiddir.

Ozonator, meişət, əczaçılıq, tibbi-müalicə yerlərini, meyvə-tərəvəz anbarlarını, içməli suyu və su-idman hovuzlarını dezinfeksiya etmək və zərərsizləşdirmək, kimya texnoloqiyasında oksidləşmə proseslərini sürətləndirmək, daxili yanacaq mühərriklərində yanacaq-hava qarışığının yanmasını yaxşılaşdırmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur.

İxtiradan məqsəd - baryer elektrik boşalması əsasında işləyən koaksial elektrodlar sisteminə malik çoxelementli effektiv ozonatorun alınmasıdır.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, bir-birindən müxtəlif dielektrik borularla ayrılan, koaksial yerləşdirilmiş elektrodlardan ibarət boşalma elementləri olan ozonator, aktiv boşalma elementinin daxili elektrodu üzərində dərin yiv açılmış metal tor, hava axınının bölücüsü isə səthində çoxlu dəşikləri olan konik metal boru şəklində hazırlanmışdır.

(76) Давудов Имран Беньямеддин оглы

Мамедов Неймат Али оглы

Давудов Беньямеддин Бейга оглы

Мехтиев Ариф Шафаят оглы

Низамов Тельман Инаят оглы

(54) **Многоэлементный трубчатый озонатор.**

(57)Изобретение относится к области электрохимической технологии, в частности к устройствам для получения озона из воздуха с помощью электрических разрядов. Озонатор предназначен для дезинфекции и обеззараживания бытовых, фармацевтических помещений, овощехранилищ, питьевой воды и водно-плавательных бассейнов, в химической технологии для ускорения процессов окисления для улучшения сгорания топливно-воздушной смеси в двигателях и др.

Задачей изобретения является создание более эффективного многоэлементного озонатора, работающего на основе барьерного электрического разряда с коаксиальной системой электродов.

Поставленная задача решена тем, что в многоэлементном трубчатом озонаторе с барьерным электрическим разрядом с коаксиальной системой электродов, разделёнными различными диэлектрическими трубками, внутренний электрод активного разрядного элемента выполнен в виде металлического стержня с глубокой резьбой, внешний электрод выполнен в виде металлической сетки, а распределитель воздушного потока выполнен в виде конусообразного дырчатого патрубка.

(21) N 95/000446

(22) 10.10.94

(51) C 01 C 1/04

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Nağıyev Çingiz Murtuza oğlu

(54) Ammonyakın alınması üsulu

(57) İxtira kimya texnologiyasına, xüsusən, ammonyakın alınması üsuluna aiddir və ammonyak sənayesində ammonyakın sintezi prosesinin intensivləşdirilməsi üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi ammonyak sintezi reaktorunun məhsuldarlığını artırmaqdır.

Qoyulan məqsəd azothidrogen qarışığından ammonyakın məlum üsulla dəmir katalizatorun iştirakı ilə 32 Mpa təzyiqdə, 773 K temperaturda reaktorun girişində komponentlər nisbəti $N_2:H_2=1:1,4 - 2,0$ olduqda əldə edilir. Üsulun istifadə edilməsi ammonyaka görə çıxımın 13,8% artmasını və məhsulun maye dəyərinin azaldılmasını təmin edir.

(71)(73) АзГНА

(72) Нагиев Чингиз Муртуза оглы

(54) Способ получения аммиака

(57) Изобретение относится к химической технологии, в частности, к способом получения аммиака и может быть использовано в аммиачной промышленности для интенсификации процесса синтеза аммиака.

Задачей изобретения является повышение производительности реактора синтеза аммиака.

Поставленная задача достигается известным способом получения аммиака на железном катализаторе, из азотодородной смеси подаваемой в реактор под давлением 32 Мпа, при температуре 773 К при соотношении компонентов на входе в реактор $N_2:H_2$ равном 1:1,4 - 2,0. Использование способа позволяет получить прирост выхода аммиака на 13,8% и снизить себестоимость продукта.

(21) N 98/001155

(22) 11.11.97

(51) C 02 F 1/48

(71)(73) Az. EA Mineral Xammalın Kompleks Emalı Üzrə Təcrübi İstehsalatlı Xüsusi Konstruktor - texnoloji Bürosu

(72) Myazitov Qasım Usmanoviç

Məmmədov Azad Şəfi oğlu

Tirin Fyodor Sergeyeviç

Cavadov Altay Cəbrayiloviç

Həsənov Qəhrəman Söyün oğlu

(54) Suvarma sularının məqnitlə işlənməsi üçün qurğu

(57) İxtira suvarma sularının maqnitohidrodinamik işlənməsi qurğularına aiddir və kənd təsərrüfatında, eləcə də meliorasiyada açıq suvarma sistemlərinin mövcud olduğu halda, şoran torpaqların uyulmasında istifadə edilə bilər.

İxtirada qarşıya qoyulan məsələ açıq suvarma sistemlərində suyun maqnitlə işlənməsi üçün imkan və şəraitin təmin olunmasından, qurğunun konstruksiyasının sadələşdirilməsindən və istismarını asanlaşdırmaqdan ibarətdir.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, qurğunun növbe ilə dəyişən polyarlıqla maqnitləşdirilmiş şaquli zolaqlarının və 3 müqavimət siperlərinin arasında yerləşdirilmiş 2 daimi maqnitlərdən ibarət və çıxarıla bilən 1 maqnit modullarla təchiz olunmuşdur. Onun zolaqlarının enləri arasındakı nisbət 0,7-dən 1,4-ə qədərdir, 1 modulları arasındakı aralıq dəyişdirilə bilən 4 dayaqları ilə tənzim olunur, 1 maqnit modullarının aşağı qurtaracağı 5 suvarma kanalının daxili səthinin doğuranı boyu yerləşdirilmişdir, 2 daimi maqnitləri 1 maqnit modullarında bir-biri ilə təmasdadır və 2 daimi maqnitlərinin 1 modulundan düşməyə qoymayan müqavimət siperlərinin arasında yerləşdirilmişlər.

(71)(73) СКТБ КПМС

(72) Мязитов Касым Усманович

Мамедов Азад Шафи оглы

Тырин Федор Сергеевич

Джавадов Алтай Джабраилович

Гасанов Кахраман Союн оглы

(54) Устройство для магнитной обработки оросительной воды

(57) Изобретение относится к устройствам для магнитогидродинамической обработки оросительной воды и может использоваться как в сельском хозяйстве, так и в мелиорации для промывки засоленных почв, в случаях наличия открытой оросительной системы.

Задачей изобретения является обеспечение возможности магнитной обработки воды в открытых оросительных системах, удобств при эксплуатации и упрощения конструкции устройств.

Поставленная задача достигается тем, что устройство содержит съемные магнитные модули 1 из постоянных магнитов 2, установленных между обтекателями 3 и намагниченных вертикальными полосами чередующейся полярности, с отношением ширин соседних полос от 0,7 до 1,7, зазор между модулями 1 регулируется сменными упорами 4, нижние концы магнитных модулей 1 расположены по

образующей внутренней поверхности оросительного канала 5, постоянные магниты 2 в магнитных модулях 1 контактируют друг с другом и установлены между обтекателями 3, которые удерживают постоянные магниты 2 от выпадения из модуля 1.

(21) 93/000136

(22) 08.07.93.

(51) C 07 C

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Kimya Texnologiyasının Nəzəri Problemləri İnstitutu

(72) Şaxtaxtinski Toğrul Neymət oğlu
Əliyev Ağadaş Mahmud oğlu
Quliyev Adil Rəsul oğlu
Babayeva Əminə Ramazan qızı
Məcidova Solmaz Məmməd Tağı qızı
Mətiyev Kazım İslam oğlu
Qasımsadə Afaq Yunus qızı

(54) İzovalerian aldehidinin alınma üsulu.

(57) İxtira üzvi və neftkimya sintezinin texnologiyası sahəsinə, xüsusilə izovalerian aldehidinin alınmasına aiddir.

Tərkibində 5% Cu^{2+} , 0,1% Pd^{2+} ionları saxlayan A tipli sintetik seoliti katalizator kimi işlətməklə izoamil spirtini oksigenli qazla oksigenləşdirməklə izovalerian aldehidinin alınması üsulu təklif olunmuşdur. Proses 330-390⁰ C temperatur intervalında, spirt və oksigenin mol nisbətlərinin 1:0,5÷0,8, reaksiya qarışığının kontakt müddətinin 0,32-0,8 san qiymətlərində aparılmışdır.

Təklif olunan üsul izovalerian aldehidinin çıxımını və məhsuldarlığını artırmağa imkan verir.

(71)(73) Институт теоретических проблем химической технологии.

(72) Шахтактинский Тоғрул Неймат оглы
Алиев Агадаш Махмуд оглы
Гулиев Адиль Расул оглы
Бабаева Амина Рамазан кызы
Меджидова Солмаз Мамед Таги кызы
Матиев Казим Ислам оглы
Касымзаде Афаг Юнус кызы

(54) Способ получения изовалерианового альдегида.

(57) Изобретение относится к области технологии основного и органического и нефтехимического синтеза, в частности к получению изовалерианового альдегида.

Предложен способ получения изовалерианового альдегида окислением изоамилового спирта кислородосодержащим газом в присутствии катализатора - синтетического цеолита СаА, содержащим ионы палладия и меди в количестве 0,1 и 5,0% соответственно, от веса цеолита при температурах 330-390⁰ С и мольном соотношении спирт : кислород = 1:0,5 - 0,8, времени контакта реакционной смеси 0,32 - 0,8 сек.

Предложенный способ позволяет увеличить выход изовалерианового альдегида и увеличить производительность процесса.

(21) 95/000684

(22) 29.09.95.

(51) С 07 С 45/00, 49/00

(71) Az. EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri institutu

(72) Hacı-Kasumov Vəli Sulian oğlu

Litvişkov Emil Yureviç

Məmmədova Zəmfira Məmməd qızı

Mütəllibova Şəhla Firudin qızı

(54) Divinilin alınma üsulu.

(57) İxtira neftkimya sahəsinə, xüsusən, müvafiq parafinlərin birmərhələli oksigenli dehidrogenləşməsi ilə S4-S5 diolefin karbohidrogenlərinin alınmasına aiddir.

Sənayedə həyata keçirilməsinə yararlı, divinilin yüksək çıxış və selektivliyini təmin edən, divinilin diolefin karbohidrogenlərinin ekonomik, enerji- və mənbəqənaətli alınması üsulu ixtiranın əsas məsələsidir.

Gamma-oksüd alüminium üzərində nikel, sürmə və vanadium oksid katalizatorların, su buxarının, oksigenin və yüksək temperaturun iştirakı ilə, n-butanın oksigen iştiraklı dehidrogenləşməsi ilə divinilin alınma üsulu təklifi ilə məsələ həll edilib. Qeyd etmək lazımdır ki, aktiv komponentlərin səti konsentrasiyası mkq-a/m^2 Ni-8,2; Sb-6,1; V-4,2 az olmamaq şərti ilə, modifikasiya edilmiş katalizatorlarda, 450-500⁰S temperaturda, həcmi sürət 100saat^{-1} (100-800) saat^{-1} -dən az olmamaqla, ammoniakın iştirakı ilə bu nisgətdə gedir: karbohidrogen: oksigen: su buxarı: ammoniak=1:(0,5-1):(5-20):(1-4).

Təklif edilən üsul divininin çıxışını 9,3-29,8%, selektivliyini 51,7-90,3%, divinil+butilenin cəmi 90,0-98,7% alınmasına imkan verir.

(71) Институт Нефтехимических Процессов АН Азерб. Респуб.
 (72) Гаджи-Касимов Вели Султан оглы
 Литвишков Эмиль Юрьевич
 Мамедова Земфира Мамед кызы
 Муталлибова Шахла Фируддин кызы

(54) Способ получения дивинила

(57) Изобретение относится к нефтехимии, в частности, к получению диолефиновых углеводородов C_4-C_5 одностадийным окислительным дегидрированием соответствующих парафинов.

Задачей изобретения является создание экономичного, энерго- и ресурсосберегающего процесса получения диолефиновых углеводородов - дивинила, обеспечивающего высокие выходы и селективность по дивинилу и пригодного для промышленной реализации.

Задача решена тем, что предложен способ получения дивинила окислительным дегидрированием *n*-бутана при повышенных температурах в присутствии кислорода, водяного пара и катализатора, содержащего оксиды никеля, сурьмы и ванадия на гамма-оксиде алюминия, причем процесс проводят в присутствии аммиака при мольном соотношении углеводород: кислород: водяной пар: аммиак=1:(0,5-1):(5-20):(1-4) объемной скорости углеводорода не менее 100ч (100-800ч⁻¹) и температурах 450-550°C на модифицированном катализаторе с поверхностными концентрациями активных компонентов, мкг-а/м², не менее: Ni-8,2; Sb-6,1; V-4,2.

Способ позволяет получать дивинил с выходом 9,3-29,8%, селективностью по дивинилу - 51,7-90,3% и сумме дивинил+n-бутилены 90,0-98,7%.

(21) N 94/000325

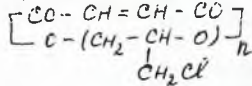
(22) 31.03.94

(51) C 09 K 3/10, C09 1 109/06

(76) Tagiyev Robert Behram oglu
 Məmmədova Elmira Sərvər qızı
 Qasımov İlqar Sıdqi oğlu
 Müstümzadə Zəmfira Mövsüm qızı
 Putnikova Nelli Toviyevna
 Əliyev Əlibala Böyükağa oğlu

(54) Yarışqan kompozisiyası

(57) (Met)-akril turşusunun polimeri və ya sopolimeri və ya onun suda həll olan duzlarının və onun efirlərinin əsasında alınan yarışqan kompozisiyası onunla fərqlənir ki, onun tərkibində əlavə olaraq ümumi formulu aşağıdakı kimi olan tsiklik oliqooksixlorpropilenqlikolmaleinat

burada $n=10$

və sintetik lateks olur. Komponentlərin nisbəti aşağıdakı kimidir (çəki hissə ilə):

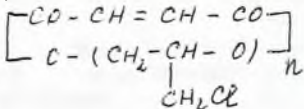
akril turşusu	-6,5-8,4
nitril akril turşusu	-5,0-12,3
sintetik lateks	-15,6-76,9
tsiklik oliqooksixlorpropilenqlikolmaleinat	-0,3-0,8

- (76) Тагиев Роберт Бахрам оглы
Мамедова Эльмира Сарвар кызы
Касумов Ильгар Сидги оглы
Муслимзаде Земфира Мовсум кызы
Путникова Нелли Товиевна
Алиев Алибала Боюкага оглы

(54) Клеевая композиция

(57) Изобретение относится к области клеевых композиций для склеивания различных материалов, применяемых в машиностроении, приборостроении, полиграфии, электронике, строительстве и т.д.

Сушность изобретения заключается в создании клеевой композиции с высокой эластичностью адгезией к неноматериалам, за счёт дополнительно введенного в базовую клеевую композицию на основе сополимеров эфира акриловой кислоты и галогенизированного винилового эфира, синтетического латекса, технического крахмала, циклического олигохлорпропиленгликольмалеината общей формулы

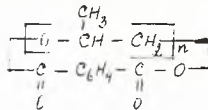

Где $n=10$

Акриловая кислоты	6,5-0,8
Нитрил акриловой кислоты	5,0-12,3
Синтетический латекс	15,6-76,9

- (21) N 94/000326
 (22) 31.03.94
 (51) C 09 K 3/10, C 09 1 109/06
 (76) Tağıyev Robert Bəhram oğlu
 Məmmədova Elmira Sərvər qızı
 Qasımov İlqar Sıdqi oğlu
 Müslümsadə Zəmfira Mövsüm qızı
 Putnikova Nelli Toviyevna
 Əliyev Əlibala Böyükəğa oğlu
 (54) Yarışqan kompozisiyası

(57) Tərkibində sintetik kauçuk, kanifol, epoksid qatranı, sənaye yağı, oliqooksipilenqlikolmaleinatlar, həlledici olan yarışqan kompozisiyası onunla fərqlənir ki, onun tərkibində ümumi formulu

burada $n=15$

olan tsiklik oliqooksipilenqlikolmalat olur və komponentlərin nisbəti aşağıdakı kimidir: (ç.h)

-sintetik kauçuk:	butadien -stiroł	12,0-20,0
	aşağıdakılardan biri ilə	
	izopren kauçuku	
	(SKI -3)	3,0-5,0
	və ya butadien-nitril	
	(SKN -40)	3,0-8,0
	və ya poliizobutilen	3,0-8,0
	və ya polibutadien	3,0-5,0
	və ya butilkauçuk	3,0-8,0
	-kanifol	7,0-18,0
	-epoksid qatranı	0,6-3,6
	-sənaye yağı	0,6-2,4
	-oliqooksipilenqlikolmaleinat	0,2-0,8
	-tsiklik oliqopropilenqlikolmalat	5,0-15,0
	-həlledici (benzin, toluol, etilasetat)	100,0-200,0

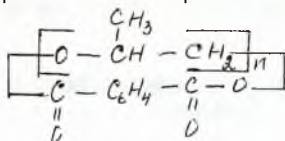
- (76) Тагиев Роберт Бахрам оглы
 Мамедова Эльмира Сарвар кызы
 Касумов Ильгар Сидги оглы

Муслимзаде Земфира Мовсум кызы
Путникова Нелли Товиевна
Алиев Алибала Боюкага оглы

(54) Клеевая композиция

(57) Изобретение относится к области клеевых композиций на основе синтетических каучуков для склеивания теплозвукоизоляционных материалов к металлу, для использования в качестве герметиков для герметизации стыков панельных домов, как основа для липких лент.

Клеевая композиция, включающая синтетический каучук, канифоль, эпоксидную смолу, индустриальное масло, олигооксипропиленгликольмалеинаты, растворитель дополнительно содержит циклический олигооксипропиленгликольфталат общей формулы

где $n=15$

При следующем соотношении компонентов (мас.ч.):

-синтетический каучук: бутадиен-стирольный	12,0-20,0
в сочетании с:	
или изопреновый каучук (СКИ-3)	3,0-5,0
или бутадиен-нитрильный(СКН-40)	3,0-8,0
или полиизобутилен	3,0-8,0
или полибутадиен	3,0-5,0
или бутилкаучук	3,0-8,0
-канифоль	7,0-18,0
-эпоксидная смола	0,6-3,6
-индустриальное масло	0,6-2,4
-олигооксипропиленгликольмалеинат	0,2-0,8
-циклический олигооксипропиленгликольфталат	5,0-15,0
-растворитель (бензин, толуол, этилацетат)	100,0-200,0.

(21) N 98/001044

(22) 26.06.97

(51) C 09 K 7/02

(71)(73) Az. Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu
Əfəndiyev İbrahim Yusif oğlu

Şaronova İrina Aleksandrovna

Tağıyeva Mahirə Ramiz qızı

Əhmədov Fəriz Fikrət oğlu

(54) Neft quyularını yumaq üçün maye

İxtira neft sənayesinə, o cümlədən quyuların əsaslı və cari təmir səhəsinə aiddir.

Təklif olunan maye quyudibi sahənin strukturu bakteriyaları tərəfindən dağıdılması ehtimalı quyuları silikat üçündür və laydan qum axınının qarşısını almaya və tıxac yumaq gəlməsini azaltmağa yönəldilmişdir. əmələ

İxtirada qoyulan məsələ məlum yuyucu mayeyə (su) bakterisidlər, məsələn triklozan, ya triklokarban əlavə etməklə həl edilir.

İxtiranın iqtisadi səmərəsi quyuların təmirarəsi iş müddətinin artması, tıxac əmələ gəlməsi və təmirlərin azalması hesabına əldə edilir.

(71)(73) Azərbaycanский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

(72) Xasəev Arif Murtuza Əli oğlu

Əfəndiyev İbrahım Yusif oğlu

Şaronova İrina Aleksandrovna

Tağıyeva Maхира Ramiz kızı

Aхмедов Фариз Фикрет оğlu

(54) Жидкость для промывки нефтяных скважин

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности, к текущему и капитальному ремонту скважин.

Жидкость предназначена для промывки скважин с целью предотвращения разрушения под воздействием силикатных бактерий структуры призабойной зоны пласта и направлена на резкое уменьшение Пескопроявления и пробкообразования.

Поставленная задача решается тем, что в известной промывочной жидкости на основе воды и добавок в качестве добавок используют преимущественно триклозан или триклокарбан.

Экономический эффект складывается за счет увеличения межремонтного периода работы скважин, уменьшения мощности песчаной пробки и сокращения затрат на ее ликвидацию, повышение добычи нефти.

(21) N 93/000249

(22) 23.12.93

(51) C 09 K 11/55, 11/56, 11/62

(71)(73) Az. EA Fizika İnstitutu

(72) Tağıyev B.H., Əzizov T.X., Cəlilov V.Ə., Gülmaliyev T.Ə., Muradov R.M., Tağıyev O.B., İzzətov B.M., Sultanov F.N.

(54) Fotolüminesent material

(57) İxtira lüminofor texnikasına, xüsusilə Ca-Ga-S sistemi əsasında fotolüminesent materiala aiddir.

İxtiranın məqsədi şüalanmanın ifrat qırmızı spektrinin alınması və şüalanma spektri maksimumlarının civənin rezonans xəttinə 254 nm yaxınlaşması vasitəsilə işıq vermənin gücləndirilməsindən ibarətdir.

Bu məsələ qələvi-torpaq halogenləri və aktivləşdirilmiş evropiumflüor əsasında uyğun $(Ca_4Ga_2S_7)_{1-x}(EuF_3)_x$ formulu ilə həll edilən fotolüminesent material vasitəsilə həll edilir, burada $x=0,001-0,01$.

(71)(73) Институт физики АН Азерб. Республики.

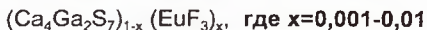
(72) Тагйев Б.Г., Азизов Т.Х., Джалилов В.А., Гюльмалиев Т.А., Мурадов Р.М., Тагйев О.Б., Иззатов Б.М., Султанов Ф.Н.

(54) Фотолюминесцентный материал

(57) Изобретение относится к технике люминофора, а именно, к фотолюминесцентному материалу на основе системы Ca-Ga-S.

Задача изобретения состоит в получении насыщенного красного спектра излучения и увеличения светоотдачи посредством приближения максимума спектра излучения и увеличения к резонансной линии ртути 254 нм.

Эта задача достигается фотолюминесцентным материалом, выполненным на основе щелочноземельных халькогенидов и активизированных фторидом европия соответствующей формулы,

(21) N 94/000423

(22) 14.07.94

(51) C 09 K 17/00

(71)(73) Az.Resp. EA Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu

(72) İsayeva Fəridə Hacıağa qızı

Məmmədov Qərib Şamil oğlu

(54) Torpaq yaxşılaşdırıcı

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi maddə ilə torpağın münbitliyini artırmağa aiddir.

İxtiranın məqsədi ucuz başa gələn, yüksək effektə malik, möhkəm xammal bazası olan və iqtisadi cəhətdən sərfəli olan torpaqaxşılaşdırıcıların növünün genişləndirilməsidir. Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün poladəritmə sənayesinin tullantısı olan "Sumqayıt" şlakından torpaqaxşılaşdırıcı kimi istifadə edilmişdir.

Təcrübənin nəticələri göstərir ki, poladəritmə sənayesinin tullantısı olan "Sumqayıt" şlakı torpağın münbitliyini artırır, torpağın üzvi maddənin, udulmuş kationlardan olan kalsiumun, maqneziumun miqdarını, suya davamlı aqreqatların faizini, higroskopik nəmliyi, rütubət tutumunu, məhsuldarlığını, eləcə də məhsulun keyfiyyətini yüksəldir.

(71)(73) Институт почвоведения и агрохимии АН Азерб. Респуб.

(72) Исаева Фарида Гаджиага кызы
Мамедов Гариб Шамиль оглы

(54) Почвоулучшатель

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, а именно к химическим средствам, улучшающим плодородие почв.

Задачей изобретения является удешевление, повышение эффективности, расширение ассортимента почвоулучшателей и их сырьевой базы.

Задача решается тем, что в качестве почвоулучшателя применяются отходы сталеплавильного производства-шлак "Сумгаит".

Результаты опытов показали, что от применения отхода-шлака "Сумгаит" сталеплавильного производства улучшается плодородие почвы, увеличивается содержание органического вещества, поглощенных катионов Са и Mg, водопрочные агрегаты, гигроскопическая влажность, влагоемкость, а также урожайность, от применения нового препарата наряду с повышением урожайности улучшается также и качество.

(21) 95/000592

(22) 24.02.95.

(51) С 09 К 17/00

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Torpaqşünaslıq və Aqrokimya İnstitutu

(73) İsayeva Fəridə Hacığa qızı
Məmmədov Qərib Şamil oğlu
Bəşirov Rəşadət İsmayıl oğlu

(54) Neftlə çirklənmiş torpaqların təmizləyicisi.

(57) İxtira kənd təsərrüfatına, xüsusilə kimyəvi üsul ilə neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənmə effektini artırmaqdır. Neftlə çirklənmiş torpaqların təmizləyicisi kimi DSRAS-dan istifadə edilmişdir.

Neftlə çirklənmiş torpaqları yumaq üçün 1m^2 sahə üçün neftlə çirklənmə 10 sm dərinliyə qədər olarsa, onda 0,75-1,5 litr, 20sm-ə qədər olarsa, onda 1,5-3,0 litr, 60sm olarsa, onda 4,5-9,0 litr

DSRAS ilə yuyulmalıdır. Əgər sahənin çirklənməsi 60sm və ya ondan da dərinliyə gedərsə, onda yuma 2 dəfədən az olmayaraq aparılmalıdır.

DSRAS - turş tullantı olub, kəskin iyə malik və az təhlükəli maddələr qrupuna aiddir.

DSRAS zəhərli deyil, yuyulma aparıldıqdan sonra kənd təsərrüfatı bitkiləri becərildikdə heç bir qeyri-normal hal müşahidə edilmir, yüksək və aşağı temperaturda saxladıqda öz aktivliyini itirmir.

(71)(73) Институт Почвоведения и Агрохимии Академии Наук Азербайджанской Республики.

(72) Исаева Фарид Гаджиага кызы
Мамедов Гариб Шамиль оглы
Баширов Рашадат Исмаил оглы

(54) Очиститель нефтезагрязнённых земель.

(57) Изобретение относится к области сельского хозяйства, в частности, к химическим средствам, обладающим способностью очищать нефтезагрязнённые земли.

Задача изобретения - повышение эффективности очистки почв от нефтезагрязнений.

Задача решена применением ДСРАС для очистки нефтезагрязнённых земель.

Полученные результаты показывают, что расход ДСРАС зависит от глубины проникновения нефтяного загрязнения и составляет 0,5-9,0 л. на 1m^2 . Если загрязнения доходят до глубины 10см, достаточно взять 1,5 литра, до глубины 20см -

3,0 , а для 60см загрязнения - 9,0 л/м², происходит полная промывка загрязнённой земли.

ДСРАС является кислым отходом - продуктом с раздражающим запахом и относится к малоопасным веществам. Не оказывает токсического действия при соблюдении общих правил безопасности. Препарат не ядовит, после промывки можно производить посадку с/х культур, вызывает уродливости растений. При хранении в высокой или низкой температурах не теряет своей активности.

(21) N 98/001002

(22) 02.12.97

(51) C 10 G 9/16

(71)(73) TOO Elmi-istehsalat Firması "Palna"

(72) Buşuyev Vladimir Andreyeviç

Zemtsov Yuri Serqeyeviç

(54) Karbohidrogen xammalın pirolizi üçün borulu sobalarda koks çöküntüsü inhibitoru məhlulunun giriş qovşağı

(57) İxtira neft-kimya sənayesinə aiddir və koksçökmənin qarşısı ilanvari boruya inhibitor məhlulu verməklə alınan etilen və propilen istehsalı qurğularında istifadə olunmaq üçün nəzərdə tutulur.

Texniki nəticə - inhibitor məhlulunun vurulduğu yerdə ilanvari borunun yanmasının qarşısının alınması - onun düz hissəsindən və xammal verilməsi üçün borucuqdan, inhibitor püskürdücüsündən, eyni ox istiqamətində yerləşən, püskürdücüyə inhibitor verən borudan və onu əhatə edən əlavə borudan ibarət giriş qovşağını, inhibitor məhlulunun vurulduğu yerdə ilanvari borunun düz hissəsində eyni ox istiqamətində yerləşən və axın boyunca geniş miqyaslı burulğanlığın qarşısını alan şirnaqdüzləndirici ilə təchiz etməklə əldə olunur.

(71)(73) TOO Научно-производственная фирма "Пальна"

(72) Бушуев Владимир Андреевич

Земцов Юрий Сергеевич

(54) Узел ввода раствора ингибитора коксоотложения в трубчатых печах пиролиза углеводородного сырья

(57) Изобретение относится к нефтехимической промышленности и предназначено для использования в установках для получения этилена и пропилена, в которых коксоотложение предотвращают путем подачи в змеевик раствора ингибитора. Технический результат - устранение прогаров змеевика в зоне впрыскивания раствора ингибитора -

достигается тем, что узел ввода, включающей прямой участок змеевика с патрубком для подвода сырья, распылитель ингибитора, трубку для подвода ингибитора к распылителю и охватывающую ее дополнительную трубку, расположенные соосно, снабжен струевыпрямителем, подавляющим крупномасштабную турбулентность вниз по потоку, расположенным соосно в прямом участке змеевика, в зоне впрыскивания раствора ингибитора.

(21) 98/001051

(22) 19.02.98.

(51) C 10 G 73/00, 73/24

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyası Y.H.Məmmədliyəv adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Abbasov Vaqif Məhərrəm oğlu

Rüstamov Musa İsmail oğlu

Abdullayev Elmar Şahmar oğlu

Sultanov Sultan Əskər oğlu

(54) Neft distillə məhsullarının parafinsizləşdirilməsi üsulu.

(57) İxtirada neft kimyası sənayesinə, o cümlədən distillə olunmuş neft məhsullarından parafinsizləşdirmə üsulu ilə kimya və mikrobiologiya sənayeləri üçün qiymətli xammal olan parafinlərin alınmasına aiddir.

İxtirada qoyulan məsələ, prosesdə texnologiyani sadələşdirmək, həlledicinin sərfini azaltmaq, texnoloji xətlərin sayını azaltmaq, reaktorda kompleks əmələgəlmə müddətini qısaltmaq və sairə, düzəlişlər etmək sadə texnologiyaya malik iqtisadi cəhətdən əlverişli bir üsul yaratmaqdır.

Qarışıya qoyulan məsələni həll etmək üçün, təklif olunan üsulda, neft məhsulları karbamidin sulu izopropil spirtində məhlulu ilə qarışdırılır, alınmış kompleks neft məhsulundan ayrılır, yüngül neft məhsulu ilə üç pillədə qarışıqlardan yuyulur, kompleks qızdırmaqla parçalanır və parafin ayrılır, bununla bərabər neft məhsulu ilə həll olaraq getmiş izopropil spirti ayrılaraq xammalda həll edilərək karbamid məhlulu ilə karbamidin kristallaşma temperaturunda qarışdırılır. Bu zaman izopropil spirtində həll olmuş neft məhsulunun temperaturu 35° C-dən çox və 45° C-dən az olmalıdır, karbamidin kristallaşma temperaturu isə 45° - 55° C həddində olmalıdır. Təklif olunan üsulda kompleksin yuyulmasından alınan ekstrakt məhlulu reaktordan çıxan reaksiya qarışığına onun temperaturundan 10° - 15° C yuxarı temperaturda qarışdırılaraq ayırıcı aparata göndərilir, ayrılmış kompleksin 1 və 2 bölmədə yuyulması karbamidin kristallaşma temperaturdan 5° - 10° C aşağı temperaturda aparılır.

Nəticədə nəzərdə tutulan əlamətlər, kompleksi yumaq üçün istifadə edilən həlledicinin miqdarını azaltmağa, istifadə olunan aparatların miqdarının və həcmnin azaldılmasına, həlledicinin xüsusi aparatlarda təmizlənməsini ixtisara salmağa parafinsizləşmə məhsulunun miqdarının artmasına imkan verir. Bütünlükdə üsul prosesin texnologiyasını və işini yaxşılaşdırmaqla qarşıya qoyulan məqsədi həll edir.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов Академия
Наук Азербайджанской Республики

(72) Аббасов Вагиф Магеррам оглы
Рустамов Муса Исмаил оглы
Абдуллаев Эльмар Шахмар оглы
Султанов Султан Аскер оглы

**(54) Способ депарафинизации дистиллятных
нефтепродуктов.**

(57) Изобретение относится к нефтехимической промышленности, а именно к способам депарафинизации дистиллятных нефтепродуктов с получением парафинов, которые являются ценным сырьём для химической и микробиологической промышленности.

Задача заключается в упрощении технологии, сбережении расхода растворителя, сокращении числа и длины технологических потоков, уменьшения объёмов аппаратов, улучшении процесса комплексообразования, т.е. создании экономичного, технологичного способа депарафинизации дистиллятных нефтепродуктов.

Задача решена тем, что предложен способ депарафинизации дистиллятных нефтепродуктов путём обработки их раствором карбамида в водном изопропиловом спирте, отделения образовавшегося комплекса от депарафината с последующей ступенчатой промывкой нефтяной фракцией, разложения комплекса с выделением парафинов, причём регенированный изопропиловый спирт растворяют в дизельном дистилляте, затем смешивают с карбамидным раствором при температуре кристаллизации карбамида в водном изопропиловом спирте. При этом температура смешения дизельного дистиллята и изопропилового спирта составляет не менее 35°C и не более 45°C , а температура кристаллизации составляет не менее 45°C и не более 55°C . В предлагаемом способе экстрактивный раствор со стадии промывки комплекса перемешивают перед отстоем с суспензией комплекса при температуре на $10-15^{\circ}\text{C}$

выше, чем температура реакционной смеси, а промывку комплекса 1 и 2 ступени проводят при температуре на $5-10^{\circ}\text{C}$ ниже температуры кристаллизации карбамидного раствора

Совокупность отмеченных признаков позволяет сократить количество растворителя (расход которого не превышает 100% на сырьё), сократить число и объёмы аппаратов, исключает стадию регенерации экстрактного раствора, отпадает необходимость насыщения промывной фракции изопропиловым спиртом, увеличивается выход депарафинированного продукта за счёт сокращения промежуточной фракции. В целом способ технологичен, промышленно приемлем и решает поставленную задачу.

(21) N 94/000352

(22) 29.04.94

(51) C 10 M 111/02

(71)(73) Az. EA Y.H Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Həsənov Arif Həsən oğlu
Əzizov Akif Həmid oğlu
Musayev Musa Ramazan oğlu
Əliyeva Leylifər İmran qızı
Nağıyev Ənvər Vilayət oğlu
Hüseynov Nizami Süleyman oğlu

(54) Tormoz mayesi

(57) Təklif olunan ixtira avtomobil sənayesinə - daha dəqiq desək, yüngül və yük avtomobillərinin hidravlik sistemində işlədilən mayələrin alınmasına aiddir.

Qoyulan məqsəd, təklif edilən tormoz mayesinde qaynama nöqtəsinin artırılması, özlülük göstəricilərinin yaxşılaşdırılması (xüsusilə aşağı temperaturalarda), kompozisiyanın ucuz başa gəlməsilə çeşidinin genişləndirilməsi və işlədilmə xassələrinin yaxşılaşdırılmasıdır.

Məsələ onunla həll olunur ki, gənəgərçək yağından, butil spirtindən və boyaqdan ibarət olan tormoz mayesinə əlavə olaraq propilenqlikol alınma prosesinin qalıq məhsulu əlavə olunur. Bu, sənaye məhsulunun lazım olmayan hissəsidir. Bundan əlavə hazır məhsulun stabilliyini artırmaq üçün, kompozisiyaya alkilfenol da qatılır. Kompozisiyanı təşkil edən komponentlərin kütlə miqdarı belədir:

Gənəgərçək yağı - 100, butil spirti - 50-70, propilenqlikol alınma prosesinin qalıq məhsulu 30-50, alkilfenol $\text{C}_7\text{-C}_9$ 0,1-0,3, üzvi boyaq 0,02-0,022.

Alınmış tormoz mayesi, yaxşılaşdırılmış xassələri ilə fərqlənir.

Sənaye miqyasında alınan tullantıdan istifadə etirilməkdə dəyərin aşağı salınmasına və çeşidin artırılmasına nail olunmuşdur.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов Азерб. Респуб.

(72) Гасанов Ариф Гасан оглы
Азизов Акиф Гамид оглы
Мусаев Муса Рамазан оглы
Алиева Лейлуфар Имран кызы
Нагиев Анвер Вилаят оглы
Гусейнов Низами Сулейман оглы

(54) Тормозная жидкость

(57) Изобретение относится к автомобильной промышленности, конкретно, к получению жидкостей, предназначенных для работы в гидравлической системе привода тормозов грузовых и легковых автомобилей.

Задачей является улучшение потребительских свойств тормозной жидкости за счет повышения температуры кипения, улучшения показателей вязкости при низкой температуре, а также удешевление композиции и расширение ассортимента.

Задача решена тем, что тормозная жидкость включающая касторовое масло, бутиловый спирт и краситель, содержит дополнительно кубовый остаток от ректификации пропиленгликоля в производстве пропиленгликоля и алкилфенол C₇-C₉ - промежуточный продукт производства присадок к смазочным маслам в мас.ч.: касторовое масло - 100, бутиловый спирт 50-70, кубовый остаток от ректификации пропиленгликоля 30-50, алкилфенол C₇-C₉ 0,1-0,3 органический краситель -красный-0,02-0,022.

Тормозная жидкость предлагаемого состава характеризуется улучшенными потребительскими свойствами. Использование побочных продуктов различных производств позволяет сократить расход дефицитного бутанола, что удешевляет композицию и расширяет ассортимент.

(21) N 98/001065

(22) 01.10.97

(51) C 22 C 38/14

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimşənilməsi Üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(72) Xanlarova Anaxanım Hüseyn qızı

Əliyev Nazim Əli oğlu

Nağıyeva Yaxşıxanım Mirsalı qızı

Əliyev Adil Qamzayev
 Şaxbazov Eldar Həşim oğlu
 Nuriyev Nuru Buniyat oğlu
 Rəsulov Asif Muxtar oğlu

(54) Konstruksion polad

(57) İxtira yüksək möhkəmiyə və artırılmış mexaniki-korroziyon davamlılığa malik poladın alınmasına aiddir.

Poladın işləyəcəyi mühit tərkibində hidrogen sulfid və sulfat reduksiyaedici bakteriyalar olan sulaşmış dəniz neftçixarma və vurucu quyularının məhsullarıdır.

İxtira öz tətbiqini dərin quyularda istismarda olacaq ətraf (obsad) borularının və onların muftalarının hazırlanmasında tapacaqdır.

İxtiranın vəzifəsi dərin dəniz neft quyularında ətraf (obsad) borularının və onların muftalarının məruz qaldığı gərginliyə dözümlü, möhkəmiyi artırılmış və korroziyaya davamlı polad yaratmaqdır.

Qarşıya qoyulan məqsədə polada xrom, titan, mis və molibden elementlərinin aşağıdakı nisbətə əlavə edilməsi ilə nail olunur, kütlə %:

karbon	0,12-0,48
silisium	0,08-0,45
manqan	0,90-2,10
kalsium	0,003-0,05
barium	0,001-0,01
Alüminium	0,02-0,06
Xrom	0,30-1,10
Vanadium	0,05-0,15
Titan	0,005-0,02
Mis	0,05-0,35
Molibden	0,05-0,30
Dəmir	qalanı.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Ханларова Анаханум Гусейн кызы

Алиев Назим Али оглы

Нагиева Яхшиханум Мирсали кызы

Алиев Адиль Гамзаевич

Шахбазов Эльдар Кашим оглы

Нуриев Нуру Буньят оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

(54) Конструкционная сталь

(57) Изобретение относится к получению стали, обладающей высокой прочностью и повышенной коррозионно-механической стойкостью в нагнетательных и обводненных

морских нефтяных скважинах в продукции которых кроме нефти содержится высокоминерализованная пластовая вода, сульфатредуцирующие бактерии и сероводород, которые найдут широкое применение для изготовления обсадных труб и муфт к ним и эксплуатации их в глубоких скважинах

Задачей изобретения является повышение прочности и коррозионной стойкости стали при растягивающих и напряжениях действующих на обсадные трубы и муфты к ним в глубоких нефтяных и нагнетательных морских скважинах.

Поставленная задача достигается тем, что сталь дополнительно содержит хром, титан, медь и молибден при следующем соотношении компонентов, мас. %:

Углерод	0,12-0,48
Кремний	0,08-0,45
Марганец	0,90-2,10
Кальций	0,003-0,05
Барий	0,001-0,01
Алюминий	0,02-0,06
Хром	0,30-1,10
Ванадий	0,05-0,15
Титан	0,005-0,02
Медь	0,05-0,35
Молибден	0,05-0,30
Железо	остальное.

(21) N 96/000721

(22) 22.08.95

(51) C 23 C 10/38

(71)(73) Az. EA Mineral Xammalın Kompleks Emalı Üzrə Təcrübə İstehsalatı Xüsusi Konstruktor-texnoloji Bürosu (MXKE TIXKTB)

(72) Həsənov Qəhrəman Söyün oğlu

Yusifov Vaqif Hübət oğlu

(54) Polad məmulatlara hopdurmaq üçün tozaoxşar tərkib

(57) İxtira metallurqiyaya, məhz polad məmulatların kimyəvi tərkibi emalı sahəsinə aid olub, xüsusilə aşqarlanmış mürekkəb poladların səthində termodiffuziya metodu ilə məmulatların hissələrinin yüksək temperaturun və aqressiv mühitlərin təsirində davamlılığını artırmaq üçün istifadə oluna bilər.

Təklif edilən ixtiranın qarşısında qoyulan məsələ kərbid təbəqəsinin qalınlığının artırılması və volframın məzəfinin azaldılmasıdır.

Qarşıya qoyulan məsələ aşağıda göstərilən yeni effektiv tərkibin işlənilib hazırlanması ilə həll olunur, kütlə %: xrom-40-50.

volfram 5-10; molibden 5-10; alüminium tozu-0,5-1,5; ammonium xlorid 5-10; qaz dudası 1-2; alüminium oksid -yerdə qalanı.

Tərkibin istifadə olunması daha dərin karbid təbəqələrinin alınmasına və təbəqəyə molibdenin daxil olması hesabına və pittinq korroziyasına olan meylin yatırılmasına və təbəqənin yüksək hərarətdə öz xüsusiyyətlərini saxlamaq qabiliyyətini itirmədən volframın məsrəfinin 3 dəfə azaldılmasına imkan verir.

(71)(73) СКТБ КПМС с ОП АН Азерб. Респуб.

(72) Гасанов Кахраман Союн оглы

Юсифов Вагиф Гумбат оглы

(54) Порошкообразный состав для комплексного насыщения стальных изделий

(57) Изобретение относится к области металлургии, а именно к химико-термической обработке стальных изделий, в частности к термодиффузионному насыщению легированных сталей, и может быть использовано для повышения защитных свойств стальных изделий и деталей в условиях воздействия высоких температур и агрессивных сред.

Задачей предполагаемого изобретения является увеличение толщины карбидного слоя, снижение склонности к питтинговой коррозии и уменьшения расхода вольфрама.

Поставленная задача достигается разработкой нового эффективного состава, содержащего следующие компоненты, мас. %: хром -40-50; вольфрам 5-10; молибден 5-10; алюминиевая пудра 0,5-1,5; хлористый аммоний 5-10; газовая сажа 1-2; окись алюминия -остальное.

Использование состава позволяет получить более глубокие карбидные слои и полностью подавляет склонность к питтинговой коррозии за счет включения молибдена в состав покрытий, при этом почти в 3 раза уменьшается расход вольфрама без ухудшения жаростойкости покрытия в условиях термоциклирования.

(21) 96/000826

(22) 23.07.96.

(51) C 23 F 11/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Mineral Xammalın Kompleks Emalı Üzrə Təcrübə İstehsalatlı Xüsusi Konstruktor-texnoloji Bürosu və Az.EA Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(72) Həsənov Gəhrəman Söyün oğlu

Rizayev Ramiz Həsənqulu oğlu

Məmmədیارova İzidə Fuad qızı

Kazımov Aydın Məmmədli oğlu
Naibova Tamilla Muxtar qızı
Məmmədova Aytən Əli qızı

(54) Polad korroziyasının inqihitoru.

(57) İxtira polad avadanlıqları turşuda və ya iki fazalı mühitdə istismar etdikdə korroziyadan mühafizəyə aiddir.

İxtiranın üstün cəhəti ondan ibarətdir ki, müxtəlif mühitlərdə korroziyanı yüksək mühafizə qabiliyyətilə zəiflədir.

Göstərilənlərə nail olmaq üçün məlum əlaqələndiricidən istifadə olunub. Onun poladın korroziyasına təsiri aşağıdakı mühitlərdə öyrənilibdir :

a/ 70°C-də 10%-li HCl-turşusunun məhlulunda ;

b/ otağ temperaturunda 3% NaCl- oktanın /7:1/nisbətində ;

c/ otağ temperaturunda 0,04% CH₃COOH- oktanın/1:1/nisbətində ;
"b" mühitində H₂-in təsirində öyrənilibdir. Müəyyən edilib ki, "a" mühitində əlaqələndirici poladın korroziyasını 96,8%, "c" mühitində isə korroziyanı 88% azaldır.

(71)(73) ИНФХ АН Азерб.Респуб. СКТБ КПМС с ОП АН
Азербайджанской Республики

(72) Гасанов Гахраман Союн оглы
Ризаев Рамиз Гасангулу оглы
Мамедъярова Изиди Фуад кызы
Казымов Айдын Мамедали оглы
Наибова Тамилла Мухтар кызы
Мамедова Айтэн Али кызы

(54) **Ингибитор коррозии стали.**

(57) Изобретение относится к области защиты металлоконструкций от коррозии, в частности для защиты стали от коррозии в кислоте и в двухфазных средах.

Задачей предполагаемого изобретения является повышение степени защиты от коррозии и расширение области защиты металлоконструкций.

Поставленная задача решается применением впервые известного связующего в качестве ингибитора коррозии стали для 10%-ного раствора HCl, двухфазных систем (3NaCl-октан ; CH₃COOH-октан), содержащих сероводород и без него.

Выявлено, что эффективность связующего в качестве ингибитора в 10% HCl при температуре 70° С составляет 96,8%; в системе 3NaCl- октан без сероводорода -98,8% , а в среде насыщенной сероводородом - 97,0%.

В системе 0,04% CH₃COOH - октан без сероводорода степень защиты составляет 88,0%.

(21) N 98/001205

(22) 15.09.98

(51) C 23 F 11/08

(71)(73) Az. Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xalıqova Xuraman Əkbər qızı
Qurbanov Müseyib Mahmud oğlu
Zeynalov Sabir Dadaş oğlu
Canıbəyov Tofiq Hacıağa oğlu

(54) Korroziya inhibitoru

(57) İxtira materialların korroziyadan mühafizəsi sahəsinə aiddir və neftçixarma sənayesində istifadə oluna bilər.

İxtirada qoyulan məsələ daha effektiv, mineral mühitlərdə və polyar həlledicilərdə asan həll ola bilən ucuz inhibitorun yaradılmasıdır.

Məsələ onunla həll olunur ki, tərkibində yağ turşusu olan inhibitorun tərkibindəki yağ turşusu əvəzinə birli alifatik amin duzlarının (sintetik yağ turşularının (C_{17} - C_{20}) aminləşmə məhsulları) izopropanolda məhlulundan və əlavə olaraq dibutoksiaminopropilaminin hidroxlorid duzu məhlulundan komponentlərin kütlə nisbətlərinin faizlə miqdarından 1:1 kimi istifadə olunur.

Öyrənilib ki, bu tərkibdə təqdim olunan inhibitor suda və neftdə yaxşı həll olur, tətbiq olunma yerində asan hazırlanır və yüksək temperatur şəraitində öz effektivliyini saxlayır.

İxtiranın bir dəfə tətbiqi quyuların təmirarəsi dövrünü 2,5 dəfə artırmağa və 850 m boru və bir neçə ştanq nasoslarına qənaət etməyə imkan verir.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

(72) Халыгова Хураман Акбер кызы
Гурбанов Муσειб Махмуд оглы
Зейналов Сабир Дадаш оглы
Джанибеков Тофик Гаджиага оглы

(54) Ингибитор коррозии

(57) Изобретение относится к области защиты металлов от коррозии и может быть использовано в нефтедобывающей промышленности.

Задачей изобретения является создание более эффективного, легкорастворимого в минерализованных средах и полярных растворителях дешевого ингибитора.

Поставленная задача решается тем, что ингибитор коррозии, содержащий жирные кислоты, в качестве жирных кислот содержит раствор солей первичных алифатических аминов - (продуктов аминирования синтетических жирных кислот, (C₁₇-C₂₀) в изопропанол и дополнительно раствор солянокислой соли дибутоксиаминопропиламино при соотношении компонентов, равном 1:1.

Установлено, что ингибитор в предлагаемом составе хорошо растворяется в воде и нефти, легко приготавливается на месте потребления и сохраняет свою эффективность при повышенных температурах.

Использование заявляемого ингибитора коррозии позволяет повысить межремонтный период в 2,5 раза и сэкономить около 850 м труб и штанг при одной обработке.

(21) 97/000876

(22) 27.12.96.

(51) C 25 B 1/00, H 01 J 21/445

(71)(73) Azərbaycan EA Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(72) Məmmədov Mehman Nəşib oğlu

Novruzova Firuzə Saleh qızı

Salahova Elza Əbdul Əziz qızı

(54) Yarımqeçirici renium-selen ərintilərindən ibarət örtüklər almaq üçün elektrolit.

(57) İxtira, metal əsas üzərində yarımqeçirici örtüklərin, xüsusilə yarımqeçiricilik texnikasında istifadə olunan, spektrin görünən oblastında fətohəssaslıq qabiliyyətinə malik renium-selen ərintisinin elektrokimyəvi üsul ilə alınmasına aiddir.

Təqdim olunan ixtirada məqsəd müxtəlif metal əsaslar üzərində nazik örtük şəklində yarımqeçirici xassəli renium-selen ərintisinin alınması üçün elektrolitin hazırlanmasından ibarətdir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, renium-selen örtükləri elektrokimyəvi üsul ilə aşağıdakı tərkibli elektrolitdən alınır (q/l):

NH_4ReO_4	- 10-50
H_2SeO_3	- 10-50
H_2SO_4	- 200
$(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$	- 10-50

Beləliklə, təqdim olunan elektrolit $15-30 \text{ mA/sm}^2$ cərəyan sıxlığında, $75-80^\circ \text{ C}$ temperaturda, $10-15$ dəqiqə ərzində qalınlığı $10-30 \text{ mk}$, xüsusi müqaviməti $1,62 \cdot 10^{-2} - 3,5 \cdot 10^{-2} \text{ om.sm}$ olan yarımkeçirici xassəyə malik renium-selen örtüklərinin alınmasına imkan verir.

(71)(73)Институт неорганической и физической химии АН
Азербайджанской Республики.

(72) Салахова Эльза Абдул Азиз кызы
Мамедов Мехман Насиб оглы
Новрузова Фируза Салех кызы

(54) **Электrolит для получения покрытия
полупроводниковых сплавов рений-селен.**

(57) Изобретение относится к области электрохимического получения сплавов на металлической основе, в частности сплавов рения с селеном, которые могут быть использованы в полупроводниковой технике, обладающего фоточувствительными свойствами в видимой области спектра.

Задачей предлагаемого изобретения является разработка состава электролита для осаждения полупроводникового сплава в виде покрытия на различных металлических подложках.

Поставленная задача решается использованием электролита при следующем соотношении компонентов (г/л) :

NH_4ReO_4	- 10-50
H_2SeO_3	- 10-50
H_2SO_4	- 200
$(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$	- 10-50

Сущность предлагаемого изобретения заключается в том, что введение перрената аммония и аммония сульфата в заявляемых пределах позволяет получать компактные, безпористые, прочносцеплённые с основной полупроводниковые сплавы $\text{Re} - \text{Se}$, обладающие фоточувствительными свойствами в видимой области спектра в виде тонких плёнок на металлических подложках, не требуя при этом дополнительных операций по их нанесению.

Таким образом предложенный электролит позволяет получать полупроводниковые покрытия из сплава рений-селен толщиной $10-30 \text{ mk}$, удельным сопротивлением $1,62 \cdot 10^{-2} - 3,5 \cdot 10^{-2} \text{ ом.см.}$, обладающие фоточувствительными свойствами в видимой области спектра.

(21) 96/000840

(22) 17.05.96.

(51) C 25 C 1/18, 1/24

(71)(73) Azərbaycan EA Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(72) Məmmədov Mehman Nəsim oğlu

Abdullayev Natiq Hüseyn oğlu

Qəhrəmanov Xəlid Tofiq oğlu

Novruzova Firuzə Saleh qızı

(54) Korroziyaya davamlı örtüklərin çökdürülməsi üçün qurğuşun əsasında elektrolit.

(57) İxtira, metal üzərində nazik xəlitə təbəqəsinin, xüsusilə qurğuşun əsasında korroziyaya qarşı davamlı örtüklərin alınmasına əsaslanır.

Təqdim olunan ixtirada məqsəd neft emalı avadanlıqlarının polad hissələrinin hidrogen-sulfid, qaz-kondensat və neft mühitində korroziyaya qarşı davamlılığını artırmaqdan ibarətdir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, polad hissələrin hidrogen-sulfid, qaz-kondensat və neft mühitində mühafizə qabiliyyətini artırmaq məqsədi ilə onların səthini korroziyaya qarşı davamlı xəlitə ilə örtmək üçün aşağıdakı tərkibli elektrolitdən istifadə olunur (q/l): 125÷180 Pb (BF₄)₂, 50÷55 HBF₄, 10÷20 H₃BO₃; 2÷5 NH₄F; 3÷5 Sb₂O₃, 0,5÷2 TeO₂, 1÷2 dülger yapışqanı.

Katod cərəyan sıxlığı 8÷25 MA/sm², anod cərəyan sıxlığı 10-15 MA/sm² olmaqla, məhlulu qarışdırmadan, 3÷4 mk/dəqiqə çökmə sürətində tərkibində 94÷97% Pb, 1,8÷3,5 Sb və 1,2÷2,5 Te olan Pb-Sb-Te xəlitəsi alınır. Təbəqənin qalınlığı 12÷600mk, mikrobərkliyi isə 26÷42 kq/mm² olur.

Beləliklə, təqdim olunan elektrolit səthi örtülən hissəyə olan tələbatdan asılı olaraq qalınlığı 12÷600mk intervalında dəyişə bilən, səth ilə möhkəm ilişmə qabiliyyətinə malik, davamlı və məsaməsiz Pb-Sb-Te xəlitəsindən ibarət olan örtüyün alınmasına imkan verir.

(71)(73)Институт Неорганической и Физической Химии АН
Азербайджанской Республики.

(72) Мамедов Мехман Насиб оглы

Абдуллаев Натиг Гусейн оглы

Новрузова Фируза Салех кызы

Гахраманов Халид Тофиг оглы

(54) **Электrolит на основе свинца для осаждения
коррозионно-стойкого покрытия.**

(57) Изобретение относится к области тонких слоёв сплавов на металлической основе, в частности коррозионностойких покрытий сплавов на основе свинца.

Задачей предлагаемого изобретения является увеличение защитных свойств стальных деталей нефтяного оборудования в сероводородных, газоконденсатных и нефтяных средах.

Сущность предлагаемого изобретения заключается в том, что для получения коррозионностойких сплавов, пригодных для защиты от коррозии стальных изделий в сероводородных, газоконденсатных и нефтяных средах используют электролит следующего состава (г/л) : $125 \div 180 \text{ Pb} (\text{BF}_4)_2$, $50 \div 55 \text{ HBF}_4$, $10 \div 20 \text{ H}_3\text{BO}_3$; $2 \div 5 \text{ NH}_4\text{F}$; $3 \div 5 \text{ Sb}_2\text{O}_3$, $0,5 \div 2 \text{ TeO}_2$, $1 \div 2$ ст.клей.

Плотность катодного тока $8 \div 25 \text{ MA/cm}^2$, плотность анодного тока $10 \div 15 \text{ MA/cm}^2$. Без перемешивания и при скорости осаждения $3 \div 4 \text{ мк/мин}$ получают покрытия из сплава Pb-Sb-Te, состава 94-97% Pb, 1,8-3,5% Sb и 1,2-2,5 Te, толщиной $12 \div 600 \text{ мк}$, микротвёрдостью $25 \div 42 \text{ кг/мм}^2$.

Таким образом, предложенный электролит позволяет получать хорошо сцепленные с поверхностью прочные, безпористые покрытия из сплава Pb-Sb-Te толщиной от 12 до 600 мк на стальных деталях, в зависимости от требований к покрываемым деталям.

Bölmə E.

Tikinti, mədən işləri.

Раздел E.

Строительство, горное дело.

(21) 98/001144

(22) 08.06.98.

(51) E 02 B 13/00

(76) İsqəndərov Ələşqər Ələkbər oğlu

(54) Şaxələnməmiş suvarma kanallarında su paylanması üsulu.

(57) Şaxələnməmiş suvarma kanallarında su paylanması üsulu kənd təsərrüfatına, magistral və paylaşdırıcı kanallardan ibarət olan şaxələnməmiş suvarma kanallarının hissələrində su paylanmasının idarə olunmasının avtomatlaşdırılması sahəsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi – şəxələnməmiş suvarma kanallarının bütün hissələrində olan ehtiyatlardan maksimum istifadə etməklə təmizləmə diapazonunun genişləndirilməsi, su və enerji itkisinin azaldılmasıdır.

Bunun üçün sistemdə idarəedici hesablama maşını və mərkəzi dispetçer məntəqəsi ilə hidrotexniki qurğularda qoyulmuş nəzarət məntəqələri arasında telemexaniki və ya telefon əlaqəsi olmalıdır.

Üsulda kanalların hissələrində baş verən əks işarəli həyəcanlanmaları aradan qaldırmaq üçün axırncı paylaşdırıcı kanaldan başlayaraq kanalların sonundan başlanğıcına və magistral kanalın başlanğıcına doğru bir-birini təmin edən hissələrdən ibarət qruplar ayrılır, bu qruplar daxilindəki hissələrin ehtiyatları yenidən bölüşdürülür, sonuncu qrupun ümumi həyəcanlanması yol verilən qiymətdən böyük olduqda isə əvvəlcə sonuncu qrupun ehtiyatları istifadə olunur, sonra kanalların ehtiyatları həmin qrupa ötürülür, daha sonra isə baş su götürücü qurğudan lazım olan sərf dəyişməsi sonuncu qrupun hissələrinə ötürülür.

(76) Искендеров Алескер Алекпер оглы

(54) Способ водораспределения на разветвлённых оросительных каналах.

(57)Способ водораспределения на разветвлённых оросительных каналах относится к сельскому хозяйству, к области автоматизации управления водораспределением на участках разветвлённых оросительных каналов, состоящих из магистрального и распределительных каналов.

Цель изобретения – расширение диапазона регулирования, сокращение потерь воды и энергии путём максимального использования резервов всех участков разветвлённых оросительных каналов.

Для этого необходимо наличие в системе управляющей вычислительной машины и телемеханической или телефонной связи между центральным диспетчерским пунктом и контролируемыми пунктами, установленными на гидротехнических сооружениях.

Способ предполагает компенсирование возмущений, возникающих на участках с противоположными знаками путём выделения групп взаимно компенсирующих участков, начиная с последнего распределительного канала с конца каналов к их началу магистрального канала, путём передачи резервов между участками, а когда суммарное возмущение последней группы больше допустимого значения – сначала путём

использования резервов последней группы, потом путём передачи резервов каналов к последней группе, а после этого путём передачи изменения расхода от головного водозаборного сооружения к участкам, имеющим возмущение расхода.

(21) 98/001042

(22) 03.02.98.

(51) E 21 B 7/08

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyası Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Abbasov Vaqif Məhərrəm oğlu

Rüstamov Musa İsmail oğlu

Bağirov Mikayil Kazım oğlu

Abdullayev Elmar Şahmar oğlu

Səmədov Ataməli Məcid oğlu

İsmayılov Teyyub Allahverdi oğlu

Rzazadə Nazim Abutalıb oğlu

Qurbanov Fəmil Mirzəli oğlu

Məhərrəmov Rəsim Sərxan oğlu

Qurbanov İlqar Xəlil oğlu

Nəzərov İqrar Qeyrət oğlu

(54) Sulfat reduksiya edici bakteriyaların həyat fəaliyyətinin məhvi, parafinçökmə və hidrogen-sulfid korroziyasının qarşısını almaq üçün tərkib.

(57) İxtira neftin hasilatı və nəqlində, xüsusilə, neftli laylara su vurulması sistemində inkişaf edən sulfat reduksiya edici bakteriyaların məhv edilməsinə və eləcə də neft-mədən avadanlıqlarının hidrogen-sulfid korroziyasına və parafinçökmədən mühafizəsinə aiddir.

Əsas məsələ neft-mədən avadanlıqlarının mikrobioloji və hidrogen-sulfid korroziyasından və parafinçökmədən səmərəli kompleks mühafizəsinə nail olmaqdır.

Qoyulan məsələni həll etmək üçün tərkibində /miqdarı % lə/ olan.

Aromatik sulfoturşunun etanol-aminlərlə kondensləşmə məhsulu	15-17
Xətti zəncirli karbohidrogen polimeri (m.k. 5000÷50000)	3-5
Xətti zəncirli karbohidrogen polimeri nitrolaşma məhsulu	

(m.k. 5000+50000).
 Aromatik karbohidrogen qarışığı
 əsasında 70-170° C-də qaynayan
 həlledici
 tərkib təklif olunur.

qalan hissə

Təklif olunan tərkib 25 mq/l qatılıqda sulfatreduksiyaedici bakteriyaları tamamilə məhv edir və hidrogen-sulfid korroziyasının qarşısını 98,5% alır, 100 mq/l qatılıqda isə parafinçökməyə qarşı müdafiə effekti 98% təşkil edir.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов АН
 Азербайджанской Республики

(72) Аббасов Вагиф Магеррам оглы
 Рустамов Муса Исмаил оглы
 Багиров Микаил Кязим оглы
 Адуллаев Эльмар Шахмар оглы
 Самедов Атамали Меджид оглы
 Исмаилов Тейуб Аллахверди оглы
 Рзазаде Назим Абуталиб оглы
 Курбанов Фамиль Мирзали оглы
 Магеррамов Расим Сархан оглы
 Курбанов Ильгар Халил оглы
 Назаров Играр Гейрат оглы

(54) Состав для подавления жизнедеятельности сульфатвосстанавливающих бактерий и предотвращения сероводородной коррозии парафиноотложения.

(57)Изобретение относится к добыче и транспортировке нефти, в частности, для подавления жизнедеятельности сульфатвосстанавливающих бактерий в заводняемых нефтяных пластах, а также сероводородной коррозии и парафиноотложения нефтепромыслового оборудования.

Задача заключается в повышении эффективности и комплексной защиты нефтепромыслового оборудования от микробиологической и сероводородной коррозии, а также от парафиноотложения.

Для решения поставленной задачи предложен состав, содержащий продукт конденсации ароматической сульфокислоты с этаноламинами, и кроме того линейный углеводородный полимер, продукт нитрования линейного углеводородного полимера и растворителя на основе смеси ароматических углеводородов фракции 70-170° C при следующем соотношении компонентов, масс.,% :

Мурадов Ипьяс Рагим оглы
 Рустамов Мамед Ибрагим оглы
 Абдуллаев Аваз Джавад оглы

(54) Отклоняющийся механизм при роторном способе бурения.

(57) Отклоняющийся механизм относится к области бурения наклонных скважин роторным способом. Он включает отклоняющий корпус из обсадной трубы длиной 6 м с кривизной до 3°. Внутренняя утяжеленная труба соединяющая долото с бурильными трубами. Искривленный корпус отклоняет низ бурильного инструмента от вертикали. Установленные подшипники на обоих концах конструкции, между обсадными и утяжеленными трубами обеспечивает неподвижность наружного и внутреннего корпуса вместе с долотом.

При работе с отклоняющим механизмом проходка на долово и диаметр ствола скважины не ограничиваются, исключаются установки цементного моста и повторного спуска бурильного инструмента. Снижается вероятность аварий и осложнений.

(21) N 95/000682

(22) 13.07.95

(51) E 21 B 23/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi Üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(72) Süleymanov İskəndər Ələkbər oğlu

Süleymanov Tahir İskəndər oğlu

(54) Quyuada tutulmuş boru kəmərinin azad edilməsi üsulu

(57) İxtira neft və qaz quyularının qazılması sahəsinə aiddir və quyularda boru kəmərinin azad edilməsi ilə əlaqədar qəzaların ləğvi edilməsində istifadə edilə bilər.

Təklif olunan ixtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, quyuda tutulmuş boru kəmərinin azad edilməsinə tətbiq edilən maye hövzəsinin effektivliyini artırmaq məqsədilə, tutulmuş zona eyni zamanda qızdırılır. Bunun üçün basıcı mayenin tərkibinə özündən istilik verən xüsusi kompozisiya əlavə edilir və quyuya ələ vurulur ki, o tutulma zonasında kəmərin içərisinə keçsin və tərkibində gedən ekzotermik reaksiya nəticəsində ayrılan istiliklə ətrafı qızdırırsın. Özündən istilik ayıran kompozisiya kimi, misal üçün natrium qələvisinin su məhlulu ilə alüminium tozu qarışığında istifadə etmək olar.

Ayrılan istilik kəməri, filtrasiya qabığını qızdırır və hövzə mayesinin özlülüyünü azaldır, bununla da mayenin kəmərlə filtrasiya qabığı kontaktına girməsini asanlaşdırır və onlar arasında olan yapışmanın təsirini azaldır və tutulmanın ləğvi üçün əlverişli şərait yaradır.

Usul qezanın ləğv edilməsini sürətləndirir, prosesə sərf olunan vaxtı və xərci azaldır, habelə quyuda boru kəmərlərinin tutulmasını azad etmək üçün məlum olan metodları sadələşdirir.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Сулейманов Искендер Алекпер оглы

Сулейманов Таир Искендер оглы

(54) Способ освобождения прихваченной в скважине колонны труб

(57) Изобретение относится к области бурения нефтяных и газовых скважин и может быть использовано для ликвидации аварий, связанных с прихватом в скважине колонны труб.

Сущность предлагаемого изобретения заключается в том, что для повышения эффективности жидкостной ванны, с целью освобождения прихваченной в скважине колонны труб, она осуществляется с одновременным нагревом зоны прихвата. Для этого в продувочную жидкость вводится порция тепловыделяющего состава в виде прослойки (оторочки) с таким расчетом, чтобы он, находясь внутри колонны в зоне прихвата, обеспечивал нагрев. Затем производят расхоживание колонны труб и освобождают их от прихвата. В качестве тепловыделяющего состава можно применять, например, водный раствор едкого натрия и алюминиевый порошок.

Способ позволяет ускорить процесс ликвидации аварии, сократить время и затраты на его ликвидацию, а также упростить существующие методы освобождения прихваченной в скважине колонны труб.

(21) 98/001067

(22) 02.04.98.

(51) E 21 B 31/03

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Əməyin Mühafizəsi və Təhlükəsizlik Texnikası Elmi-tədqiqat İnstitutu

(72) Kirş Boris Aleksandroviç

Rəhimov Rəsul Hüseyn oğlu

(54) Tutulma aleyhinə qurğu.

(57) Tutulma aleyhinə qurgudan istifadə: neft sənayesi, xüsusilə quyu qazılması zamanı tutulmaların aradan qaldırılması.

Məqsəd. Tutulmuş sütunun azad edilməsinin səmərəliliyinin artırılması və konstruksiyasının sadələşdirilməsi.

İxtiranın mahiyyəti: borudan, qalpaqdan, yaydan, davamlı halqadan və bir cüt vintdən ibarət olan qurgu borunun muftası altında quraşdırılmışdır, ona söykənən və altında dayaqlı podşipnik qoyulmuş qapaq 3, həmçinin yay 4 və davamlı halqa 5, bununla da xarici səthində spirallı olan qapaq 2 və boru çoxburumlu qoşa vinti təşkil edir, belə ki, qapağın 2 daxili səthi spiral kanalı kimi, boruda 1 isə çıxıntı kimi işlənmişdir. Qazma boruları sütunu qalxan zaman qurgunun qapağı 2 quyu gövdəsinin dar hissəsinə söykənir, boru 1 ilə birgə hərəkətə buraxılır və fırlanma hərəkəti alır.

Müsbət səmərəsi: Quyu gövdəsində dar hissənin genişlənməsi təmin edilir və tutulmuş alətin buraxılmasının səmərəliliyi artır, 2-ci şəkil.

(71)(73) Азербайджанский Государственный научно-исследовательский институт охраны труда и техники безопасности

(72) Кирш Борис Александрович

Рагимов Расул Гусейн оглы

(54) Противоприхватное устройство

(57) Использование : нефтедобывающая промышленность, в частности для предотвращения прихватов при бурении скважин.

Цель: повышение эффективности освобождения прихваченной колонны и упрощение конструкции.

Сущность изобретения : в устройстве, содержащем трубу, коронку, пружину, упорное кольцо и винтовую пару под муфтой трубы выполнена, упирающаяся в неё коронка, под которой установлен подшибник 3, а также пружина 4 и упорное кольцо 5, при этом коронка 2 на наружной поверхности, имеющая спираль, и труба составляют многовитковую винтовую пару, так как на внутренней поверхности коронки 2 выполнена спиральная канавка также, а на трубе 1 выступ. При подъеме колонны бурильных труб коронка 2 устройства упирается в суженную часть ствола скважины, опускается взаимодействуя с трубой 1 и получает вращательное движение. Положительный эффект : обеспечивается расширение суженного участка ствола скважины и повышается эффективность освобождения прихваченного инструмента. Ил.2.

(21) 95/000440

(22) 09.09.94.

(51) E 21 B 33/134

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Süleymanov Eldar Məmməd oğlu
Süleymanov Tahir İskəndərovic

(54) Quyunun sementlənmə keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi üsulu.

(57) İxtira quyuların qazılmasına, daha doğrusu qoruyucu kəməri sementlənməsindən sonra kəmər arxasının hermetikliyinə nəzarət üsullarına aiddir.

İxtiranın məqsədi qoruyucu kəməri sementlənmədən sonra, quyuya nəzarətdə texniki-iqtisadi səmərəliliyin və etibarlılığın artırılmasıdır. Üsul, kəmər arxasının hermetikliyinin təyini üçündür. Hermetikliyin təyində göstərilən məqsəd, laydan quyuya axın yaranan zaman kəmər arxası fəzadakı vakuumu quyuya ağızda ölçməklə əldə edilir.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности.

(72) Сулейманов Эльдар Мамед оглы
Сулейманов Таир Искендерович

(54) **Способ оценки качества цементирования скважин.**

(57) Изобретение относится к бурению скважин, точнее к способам контроля герметичности заколонного пространства после цементирования обсадной колонны. Задачей данного изобретения является повышение надёжности и технико-экономической эффективности исследования скважин после цементирования обсадной колонны. Способ включает определение герметичности заколонного пространства. Указанная задача достигается за счёт того, что герметичность определяют измерением на устье скважины вакуума в заколонном пространстве в процессе вызова притока из пласта.

(21) N 97/000935

(22) 16.05.97

(51) E 21 B 43/22

(71)(73) Az. Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

- (72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu
 Bağirov Mikail Kazım oğlu
 Əliyev Yolçu Misir oğlu
 Əfəndiyev İbrahim Yusif oğlu
 Şaronova İrina Aleksandrovna

(54) Layın quyudibi ətrafında dağılmasının qarşısının alınması üsulu

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusilə qumlu quyuların hasilatının artırılmasına yönəldilmişdir. Qarşıya qoyulan məsələ məlum üsuldə olduğu kimi bakteriya zərərləşdirici suyun laya vurulması ilə həll edilir, fərqi isə ondan ibarətdir ki, bakteriya zərərləşdirici kimi xlor və ya brom və ya yod elementlərin suda 50-100 mq/l miqdarında qarışığından istifadə edilir.

Üsulun səmərəliliyi qumlu quyuların təmirarəsi iş müddətinin artırılması, təmirlərin sayının azalması və neft hasilatının artması nəticəsində əldə edilir.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

- (72) Xasaev Arif Murтуз Али оглы
 Багиров Михаил Кязим оглы
 Алиев Йолчу Мисир оглы
 Эфендиев Ибрагим Юсиф оглы
 Шаронова Ирина Александровна

(54) Способ предотвращения разрушения структуры призабойной зоны пласта.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности, к способом воздействия на призабойную зону пласта.

Способ предназначен для обработки скважин с разрушенной под воздействием силикатных бактерий структуры призабойной зоны пласта и направлен на резкое уменьшение пескопроявления и пробкообразование.

Поставленная задача решается тем, что в известном способе, заключающемся в закачке в пласт воды, содержащей бактерицид, в качестве бактерицида используют преимущественно хлор и или бром и или йод в концентрации 50-100 мг/л.

Экономический эффект достигается от увеличения межремонтного периода работы скважин, сокращения ремонтных операций и увеличения добычи нефти.

(21) N 98/001004

(22) 30.09.97

(51) E 21 B 43/22

(71)(73) "Intoyl" Bağlı Səhmdar Cəmiyyəti, RU

(72) Mirzəcənzadə Azad Xəliloviç

Şahverdiyev Əzizəğa Xanbaba oğlu

Qaleyev Firdaus Xusnutdinoviç

İsmayılov Rifat Qilmutdinoviç

Pənahov Geylani Minhac oğlu

Süleymanov Bağır Ələkbər oğlu

Abbasov Eldar Mehdi oğlu

(54) Neft layları quyudibi ətrafının işlənməsi üçün tərkib

(57) İxtira neft sənayesinə aiddir və quyudibi təzyiqli doyma təzyiqindən aşağı olan, qazın quyu dibi zonasında ayrılması və yığılması şəraitində işlədilən qeyri-bircinsi neft laylarının quyudibi ətrafının işlənməsi üçün istifadə oluna bilər. Tərkibə özlü elastik xüsusiyyətləri verməklə onun kiçik keçiricikli intervallara daxil olma qabiliyyətinin artırılması - ixtiranın texniki nəticəsidir. Bu onunla əldə olunur ki, quyudibi təzyiqli doyma təzyiqindən aşağı olan şəraitdə istismar edilən qeyri-bircinsi neft laylarının quyudibi ətrafının işlənməsi üçün tərkibə aşağıda göstərilən maddələr daxil edilir, küt.%: poliakrilamid - 0,02-0,04; sulfanol - 0,005-0,01; su-qalanı.

(71)(73) Закрытое акционерное общество "Интойл"

(72) Мирзаджанзаде Азад Халилович

Шахвердиев Азизага Ханбаба оглы

Галеев Фирдаус Хуснутдинович

Исмаилов Рифат Гилмутдинович

Панахов Гейлани Минхадж оглы

Сулейманов Багир Алекпер оглы

Аббасов Эльдар Мехти оглы

(54) Состав для обработки призабойной зоны нефтяных пластов

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности и может быть использовано для обработки призабойной зоны неоднородных нефтяных пластов, эксплуатируемых при забойной давлении ниже давления насыщения в условиях выделения и накопления газа в призабойной зоне. Использование изобретения позволяет повысить проникающую способность состава в малопроницаемые интервалы за счет придания ему вязкоупругих свойств. Это достигается тем, что состав для

обработке призабойной зоны неоднородных нефтяных пластов эксплуатируемых при забойном давлении ниже давления насыщения содержит следующие компоненты: мас. % полиакриламид - 0,02-0,04, сульфатол - 0,005-0,01, вода - остальное

(21) N 98/001021

(22) 30.09.97

(51) E 21 B 43/22

(71)(73) "Intoyl" Bağlı Şahmdar Cəmiyyəti, RU

(72) Şahverdiyev Əzizəgə Xanbəbə oğlu

Çukçeyev Oleg Aleksandroviç

Mandrik İlya Emmanuiloviç

Zarini Dmitriy Vladimiroviç

Pənahov Geylani Minhac oğlu

Süleymanov Bağır Ələkbər oğlu

Abbasov Eldar Mehdi oğlu

(54) Sulaşmış neft yatağının işlənmə üsulu

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aid olmaqla sulaşmış neft yatağının işlənməsinə məxsusdur.

Yatagın sıxışdırma ilə əhatə edilmə əmsalının artırılması əsasında neftvermənin yüksəldilməsi və kimyəvi reagentlərin sərfinin azaldılması ixtiranın texniki nəticəsidir. Bu onunla əldə olunur ki, injeksiya quyularına xlor-kalsium tipli mineral suyu və çöküntü yaradan reagentin ara qatların vurulmasını və ardınca su ilə lay üzrə hərəkət etdirilməsini nəzərdə tutan sulaşmış neft yatağının işlənmə üsulunda çöküntü yaradan reagent kimi 0,3-3,0%-li su əsaslı natrium alüminat məhlulu və hər ara qatın vurulmasından əvvəl laya şirin su porsiyası vurulur.

(71)(73) Закрытое акционерное общество "Интойл"

(72) Шахвердиев Азизага Ханбаба оглы

Чукчев Олег Александрович

Мандрик Илья Эммануилович

Зазирный Дмитрий Владимирович

Панахов Гейлани Минхадж оглы

Сулейманов Багир Алекпер оглы

Аббасов Эльдар Мехти оглы

(54) Способ разработки обводненной залежи

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности и предназначено для разработки обводненной нефтяной залежи.

Техническим результатом изобретения является повышение нефтеотдачи за счет увеличения коэффициента охвата залежи вытеснением и снижение расхода химических реагентов. Это достигается тем, что в способе, включающем закачку через нагнетательные скважины оторочек минерализованной воды хлоркальциевого типа и осадкообразующего реагента с последующим продвижением по пласту закачиваемой водой, в качестве осадкообразующего реагента закачивают 0,3-3% водный раствор алюмината натрия. Кроме того, перед закачкой каждой из оторочек в пласт закачивают порцию пресной воды.

(21) 95/000447

(22) 26.09.94

(51) E 21 B 43/24

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Ağalarov Fazil Fərrux oğlu

Şirinov Şirin Həsən oğlu

Rəhimov Cavid Əbdülletif oğlu

Şixiyev Mədət Nuh oğlu

Kazimov Şükürelə Paşa oğlu

(54) Neft quyularının quyudibi ətrafının termik üsulla işlənməsi.

(57) İxtira neft-qaz hasilatı üsullarına aid olub, xüsusilə quyudibi sahəsinin qızdırılması yolu ilə istismarında tətbiq oluna bilər.

İxtirada qoyulan məsələ layın intensiv qızdırılmasıdır.

Qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, laya maye axını ilə metal tozunun vurulması və onun sonradan qızdırıcılar vasitəsiylə qızdırılmasından ibarət məlum üsulda metal tozu kimi xırdalanmış ferromaqnit süxurdan, qızdırıcı kimi burulğan yaradıcı cərəyandan istifadə olunur.

İxtiranın mahiyyəti ondadır ki, yüksək tezlikli dəyişən cərəyan quyuda olan ferromaqnit süxurları elektromaqnitləşdirir, yaranan maqnit sahəsi öz ətrafında burulğanlı elektrik cərəyanı əmələ gətirir ki, bu da quyunun gövdəətrafı sahəsini yüksək temperaturadək qızdırır, nəticədə yüksək özüllü neftin özüllüyü aşağı düşür və neftin quyuya axını yaxşılaşır.

İxtiranın tətbiqindən alınan iqtisadi səmərə baza obyektlərinə nisbətən quyuların hasilatının artmasıyla hesablanır.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский Институт Нефтяной Промышленности

(72) Ağalarov Фазиль Фаррух оғлы

Ширинов Ширин Гасан оглы
Рагимов Джавид Абдуллатиф оглы
Шихиев Мадат Нух оглы
Кязимов Шукюралли Паша оглы

(54) Способ термической обработки призабойной зоны нефтяного пласта.

(57) Изобретение относится к способам нефтегазодобычи и может быть использовано при добыче нефти путём нагрева призабойной зоны скважин.

Задачей изобретения является интенсивный прогрев пласта.

Поставленная задача решается тем, что в известном способе, заключающемся в закачке в пласт с потоком жидкости металлопорошка и с последующим нагреванием его нагревателем, в качестве металлопорошка используется гранулированная ферромагнитная порода, а нагревание производится вихревыми токами.

Сущность изобретения заключается в следующем.

Переменный ток высокой частоты электромагнетизирует имеющиеся в скважине ферромагнитные породы и образовавшееся магнитное поле, проявляя электрические токи создают вокруг себя вихревые токи. Полученные вихревые токи нагревают приствольную часть скважины, создают большую температуру, при этом вязкость высоковязкой нефти, уменьшается и улучшается приток нефти к скважинам.

Экономический эффект от использования предлагаемого способа образуется от экономии полученной в результате дополнительной добычи за счёт увеличения производительности скважин по сравнению с базовым объектом.

(21) N 98/001022

(22) 30.09.97

(51) E 21 B 43/24

(71)(73) "Intoyl" Bağlı Səhmdar Cəmiyyəti, RU

(72) Şahverdiyev Əzizağa Xanbaba oğlu

Qurbanov Rəhman Əlisəndər oğlu

Pənahov Geylani Minhac oğlu

Süleymanov Bağır Ələkbər oğlu

Abbasov Eldar Mehdi oğlu

Şirinzadə Alçın Əlisəfər oğlu

Qaynənşin Şamil İliqizaroviç

(54) Layın quyudibi ətrafının termokimyəvi işlənmə üsulu

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusi ilə, layların quyudibi ətrafının termokimyəvi işlənmə üsullarına aiddir.

Layın dərinliyinə və qalınlığına görə işlənmə ilə əhatə edilməsinin artması, neft-mədən avadanlığının korroziyasının azalması və qaldırma-endirmə əməliyyatlarının ləğvi - ixtiranın texniki nəticəsidir. Bu onunla əldə olunur ki, layın quyudibi ətrafının su əsaslı xlorid turşusu məhlulu və reagent materialı arasında gedən ekzotermokimyəvi reaksiyası nəticəsində qızdırılmasını nəzərdə tutan layın quyudibi ətrafının termokimyəvi işlənmə üsulunda, reagent materialı kimi su əsaslı dietilamin məhlulundan istifadə edilir. Bundan başqa, quyudibi ətrafına əvvəl su əsaslı dietilamin məhlulu, ardınca isə su əsaslı xlorid turşusu stexiometrik nisbədə vurulur.

(71)(73) Закрытое акционерное общество "Интойл"

(72) Шахвердиев Азизага Ханбаба оглы
Курбанов Рахман Алискенденр оглы
Панахов Гейлани Минхадж оглы
Сулейманов Багир Алекпер оглы
Аббасов Эльдар Мехти оглы
Ширинзаде Алчин Алисафтар оглы
Гайнаншин Шамиль Ильгазирович

(54) Способ термохимической обработки призабойной зоны пласта

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности к способам термохимической обработки призабойной зоны пластов.

Техническим результатом изобретения является увеличение охвата обработки по глубине и толщине пласта, а также уменьшение коррозии нефтепромыслового оборудования и исключение спуско-подъемных операций. Это достигается, тем, что в способе термохимической обработки призабойной зоны пласта, включающем прогрев призабойной зоны пласта в результате экзотермической химической реакции водного раствора соляной кислоты и реактивного материала, в качестве реактивного материала используют водный раствор диэтиламина. Кроме того, первоначально в призабойную зону закачивают водный раствор диэтиламина с последующей закачкой водного раствора соляной кислоты, в стехиометрическом соотношении.

(21) 97/000885

(22) 27.12.96.

(51) E 21 B 43/25

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Mineral Xammalın Kompleksi
Emalı Üzrə Təcrübə İstehsalatlı Xüsusi Konstruktor-texnoloji
Bürosu.

(73) Abdullayev Fuad Zeynal oğlu
Həsənov Gəhrəman Söyün oğlu
Əliyev İsmayıl Suleyman oğlu
Qasımov Mayis Ələkbər oğlu

(54) Nar meyvəsinin qabığından boyaq maddəsinin alınması üsulu.

(57) İxtiranın əsas məqsədi təbii boyaqların alınması, xüsusilə nar meyvəsinin qabığından alınan təbii boyanın yeyinti və toxuculuq sənayesində tətbiqinə aiddir.

İxtiranın əsas məqsədi nar meyvəsinin qurudulmuş qabığından qırmızı çalarlı pigmentin alınmasıdır.

Qarşıya qoyulmuş məsələnin həlli əsasən nar meyvəsinin qabığının 60-70°C temperaturda 5-6% nəmlik qalana qırmı qurudulmasından gedir ki, bu zaman qabıqda olan fermentlərin saxlanılması şərti ilə qırmızı rəngin sonradan ekstraksiyaya yararlı vəziyyətdə qalması təmin olunur.

Dəməli xammalın düzgün qurudulması onun tərkibində qırmızı pigmentin saxlanılmasına gətirib çıxarır ki, işin də əsas məqsəd və qayəsi bundan ibarətdir.

(71)(73) СКТБ КПМС с ОП АН Азербайджанской Республики

(72) Абдуллаев Фуад Зейнал оглы
Алиев Исмаил Сулейман оглы
Гасанов Гахраман Союн оглы
Гасымов Маис Алекпер оглы

(54) **Способ получения красителя из корки плодов граната.**

(57) Изобретение относится к области производства натуральных красителей, а именно, к красителям получаемым из плодов корки граната и может быть использовано как в пищевой так и в текстильной промышленности.

Задачей предполагаемого изобретения является извлечение из корки плодов граната присущих ей природных пигментов красных тонов.

Поставленная задача решается контролируанием процесса сушки корки плодов граната при её подготовке к экстракции для извлечения красного природного пигмента

инактивацией ферментных систем путём фиксации сырой корки при температуре 60-70° С до 5-6% остаточного содержания влаги в исходном сырье

Таким образом, применяя правильный подход к сушке исходного сырья путём фиксации корки, с сохранением природных пигментов позволяет получать краситель красного цвета.

(21) 97/000917

(22) 28.01.97.

(51) E 21 B 43/25

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesi Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu

Əliyev Yolçu Misir oğlu

Nağıyev Arif Çərəkəz oğlu

Tağıyeva Mahirə Ramiz qızı

Abdullayeva Elmira Sabir qızı

(54) Quyu dalğa qeneratoru.

(57) İxtira neft sənayesinə aiddir və quyudibi sahəsində və onun lülesində qaz-maye sistemlərinə dalğalarla təsir etmək üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məzisi ondan ibarətdir ki, boruvari gövdədən, yuxarı və aşağı hissədə sərt bağlayan sıxıcı muftabardan, gövdə üzərində quraşdırılmış həlqəvi kanalla əlaqə yaradacaq boyuna periferik kanallar açılmış, aşağı sıxıcı muftalar vasitəsi ilə ona konsentrik bərkidilmiş keçirici və bütöv divarlı qısa borulardan təşkil edilmiş dalgayaradıcı elementdən ibarət olan quyudibi hidrodinamiki generator əlavə olaraq, şırnağı daxili boru boşluğu ilə, qəbul kamerası isə periferik kanallar vasitəsi ilə həlqəvi fəza ilə əlaqələndirilmiş ejektor qurgusu ilə təchiz olunmuşdur.

Müsbət nəticə hidrodinamiki dalğaların parametrlərinin tənzimlənməsi yolu ilə layın quyudibi sahəsinin təsirlə əhatəsinin genişləndirilməsi hesabına əldə olunur ki, bu da hasiləddici quyunun məhsuldarlığının, vurucu quyunun isə udma qabiliyyətinin artmasında təzahür edir.

Şəkil - 1.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesi Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu

Əliyev Yolçu Misir oğlu

Nağıyev Arif Çərəkəz oğlu

Тагиева Махира Рамиз кызы
Абдуллаева Эльмира Сабир кызы

(54) **Скважинный генератор колебаний.**

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности к устройствам для волнового воздействия на газожидкостные системы в стволе скважины и призабойной зоне пласта.

Сущность изобретения заключается в том, что скважинный генератор колебаний, состоящий из полого корпуса, жёстко связанных с ним верхней и нижней зажимных муфт и концентрично установленного в корпусе элемента, создающего колебательное движение, выполненного в виде чередующихся по высоте патрубков с проницаемыми и непроницаемыми стенками, образующих с корпусом кольцевой канал, сообщающийся через периферийные осевые каналы в нижней муфте с полостью корпуса, дополнительно снабжён эжекторным устройством, соленоид которого сообщено с полостью внутреннего патрубка, а приёмная камера связана через периферийные осевые каналы с кольцевым каналом.

Положительный результат достигается за счёт регулирования параметров колебательных процессов, благодаря чему увеличивается обхват призабойной зоны пласта воздействием и в результате достигается увеличение продуктивности добывающих и приёмности нагнетательных скважин.

Фигура - 1.

(21) N 98/001172

(22) 27.03.97

(51) E 21 B 43/25

(71)(73) Az. Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu
Rzazadə Nazim Abutalıb oğlu
Abdullayeva Fəridə Yəhya qızı
Aslanov Əsgər Hüseyn oğlu
Tağıyeva Mahirə Ramiz qızı

(54) Quyu dalğa generatoru

(57) İxtira neft sənayesinə, daha dəqiq, qazlıft - fontan istismar üsulunun səmərəliliyinin artırılmasına aiddir.

İxtiranın mahiyyəti, generatorun kristaldan hazırlanan daxil silindrinin vibrasiyası nəticəsində alınan dalğaların qurğunun korpusundakı həcmdə qazın mayədə həll olub ayrılması nəticəsində alınan dalğalarla interferensiyası hesabına güclənməsindən ibarətdir.

Generatorun tətbiqinin səmərəliliyi qaz qabarcıqlarının deformasiya olunması və xırdalanması və qaldırıcının f.i.ə. artması ilə əldə olunur.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasəev Arif Murtuza Əliyev
Rzaəadə Nazim Əbutalıb Əliyev
Əbdullaeva Fəridə Yaxya kızı
Əslanov Əskər Hüseyn Əliyev
Təgiyeva Məxirə Rəmis kızı

(54) Skvaжинный генератор колебаний

(57) İzobretəniyə mənəviyyətə aiddir və neftçilik sənayesində, xüsusən də, neftin çıxarılma effektivliyini artırmağa imkan verən bir üsulu təqdim edir.

İzobretəniyənin mahiyyəti ondadır ki, generatorun içindəki kristal qabırçaqların vibrasiyası nəticəsində alınan dalğaların qurğunun korpusundakı həcmdə qazın mayədə həll olub ayrılması nəticəsində alınan dalğalarla interferensiyası hesabına güclənməsindən ibarətdir.

İzobretəniyənin tətbiqinin səmərəliliyi qaz qabarcıqlarının deformasiya olunması və xırdalanması və qaldırıcının f.i.ə. artması ilə əldə olunur.

(21) 95/000370

(22) 19.05.94.

(51) E 21 B 43/27

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(73) Ağalarov Fəzəl Fərrux Əliyev
Kəzimov Şükürəli Paşa Əliyev
Rəhimov Cavid Əbdülmətin Əliyev
Şiriyev Mədət Nuh Əliyev

(54) Neft quyularının köpüklü turşularla işlənmə üsulu.

(57) İxtira neft çıxarmaya aid olub, istismar və vurucu quyuların məhsuldarlığı artırmaq məqsədilə quyudibi sahəsinə təsir (sulfat kimi istifadə oluna bilər.

İxtirada qarşıya qoyulan məsələ işlənmənin səmərəliliyinin artırılmasından ibarətdir.

Qoyulmuş məsələ onunla həll olunur ki, neft quyularının köpüklü turşu ilə işlənməsində quyuya köpükləndirici maddə və turşu vurulmasından ibarət məlum üsuldə köpükləndirici kimi aşağıdakı nisbətdə alkillaşdırılmış sulfat turşusu vurulur:

Duz turşusu	20-24%
AST(alkillaşmış sulfat turşusu)	76-80%

Təklif olunan üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, alkillaşmış sulfat turşusunun (AST) tərkibində olan sulfoturşular duz turşusu ilə görüşərkən güclü köpüklənən maye yaradır, tərkibə daxil olan karbohidrogenlər isə karbonat hissəciklərin səthindən asfalten olan qatran birləşmələrinin təmizlənməsinə kömək edir və nəticədə turşu, sərbəst sürətdə karbonat birləşmələrinin səthinə yayılır.

Təklif olunan üsulun tətbiqindən alınan iqtisadi səmərə müqayisə olunan usullara nisbətən əlavə neft hasil edilməsindən, quyunun məhsuldarlığının artmasından yaranır.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности.

(72) Агаларов Фазиль Фаррух оглы
Кязимов Шукуралли Паша оглы
Рагимов Джавид Абдуллатиф оглы
Шыхыев Мадат Нух оглы

(54) **Способ пенокислотной обработки нефтяных скважин.**

(57) Изобретение относится к области добычи нефти и может быть использовано для обработки призабойной зоны пласта с целью повышения проницаемости пород пласта в нефтяных и нагнетательных скважинах.

Задачей изобретения является повышение эффективности обработки призабойной зоны скважин.

Поставленная задача достигается тем, что согласно способу пенокислотной обработки нефтяных скважин, заключающемся в закачке в скважину кислоты и пенообразующего вещества, в качестве пенообразующего

вещества используют АСК-алкилированную серную кислоту при следующих соотношениях :

Соляная кислота	20-24%
АСК (алкилированная серная кислота)	76-80%

Сущность предлагаемого способа заключается в том, что сульфокислоты, имеющиеся в составе АСК, встречаясь с соляной кислотой, создают сильную пенистую жидкость, а углеводород, имеющийся в составе способствует очищению асфальто-смолистых веществ с поверхности карбонатных частиц и при этом кислота свободно проникает на поверхность карбонатных соединений.

Экономический эффект от использования предлагаемого способа образуется от экономии, полученной в результате дополнительной добычи нефти за счёт увеличения производительности скважин по сравнению с базовым объектом.

(21) N 94/000426

(22) 19.05.94

(51) E 21 B 43/38

(71)(73) Az. Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Rzazadə Nazim Abutalıb oğlu

Qurbanov Muxtar Abusət oğlu

Sopova Şəfəq Ağa-bala qızı

(54) Quyu qazqum separatoru və süzgəci

(57) İxtira neft çıxarma sənayesinə, məhz neft quyularının dərinlik nasosu istismarına aiddir, neftin çıxarılmasında qazın və qumun eyni vaxtda separasiyası üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın həll edəcəyi məsələ - quyu qazqum separatorunun separasiya və keçiricilik qabiliyyətinin yaxşılaşdırılması ilə yanaşı onun işinin sabitliyinin təmin olunması və süzgəcin keçiricilik qabiliyyətinin yaxşılaşdırılmasıdır.

Qazqum separatoru ötürücüdən, spiral şəkilli yaylı lentvari yarıqlı süzgəcdən, oxu boyunca süzgəcin gövdəsində yerləşdirilmiş yerdəyişmə qabiliyyətinə malik istiqamətləndiricidən ibarətdir. Separator oyuq istiqamətləndiriciyə intervalla geydirilmiş ikidən az olmamaq şərtilə süzgəclə təchiz olunmuşdur və perforasiya olunmuş kojuxa salınmışdır ki, bu da yenilik təşkil edir. Hər süzgəc

o birisindən separator gövdəsi divarına bərkidilmiş konusvari arakesmə sağanla ayrılaraq kamera əmələ gətirir.

Arakesmə sağanın yuxarı konusvari ucu istiqamətləndirici üzərində sərbəst sürüşə bilər.

Yuxarı süzgec üstündəki kamera arakesmə sipər hesabına yaradılır və bu kamera sipər səviyyəsində gövdə üzərində çəpürmə qazötürmə dəlikləri ilə təmin olunmuşdur. Oyuq istiqamətləndirici süzgecin üstündəki kamera səviyyəsində dəliklərlə təchiz olunur. Süzgec yayının bir ucu süzgec gövdəsinin divarına digər ucu isə istiqamətləndiriciyə sət bərkidilir.

Bu halda istiqamətləndirici və sağanın konusvari başlığı arasındakı boşluq süzgecin yarısından çox olmamalıdır. Bundan başqa perforasiya olunmuş kocux sağanın konus oturmaq sahəsində yerləşdirilmiş pəncərələrlə təchiz olunur.

Süzgec sarınmış lentvari yay şəklində hazırlanır. Lent sarğıları üstündəki çıxıntılar vasitəsilə sarğılar arasında süzgec yarığı alınır.

Süzgecdəki yenilik onun eni, sarılma mərkəzinə doğru daralan lentdən arximed spirali şəklində hazırlanmışdır.

(71)(73) Azərbaycanский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

(72) Pza-zađe Nazim Abutalıb oğly
Gurbanov Muxtar Abuset oğly
Sopova Şafağ Ara-Bala kızı

(54) Скважинный газопесочный сепаратор и фильтр

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, а именно глубиннонососной эксплуатации нефтяных скважин, и может быть использовано для одновременной сепарации газа и песка при добыче нефти.

Задачей изобретения является - улучшение сепарационных свойств, пропускной способности и стабильности работы скважинного газопесочного сепаратора и улучшение фильтрующей и пропускной способности фильтра.

Газопесочный сепаратор содержит переводник, фильтр в виде спиральной ленточной пружины с фильтрующими щелями, направляющую, размещенную во внутренней полости фильтра с возможностью осевого перемещения. Новым в сепараторе является то, что он снабжен не менее чем двумя фильтрами, насаженными на полую направляющую поинтервално и заключенными и перфорированный кожух; каждый фильтр перекрыт от другого, образуя камеру, конической обоймой, жестко соединенной основанием к стенке

кожуха в вершиной свободно прилегающей к направляющей, камера над верхним фильтром образовано перегородкой с козырьком и снабжена косыми газоотводными отверстиями в кожухе на уровне нижней поверхности перегородки направляющая снабжена отверстиями, заключенными в камеру над фильтром, один конец пружины фильтра жестко соединен со стенкой кожуха, а другой - с направляющей. При этом величина зазора, образуемого между направляющей и вершиной конуса обоймы, не превышает величины фильтрующей щели. Кроме того, стенки перфорированного кожуха снабжены окошками, расположенными на уровне основания конуса обоймы.

Фильтр выполнен в виде спиральной ленточной пружины, снабженной в местах перекрытия выступами, образующими фильтрующие щели. Новым в фильтре является выполнение его в виде архимедовой спирали из ленты, ширина которой сужена к центру навивки.

Bölmə F.

Mexanika, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sursat, partlatma işləri.

Раздел F.

Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

(21) 97/000892

(22) 28.12.96.

(51) F 02 M 29/04

(76) Süleymanov Nizami Məmməd oğlu

(54) Daxili yanma mühərriklərində yanacaq-qaz qarışığını hazırlayan qurğu.

(57) İxtira mühərriqəyırma sənayesinə aid olub, maye yanacağın kərbürətorə (injektora) ötürülməsindən əvvəl onun bir hissəsinin buxarlanmasını və yanacaq-qaz qarışığının əmələ gətirilməsini təmin edir.

Qurğu benzin çəni ilə mühərrik arasında yanacaq ötürmə sisteminə (2) qoşulan oymaq (1) və onun bütöv boyu üzrə daxili səthində tillər şəklində yaradılmış nahamarlıqlardan (3) ibarətdir.

Tillərin işçi səthləri maye yanacağın axınına qarşı yerləşmişdir. Tillərin hündürlüyü və aralarındakı məsafə, uyğun olaraq, oymağın daxili diametrinin (0,01-0,35) və (0,015-0,500) hissəsi qədər qəbul edilir.

Hərəkət zamanı yanacağın tillərin səthi ilə dəfələrlə toqquşması nəticəsində mayədə çoxlu sayda qaz qabarcıqları yaranır, onların karbüratora (injektora) çatmasına qədər aktiv şəkildə maye ilə qarışması baş verir.

(76) Сулейманов Низами Мамед оглы

(54) **Устройство формирования топливозаговой смеси для двигателей внутреннего сгорания.**

(57) Изобретение относится к области двигателестроения, позволяет обеспечивать испарение части топлива и формирование топливозаговой смеси до его подачи в карбюратор (инжектор). Устройство состоит из втулки (1), вмонтированной в бензопровод (2) до карбюратора между бензобаком и двигателем внутреннего сгорания, внутренняя поверхность которой выполнена ребристой (3) поперек потока горячего. Высота и расстояние ребер друг от друга определяются, соответственно, из условия $(0,01-0,35)d$ и $(0,015-0,500)d$, где d - внутренний диаметр втулки. В потоке топлива, в результате многократного взаимодействия с поверхностями ребер образуются завихрения, испарение части топлива и образование множества пузырьков в жидком горючем, их активное перемешивание до поступления в карбюратор (инжектор).

(21) 96/000792

(22) 11.04.96.

(51) F 02 N 11/04

(76) Musyayev Zəbulla Nüsəddin oğlu

(54) Bort elektromexaniki çeviricisinin birmaşınli sistemi.

(57) İxtira müstəqil hərəkət edən obyektlərin elektrik avadanlığı qurğularına aid olub, burada əsas dərzi vasitəsi olan daxili yanacaq mühərrikini (DYM) işə salma və elektrik təchizatı sxeminə cəريان mənbəyi kimi bir-birindən xeyli fərqlənən iki funksiyaları yerinə yetirmək üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi elektromexaniki sistemin elektrik sxemi elementlərinin etibarlılığını təmin etməklə, komutasiya elementlərindən imtina etmək və kütlə-qabarit göstəricilərinin xeyli yaxşılaşdırılması ilə praktiki tətbiqinə imkan verən, starter və

qenerator funksiyalarını bir elektrik maşınında-STAQENdə (STArter-QENerator) birləşdirən problemi həll edən sadə yığcam konstruksiyanın yaradılmasıdır.

Təklif edilən elektromexaniki çevirici sistem işə buraxma emeliyyəli üçün mühərrik və bort şəbəkəsini enerji ilə təmin edən qenerator rejimlərini yaradan və qenerator rejimində iştirak edən elementlərin mühafizəsini yerinə yetirən işəsalma-çevirmə qurğusundan (İÇG) və digər köməkçi avadanlıqlardan ibarətdir. Deyilən emeliyyətləri yerinə yetirən konstruktiv qovşaqların yerləşdirilmə sxemi, elementlərin konstruksiyaları, funksiyaları və aralarında olan mexaniki və elektriki əlaqələr aydın şəkildə verilmişdir.

Maşının starter rejimi dartı relesinə qərqlilik verilməklə əldə edilir ki, bu halda fırlanan İÇG-nun elementlərindən biri olan lövhə tormozlanaraq böyük ötürmə ədədində malik reduktora çevrilir, daxili yanacaq mühərrikinin dirsəkli valı işə buraxma tezliyi ilə fırlandırılır. Qenerator rejimi üçün dartı relesinə verilən gərginliyin götürülməsi kifayət edir. İÇG-də yığcam şəkildə sadə konstruksiyalı friksion və sərbəst qedişli muftalar da yerləşdirilir : birinci mufta qenerator rejimində momenti DYM-dən STAQENə ötürür, ikinci mufta işə DYM-nin işə düşməsi anında elementləri mexaniki qəza hallarından qoruyur.

Kompleksin istənilən rejimində borda gərginliyin balansını saxlayan elektrik avadanlığının güc qovşağının elektrik sxemi verilmişdir.

(76) Мусаев Забулла Нусреддин оглы
(54) **Одномашиная система бортового электромеханического преобразования**

(57)Изобретение относится к устройствам электрооборудования подвижных автономных объектов и может быть использовано для выполнения двух markedly отличающихся друг от друга функций, таких как запуск двигателя внутреннего сгорания (ДВС), являющегося основным тяговым устройством и источником питания схемы электроснабжения.

Задачей данного изобретения является создание компактной, простой конструкции, решающей проблемы совмещения функций стартера и генератора в одной электрической машине (так называемой СТАГЕНом) с учётом высокой надёжности элементов электрической схемы и отказа от коммутационных элементов и дающей возможность практического применения с улучшенными массогабаритными показателями электромеханической системы.

Предложенная система электромеханического преобразования состоит из электрической машины последовательно выполняющей пусковую операцию двигатель и обеспечивающую бортовую сеть электроэнергией как генератор: пуско-переключающего устройства - ППУ создающего режимы двигателя и генератора и защищающего от механических повреждений элементов, участвующих в генераторном режиме, других вспомогательных деталей.

Дается ясное представление о схеме расположения конструктивных узлов, выполняющих вышеуказанные функции, конструкции элементов, механических электрических связях между ними.

Для создания стартерного режима напряжение подается на тяговое реле, при этом торможению подвергается один из вращающихся элементов ППУ, что в свою очередь превращает ППУ в редуктор с большим передаточным числом, при этом коленчатый вал ДВС вращается с пусковой частотой вращения. Для генераторного режима достаточно снять напряжение с тягового реле. В ППУ также входят компактная конструкция фрикционной муфты и муфты свободного хода: первая передает момент от вала ДВС на вал СТАГЕНА, вторая защищает элементы от механических повреждений в момент пуска ДВС.

Дана электрическая схема силового участка электрооборудования, которая способствует поддержанию баланса напряжения на борту при любом режиме комплекса.

Bölmə G.
Fizika.

Раздел G.
Физика.

- (21) N 93/000097
- (22) 21.07.93
- (51) G 01 B 7/02
- (76) İbrahimov Vaqif Bağır oğlu
- (54) Nisbi ilk səviyyə hündürlüyünü ölçən qurğu.
- (57) İxtira ölçü texnikasına aiddir və dənəvər məhsulları səviyyəsini ölçmək, konveyerdə hər hansı bir məhsul qatının

qalınlığına nəzərət (üçün konveyerə hərəkət edən detalların hədəfəli xarakteristikalarına nəzərət və s. üçün təfəddül edilə bilər.

Qurğu konveyer (4) üzərində hərəkət edən obyektin (3) (hündürlüyü ölçən) səthi üzrə sürüşən ucu diylirəkli (2) yellənən şupdan (1) ibarətdir. Şupun dönməsi dayaqlarla (5,6) məhdudlaşdırılır, yay (7) isə onu ilk vəziyyətə qaytarır. Obyektin konveyerə hərəkət zamanı yellənən şupun dönməsi, bir ucu ölçəldiyi reduktorun (9) giriş valı (8) üzərində oturdulmuş oxə nəzərən müəyyən edilir. Reduktorun reduksiya əmsəli 0,5-dir və onun çıxış valı (10) fırlanan sinus- kosinus transformatorunun (FSKT) rotoruna (11) birləşdirilmişdir. FSKT-nin təsirləndirici dolay gərginlik mənbəyinin (12) çıxışına, çıxış rotor dolaqlarından biri isə ikiyarımpərli düzləndiricinin (13) girişinə qoşulmuşdur. Düzləndiricinin çıxışı amplitud detektorundan (14) keçməklə kvadratorun (15) girişinə qoşulmuşdur. Kvadratorun çıxışı eyni zamanda bütün qurğunun çıxışıdır.

İxtiranın təbiiqlindən əldə edilən nəticə dinamik xətdənin azaldılmasından və tədqiq edilən signalın informativ ekstremumununun qeyd edilməsindən, ibarətdir ki, bu da hündürlüyün ölçülməsi zamanı daha böyük dəqiqlik əlmgə imkan verir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Устройство для измерения высоты относительно исходного уровня.

(57) Изобретение относится к области измерительной техники и может быть использовано для измерения уровня сыпучих материалов, контроля толщины слоя какого-либо продукта (например, горной породы) на конвейере, контроля геометрических характеристик движущихся по конвейеру деталей и т.д.

Устройство содержит качающийся щуп 1 с роликом 2 на конце, скользящем по поверхности объекта 3 (высота которого измеряется) в процессе его движения по конвейеру 4. Поворот щупа ограничивается упорами 5 и 6, а его установка в исходное положение (после прохождения объекта) осуществляется возвратной пружиной 7. Ось, относительно которой поворачивается щуп в процессе движения объекта, связана с входным валом 8 понижающего редуктора 9 с коэффициентом редукции 0,5, выходной вал 10 которого соединен с ротором синусно-косинусного вращающегося трансформатора (СКВТ) 11. Обмотка возбуждения СКВТ подключена к выходу источника 12 напряжения питания, а одно из выходных роторных обмоток - ко входу

двухполупериодного выпрямителя 13, выход которого через амплитудный детектор 14 подключен ко входу квадратора 15, выход которого является выходом устройства.

Технический результат, достигаемый при осуществлении заявляемого изобретения, заключается в уменьшении динамической погрешности и фиксации информативности экстремума сигнала, за счет чего повышается точность измерения высоты относительно исходного уровня.

(21) N 98/001146

(22) 24.02.98

(51) G 01 B 7/14

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əliyev Rüşət Məmməd oğlu

Hacıyev Arif Əziz oğlu

Hacızadə Cabir Yusif-İzzət oğlu

Məmmədov Rahim Qurban oğlu

(54) Titrəyişli ölçü çeviricisi

(57) Titrəyişli ölçü çeviricisi texniki fizikaya, xüsusən ölçmə texnikasına aid olub müxtəlif məmulatların ölçülərinə kontaktsız nəzarət etmək üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi qurğunun qabarit ölçülərini azaltmaq və çevirmə xarakteristikasının xətiliyini artırmaqdır.

Təklif olunan qurğu əsas elementdən - pyezoelektrik bimorf lövhədən, gücləndiricidən, qeydiyyat - hesablama blokundan nəzarət ediləcək məmulatdan, təmizlənmiş sıxılmış hava mənbəyindən və stoldan ibarətdir.

Həssas element kimi pyezoelektrik bimorf lövhədən istifadə sayəsində qurğunun qabarit ölçüləri azalır və çevirmə xarakteristikasının xətiliyi artır.

(71)(73) АЗГНА

(72) Алиев Руфат Мамед оглы

Гаджиев Ариф Азиз оглы

Гаджиаде Джабир Юсиф-Иззет оглы

Мамедов Рагим Курбан оглы

(54) Вибрационный преобразователь размеров

(57) Изобретение относится к технической физике, в частности, измерительной технике и может быть использован для бесконтактного контроля размеров различных изделий.

Задачей изобретения является упрощение конструкции и уменьшение нелинейности характеристики преобразования устройства.

Предлагаемое устройство состоит из консольно закрепленного чувствительного элемента, выполненного в виде пьезоэлектрического биморфного преобразователя с отверстием в его центре, размещенный по одну сторону от него соосно отверстию источника очищенного сжатого воздуха, стола для размещения детали, усилителя и отсчетно - регистрирующего блока. Благодаря выполнению чувствительного элемента в виде пьезоэлектрического биморфного преобразователя уменьшается нелинейность характеристики преобразования и упрощается конструкция устройства.

(21) 97/000993

(22) 09.07.96.

(51) G 01 J 3/12

(71)(73)Azərbaycan Elmlər Akademiyası
Fizika İnstitutu

(72)Əliyev Maqsud İsfəndiyar oğlu

Rəşidova Şahsənəm Şahmurad qızı

(54) GaAs-də dərin səviyyənin udulma spektrini aşkar etmə üsulu.

(57) İxtira yarımkeçiricilərin optik spektroskopiyasına, xüsusilə, yarımkeçiricilərdə lokal mərkəzlərin spektroskopiyasına aiddir.

İxtiranın məqsədi, spektrin keyfiyyətinin yaxşılaşması hesabına spektri aşkar etmək, onun informativliyini artırmaq və təyin olunan parametrlərin dəqiqliyini təmin etməkdən ibarətdir.

p-GaAs-də dərin səviyyənin udulma spektrin aşkari üsulunda göstərilən məsələni həll etmək üçün IQ həyəcanlanmış nümunənin udulma spektri qeyd edildikdən sonra 0 enerjisi 5÷6 MeV və dozası $1 \div 2 \cdot 10^{17}$ el/sm² olan elektronlarla şüalandırılır.

(71)(73)Академия наук Азербайджана

Институт Физики

(72)Алиев Максуд Исфандияр оглы

Рашидова Шахсанам Шахмурад кызы

(54) Способ выявления спектра оптического поглощения глубоких центров в арсениде галлия.

(57) Изобретение относится к области оптической спектроскопии полупроводников, в частности, спектроскопии локальных центров в полупроводниках.

Задачей данного изобретения является выявление повышенные информативности спектра и определяемых параметров за счёт улучшения спектра

Для решения указанной задачи в способе выявления спектра, поглощения глубокого центра р-GaAs, включающего ИК возбуждение образца и регистрацию соответствующего спектра поглощения подвергают воздействию электромагнитного облучения с энергией 5 ± 6 МэВ при дозе $1 + 2 \cdot 10^{17}$ эВ/см²

(21) 93/000098

(22) 21.07.93.

(51) G 01 P 5/06

(76) Ibrahimov Vaqif Bagir oglu

(54) Avtomatik hidrometeoroloji stansiyalarda fırtınanın başlanma və qurtarma vaxtını müəyyən edən verici .

(57) İxtira - hidrometeoroloji cihazqayırma sahəsinə aiddir və avtomatik stansiyanın fırtınanın başlanmasını və kəsilməsini haqqında informasiyanın ötürülməsi ilə işə salınması və ya onun fırtınanın başlanmasını proqramı üçün nəzərdə tutulmuş iş rejiminə keçirilməsi üçün istifadə edilə bilər.

Qurgu - ardıcıl birləşdirilmiş rotasiya tipli külekqəbuledicisindən, 2 taxogeneratorundan və 3 kontaklı elektron impulsatorundan ibarətdir. 3 impulsatorunun maksimal və 5 minimal impuls sayqaclarının say girişinə çıxışı Küleyin sürəti-fırtına həddinə ($V_{s1} = 10$ m/san qəbul edilib) qədər 2 taxogeneratoru impuls siqnalı yaradır və bu siqnal impulsatorunu qapayır, onun çıxışında 7 qida mənbəyinin gərginliyi yaranır və qurğunun bütün element və qovşaqlarına verir. Bu anda ikinci və üçüncü kontaktorları idarə edən 12 və 13 triggerləri, uyğun olaraq "0" (12) və "1" (16) vəziyyətinə olmalıdır. Bu şərt ödəndikdə, diferensial sxem əsasında qurulmuş 11 qısa impuls formalaşdırıcısı, birinci kontaktorun çıxışına gərginlik verildikdə qısa impuls yaradır. Bu impuls, üçüncü kontaktoruna idarə edən 13 blokunun 15 elementindən keçərək göstərilən triggerin idarə etdiyi 10 üçüncü kontaktoruna qapanır və maksimal sayqacına gərginlik verir, 12 triggeri isə 9 kontaktoruna açır və 5 minimal sayqacına gədən gərginlik kəsilir. 3 elektron impulsatoru, tezliyi küleyin sürətinə mütənasib olan impulsalar, vaxt qeydedici bloku isə sinxroimpulsalar verir və bu impulsalar gərginlik verilmiş sayqacı periodik olaraq sıfıra atır. Küleyin sürəti yuxarı hədd qiymətini ($V_{pv} = 15$ m/san qəbul edilib) aşdıqda, maksimal sayqacının verdiyi impuls ("fırtınanın başlanğıcı") 14 "1" elementindən keçərək, stansiyaya daxil olur və fırtınanın

başlanması haqqında informasiya verilməsinə icazə verir. Eyni zamanda, küləyin sürəti aşağı hədd qiymətini ($V_{gr} = 13$ m/san qəbul edilib) aşağıda, 5 minimal sayqacı işə düşür və "fırtınanın qurtarması" haqqında impuls yaradır ki, o da həmin 14 elementindən keçərək stansiyaya daxil olur, həm də qurğunu ilk vəziyyətə qaytarır.

İxtiranın təbiiqindən əldə edilən texniki nəticə ondan ibarətdir ki, qurğunun konstruksiya, impuls formalaşdırıcısının və ikinci kontaktorun idarə blokunun təkmilləşdirilməsi, həm də onların qurğunun başqa elementləri ilə yeni qarşılıqlı əlaqəsi hesabına sadələşir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Датчик определения начала и окончания шторма автоматической гидрометеорологической станции.

(57) Изобретение относится к области гидрометеорологического приборостроения и может быть использовано для включения автоматической станции на передачу информации о наступлении и прекращении шторма или для перевода этой станции в режим работы по штормовой программе.

Устройство содержит последовательно соединённые ветроприёмник 1 ротационного типа, тахогенератор 2 и безконтактный электронный импульсатор 3, выход которого подключён к счётным входам максимального 4 и минимального 5 счётчиков импульсов. Тахогенератор 2 при текущей скорости ветра, близкой к штормовой (в данном случае принято: $V_{шт} = 10$ м/сек), выдаёт импульсный сигнал, который устанавливает в замкнутое положение первый контактор 6, при этом напряжение питания источника 7 появляется на его выходе и подаётся далее на все элементы и узлы устройства. В этот момент времени триггеры 12 и 16 блоков управления вторым и третьим контакторами соответственно должны находиться в положении "0" (12) и "1" (16). Выполнение данного условия обеспечивает схема 11 формирования короткого импульса на основе дифференцирующей цепочки, - в момент появления на выходе первого контактора напряжения питания от источника 7 она формирует импульс, который, пройдя через элемент 15 блока 13 управления третьим контактором, устанавливает указанные триггеры в требуемое положение. При этом третий контактор 10, управляемый триггером 16, устанавливается в замкнутое положение, обеспечивающее подачу напряжения питания на максимальный счётчик 4 импульсов, а второй контактор 9,

управляемый триггером 12, в разомкнутое положение блокирующая цепь подачи напряжения питания минимальный счётчик 5 импульсов Электронный импульсатор 3 выдаёт импульсы, частота которых пропорциональна скорости ветра, а блок 8 отметки времени - синхроимпульсы, которые периодически сбрасывают в нуль работающий счётчик импульсов, т.е. счётчик, на который подаётся напряжение питания. При скорости ветра, превышающей верхнее пороговое значение (принято : $V_{пв} = 15\text{м/сек}$) максимальный счётчик 4 выдаёт импульс ("начало шторма"), который через элемент "ИЛИ" 14 поступает на станцию и разрешает передачу информации о начале шторма. Одновременно включается в работу минимальный счётчик 5 импульсов, при скорости ветра, превышающей её нижнее пороговое значение (принято : $V_{пн} = 13\text{м/сек}$), он выдаёт импульс ("окончание шторма"), который через тот же элемент 14 поступает на станцию и, кроме того, возвращает устройство в исходное положение.

Достижимый технический результат заключается в упрощении конструкции устройства за счёт иного выполнения формирователя импульсов и блока управления вторыми контактами, а также их новой взаимосвязи с другими элементами устройства.

- (21) 93/000163
- (22) 08.06.93.
- (51) G 01 R 27/00
- (71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası
- (72) Rzayev Telman Bahadır oğlu
Guluzade Rafiq Kazım oğlu
- (54) Yarımkesirici materialların xüsusi müqavimətini ölçmək üçün gurgu.
- (57) İxtira - ölçmə texnikasına aiddir və poli- və monokristal lövhələrin xüsusi müqavimətinə nəzarət üçün istifadə edilə bilər. İxtiranın məqsədi ölçmə diapazonunun genişləndirilməsi və ölçmə prosesinin avtomatlaşdırılmasıdır. Gösterilən məqsədlər bu cür əldə edilir ki, xüsusi quruluşlu birinci elektrod birinci müqaviməti keçərək ümumi şin ilə birləşdirilmişdir, birinci elektrod əlavə açarın dəyişən kontaktı birinci çeviricinin girişi ilə birləşdirilmişdir, iki generatorların çıxışları açarın iki daimi kontaktları ilə birləşdirilmişdir, ikinci elektrod əməliyyat gücləndiricinin inversiyaedici girişinə və kondensatordan keçərək gücləndiricinin çıxışına qoşulmuşdur, gücləndiricinin çıxış

əlavə ardıcıl iki eyni müqavimətlər üzrə ümumi şin ilə birləşdirilmişdir, orta nöqtə iki müqavimətləri arasında gücləndiricinin qeyri-inversiyaedici girişinə qoşulmuşdur, birinci çeviricinin birinci və ikinci çıxışları hesablaşma blokunun birinci və ikinci girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, ikinci çeviricinin birinci və ikinci çıxışları hesablaşma blokunun üçüncü və dördüncü girişləri ilə birləşdirilmişdir, hesablaşma blokunun çıxışı idarəetmə blokunun birinci, ikinci və üçüncü çıxışları açarın və iki çeviricilərin idarəedici girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir.

(71)(73) Azərbaycan

(72) Pzəev T.B., Кулизаде P.K.

(54) Устройство для измерения удельного сопротивления полупроводниковых материалов

(57) Изобретение относится к области измерения параметров полупроводниковых материалов. Целью изобретения является автоматизация процесса и расширение диапазона измерения. Два генератора высокой частоты через управляемый ключ попеременно соединены с первым накладным электродом планарного конденсатора, первым выходом первого преобразователя напряжение-код, первый и второй выходы которого соединены с первыми входами - шиной данных и разрешения записи в память вычислительного блока, и через сопротивление с общей шиной, второй планарный электрод соединен с инвертирующим входом операционного усилителя и через конденсатор с выходом операционного усилителя, который соединен через два одинаковые последовательно соединенные сопротивления с общей шиной и первым входом второго преобразователя напряжение-код, первый и второй выходы которого соединены с вторыми входами - шиной данных и разрешения записи в память вычислительного блока, выход которого соединен с входом блока управления, первый, второй и третий выходы которого соединены с управляющим входом ключа и вторыми входами первого и второго преобразователей напряжение-код, средняя точка между двумя сопротивлениями соединена с неинвертирующим входом операционного усилителя.

(21) N 93000164

(22) 08.06.93

(51) G 01 R 27/02

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Rzayev T.B. Quluzade R.K.

(54) Anizotro mayelerin xüsusi müqavimatini ölçmək üçün qurgu

(57) İxtira - ölçmə texnikasına aiddir və yükü verilmiş, yaxud qeyri-izotrop mayelerin (maye kristalların) xüsusi müqavimatına nəzərən üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi ölçmə diapazonunun genişləndirilməsi və ölçmə prosesinin avtomatlaşdırılmasıdır.

Göstərilən məqsədlər bu cür əldə edilir ki, qurguda generatorların çıxışları birinci açarın iki daimi kontaktları ilə birləşdirilmişdir. birinci açarın dəyişən kontaktı birinci girişinə və kondensatordan keçərək orta elektroda gücləndiricinin inversiyaedici girişinə qoşulmuşdur, çeviricinin birinci və ikinci çıxışları hesablaşma blokunun birinci və ikinci girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, qalan iki elektrodlar açarı iki daimi kontaktları ilə uyğun birləşdirilmişdir, ikinci dəyişən kontaktı ikinci çeviricinin girişi və gücləndiricinin çıxışı ardıcıl eyni müqavimətləri keçərək ümumi şin ilə birləşdirilmişdir, orta nöqtə iki müqavimətlərin gücləndiricinin qeyri-inversiyaedici girişinə qoşulmuşdur, çeviricinin birinci və ikinci çıxışları hesablaşma blokunun dördüncü girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, hesablaşma blokunun çıxışı idarə etmə blokunun girişinə qoşulmuşdur, idarə edici girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, üçüncü və dördüncü çıxışları isə birinci və ikinci çeviricilərin idarəedici girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir.

(71)(73) АзГНА

(72) Рзаев Т.Б., Кулизаде Р.К.

(54) Устройство для измерения удельного сопротивления анизотропной жидкости.

(57) Изобретение относится к области физико-механических исследований. Целью изобретения является автоматизация процесса измерения и расширение диапазона измерений.

Два генератора переменного напряжения попеременно через первый ключ соединены через образцовый конденсатор с первым электродом цилиндрической полой ячейки и инвертирующим входом операционного усилителя, а также с первым входом первого преобразователя напряжение-код, первый и второй выход которого соединены с первыми выходами шины данных и входом расширения записи вычислительного блока, вторые входы - шина данных и вход разрешения записи которого соединены с первым и вторым

выходами второго преобразователя напряжение-код, с первым входом которого соединен переключающийся контакт второго ключа, к двум постоянным контактам которого подключены второй и третий электроды ячейки, выход операционного усилителя и через последовательно соединенные два одинаковые сопротивления с общей шиной, средняя точка между этими сопротивлениями соединена с неинвертирующим входом операционного усилителя, выход вычислительного блока соединен с выходом блока управления, первый, второй, третий и четвертый выходы которого соединены, соответственно, с управляющими входами первого и второго ключа, вторыми входами первого и второго преобразователя напряжение-код.

(21) N 93/000165

(22) 08.06.93

(51) G 01 R 27/02

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Rzayev T.B., Quluzadə R.K.

(54) Keçirici nazik təbəqələrin müqavimətini toxunmadan ölçmək üçün qurğu.

(57) İxtira - ölçmə texnikasına aiddir və nazik təbəqələrə nəzarət üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi ölçmə dəqiqliyinin yüksəldilməsi və ölçmə diapazonunun genişləndirilməsidir.

Göstərilən məqsədlər bu cür əldə edilir ki, qurğuda iki generatorların çıxışları açarın iki daimi kontaktları ilə birləşdirilmişdir, açarın dəyişən kontaktı birinci elektrodu və birinci çeviricinin girişi ilə birləşdirilmişdir, birinci çeviricinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun birinci və ikinci girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, ikinci elektrod əməliyyat gücləndiricinin inversiyaedici girişə və kondensatordan keçərək gücləndiricinin çıxışına qoşulmuşdur, gücləndiricinin çıxışı əlavə ardıcıl iki eyni müqavimətlər üzrə ümumi şini ilə birləşdirilmişdir, orta nöqtə iki müqavimətlərin arasında gücləndiricinin qeyri-inversiyaedici girişinə qoşulmuşdur, gücləndiricinin çıxışı əlavə ikinci çeviricinin girişinə qoşulmuşdur, ikinci çeviricinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun üçüncü və dördüncü girişləri ilə birləşdirilmişdir, hesablama blokunun çıxışı idarəetmə blokunun girişinə qoşulmuşdur, idarəetmə blokunun birinci, ikinci və üçüncü çıxışları açarın və iki çeviricilərin idarəedici girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir.

(71)(73) AzGNA

(72) Rzayev T.B., Quluzadə R.K.

(54) Устройства для бесконтактного измерения сопротивления проводящей пленки.

(57) Изобретение относится к измерительной технике. Целью является повышение точности и расширение диапазонов измерений.

Два источника переменного напряжения попеременно через ключ соединены с первым накладным электродом и первым входом первого преобразователя напряжение-код первый и второй выходы которого соединены с первыми входами-шиной данных и разрешения записи вычислительного блока. второй накладной электрод соединен с инвертирующим входом операционного усилителя и через образцовый конденсатор с выходам операционного усилителя, который соединен через два последовательно соединенных одинаковых сопротивления с общей шиной и с первым входом второго преобразователя напряжение-код первый и второй выходы которого соединены с вторыми входами-шиной данных и разрешения записи и памятью вычислительного блока. выход которого соединен с входом блока управления, первый, второй и третий входы которого соединены, соответственно, с управляющим входом ключа и вторыми входами первого и второго преобразователей напряжение-код, средняя точка между двумя сопротивлениями соединена с неинвертирующим входом операционного усилителя.

(21) N 94/000297

(22) 22.02.94

(51) G 01 R 27/02

(71) (73)Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Rzayev T.B., Quluzadə R.K.

(54) Parazit kəmiyyətləri kompensə etməkə kompleks müqavimət ölçən cihaz.

(57) İxtira - ölçmə texnikasına aiddir və tutumlu, induktivli obyektlər təşkil edən müqavimətləri ölçmək üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi kompleks müqaviməti ölçmə prosesinin avtomatlaşdırılmasıdır. Göstərilən məqsəd bu cür əldə edilir ki cihazda iki dəyişən gərginlik generatoru birinci açaardan keçərkən ikinci açarın dəyişən kontaktı, ikinci inversiyaedici gücləndiricinin girişi və birinci "gərginlik-kod" çeviricinin birinci girişi ilə uyğun

91

birleşdirilmişdir. İkinci inversiyaedici gücləndiricinin çıxışına cəmləyici gücləndiricinin ikinci idarəolunan attenuatorun girişi qoşulmuşdur. İkinci açarın birinci və ikinci terənməz kontaktları paralel qoşulmuş nümunəvi və kompleks müqavimətlər əməliyyat gücləndiricinin girişi ilə birleşdirilmişdir, onun çıxışına inversiyaedici gücləndiricinin və ikinci "gərginlik-kod" çeviricinin girişləri qoşulmuşdur. birinci və ikinci "gərginlik-kod" çeviricilərinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun birinci, ikinci, üçüncü və dördüncü girişləri ilə müvafiq olaraq birleşdirmişlər, hesablama blokunun çıxışına idarəeden blokun girişi qoşulmuşdur, idarəeden blokunun birinci, ikinci, üçüncü və dördüncü çıxışları birinci və ikinci açarların, birinci və ikinci "gərginlik-kod" çeviricilərinin idarəedici girişləri ilə uyğun birleşdirilmişdirlər, takt impulsları generatorunun çıxışına birinci və ikinci attenuatorlarının idarəedici girişləri qoşulmuşlar, onların çıxışları cəmləyici gücləndiricinin inversiyaedici girişi və cəmləyici və əməliyyat gücləndiricilərinin idarəedici girişləri ilə birleşdirmişlər.

(71)(73) АзГНА

(72) Рзаев Т. Б., Гулузаде Р. К.

(54) Измеритель комплексного сопротивления с компенсацией паразитных параметров

(57) Изобретение относится к измерительной технике. Задачей изобретения является автоматизация измерения комплексного сопротивления. Два источника переменного напряжения попеременно через первый ключ соединены с переключающимся контактом второго ключа, с входом второго инвертирующего усилителя, выход которого соединен с входом второго управляемого аттенюатора суммирующего усилителя и с первым входом первого преобразователя напряжение-код, первый и второй выходы которого соединены с первой парой входов - шиной данных и разрешения записи вычислительного блока, два постоянных контакта второго ключа соединены, соответственно, с одним концом эталонного сопротивления и одним концом контролируемого комплексного сопротивления, другие концы которых соединены с инвертирующим входом операционного усилителя и с первыми концами образцового резистора и корректирующего конденсатора, выход инвертирующего усилителя соединен с вторым концом образцового резистора и входом первого инвертирующего усилителя, выход которого соединен с входом первого управляемого аттенюатора и первым входом второго преобразователя напряжение-код, управляющий вход которого соединен с входом генератора тактовых импульсов, а

первый и второй выходы которого соединен с второй шиной данных и разрешения записи вычислительного блока, выход конца записи которого соединен с входом блока управления, первый, второй, третий и четвертый выходы которого соединены, соответственно, с управляющими входами первого и второго ключей, вторыми входами первого и второго преобразователя напряжение-код, выходы генератора тактовых импульсов соединены с управляемыми входами первого и второго аттенюаторов, выходы которых соединены с одним концом сопротивления обратной связи и инвертирующим входом суммирующего усилителя, который соединен с вторым концом сопротивления обратной связи операционного усилителя и вторым концом корректирующего конденсатора, неинвертирующие выходы суммирующего усилителя и операционного усилителя соединены с общей шиной.

(21) 93/000094

(22) 21.07.93.

(51) G 06 G 7/12

(76) İbrahimov Vaqif Bağır oğlu

(54) Hesablama qurğusu.

(57) İxtira - hibrit hesablama qurğularına aid olub, giriş rəqəmli və ya analoq şəklində verilmiş dəyişənlərin funksional çevrilmələri üzərində əməliyyatları (vurma,bölmə) aparmaq üçün istifadə oluna bilər.

Hesablama qurğusu körpü sxemi üzrə qurulub. Onun müxtəlif çiyinlərinə keçiriciliyi idarə olunan element funksiyasını yerinə yetirən 2,8,15 və 18 sahə tranzistorları (ST), eləcə də rəqəmli, idarə olunan 5,11,13 və 21 müqavimətləri (RİM) qoşulmuşdur. Sxemin işində onlardan istifadənin mümkünlüyü (RİM 21 müstəsna olmaqla) 1,4,7,10,14,17 və 20 açarlarının vəziyyəti ilə təyin edilir. Körpü sxeminin diaqonallarından birinə 22 qida mənbəyi, digərinə isə sxem tarazlıq halına gələndə qədər 24 idarə blokunda işləyən fərq signalını yaradan 23 sıfır bloku (SB) daxil edilib. Tarazlıq anında, əməliyyatın nəticəsinə uyğun olan kod 24 blokunun çıxışından 26 deşifratoruna daxil olur burada 25 say qurğusuna indikasiya olunmaq üçün rahat formaya çevrilir. 3,9,16 və 19 girişlərinə analoq dəyişənləri ifadə edən gərginliklər, 6,12 və 28 girişlərinə isə rəqəmli dəyişənləri ifadə edən kodlar verilir.

İxtiranın tətbiqini texniki nəticəsi qurğunun yerinə yetirdiyi əməliyyatların əhatə dairəsini genişləndirməkdən ibarətdir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы
(54) **Вычислительное устройство.**

(57) Изобретение относится к гибридным вычислительным устройствам и может быть использовано для выполнения арифметических операций (умножение, деление) с функциональным преобразованием входных переменных, заданных в аналоговой и/или цифровой форме.

Вычислительное устройство построено по мостовой схеме, в разные плечи которой включены полевые транзисторы (ПТ) 2,8,15 и 18, выполняющие функции элементов с управляемой проводимостью, а также (параллельно с ними) цифровые управляемые сопротивления (ЦУС) 5,11,13 и 21. Возможность их задействования в работе схемы (за исключением ЦУС 21) определяется положением ключей 1,4,7,10,14,17 и 20. В одну из диагоналей мостовой схемы введён источник 22 питания, в другую - нуль-орган 23, формирующий сигнал рассогласования, который обрабатывается блоком 24 управления до момента достижения равновесия схемы. В этот момент код с выхода указанного блока, отображающий результат выполняемой операции, преобразуется посредством дешифратора 26 в форму, удобную для индикации в блоке 25 отсчёта. На информационные входы 3,9,16 и 19 устройства подаются напряжения, отображающие аналоговые переменные, а на установочные входы 6,12 и 28 - коды, отображающие цифровые переменные.

Технический результат, достигаемый при осуществлении заявляемого изобретения, заключается в расширении круга выполняемых устройством операций.

Bölmə H.
Elektrik.

Раздел.
Электричество.

(21) 95/000642
(22) 30.06.95.
(51) H 01 21/445

(57) Изобретение относится к области электрохимического получения сплавов, в частности сплавов кадмия с теллуром, которые могут быть использованы в полупроводниковой технике в качестве фоточувствительного материала для преобразования солнечной энергии в электрическую или химическую энергию.

Задачей предлагаемого изобретения является создание электролита для получения компактных беспористых полупроводниковых слоев сплава Cd-Te на металлических основах.

Поставленная задача решается тем, что электролит для получения тонких плёнок сплавов кадмия с теллуром содержит в качестве теллуросодержащего вещества TeO_2 , в качестве кадмийсодержащего вещества - $\text{Cd}(\text{BF}_4)_2$, в качестве комплексообразователя NH_4F и дополнительно содержит HBF_4 и столярный клей при следующих соотношениях компонентов (г/л):

$\text{Cd}(\text{BF}_4)_2$	-	70-20
TeO_2	-	0,08-0,4
HBF_4	-	15-40
NH_4F	-	5-10

столярный клей - 1-2
вода - остальное

Применение заявляемого электролита даёт возможность получать качественные плёнки с различными полупроводниковыми свойствами ("n" и "p" типа).

(21) 93/000207

(22) 26.05.93.

(51) H 02 K 33/12

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Babayev İkrəm Sani oğlu
Ələkbərov Mahmud İsrail oğlu
Səfərov Sənan Famil oğlu

(54) Vibroelektrointiqał.

(57) İxtira elektrotexnikaya aid olub, vibroələklərdə, vibroqarışdırıcılarda, vibrostollarda və s. istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi mexaniki rəqslərin tezliyini stabiləşdirməklə qurğunun etibarlılığının artırılmasıdır.

Göstərilən məqsəd bu cür əldə edilir ki, maqnit, sərt sistemə birləşdirilmiş lövbər, üçfazlı gərginlik mənbəyi ilə əlaqəli olan əlaqəli dolaq və ardıcıl uyğun qoyulmuş əlavə dolaqlardan ibarət olan vibratör əlavə olaraq lövbərin hərəkət vericisi, tezlik-gərginlik çevricisi, cəmləyicisi, tapşırıq bloku, gərginlik-tezlik çevricisi və cərəyan gücləndiricisi ilə təhiz edilmişdir. Burada, lövbərin hərəkət vericisi lövbər ilə sərt birləşdirilmiş, vericinin çıxışı gərginlik çevricisinin girişi ilə birləşdirilmiş, çevricinin cəmləyicinin 1-ci girişinə birləşdirilmişdir, cəmləyicinin 2-ci girişinə tapşırıq blokunun çıxışına, cəmləyicinin çıxışı isə cərəyan gücləndiricisinin girişinə birləşdirilmiş gərginlik-tezlik çevricisinin girişinə, cərəyan gücləndiricisinin çıxışı isə əlavə dolaqlara birləşdirilmişdir.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Neft Akademiyası

(72) Babayev İkrəm Sani oğlu

Alexperov Məxmud İsrail oğlu

Dəcəfarov Sənan Fəmilə oğlu

(54) **Виброэлектропривод.**

(57) İzobretəniyə aiddir ki, elektrik texnikasında və digər sahələrdə istifadə edilə bilər. İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər. İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər.

İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər. İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər. İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər.

İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər. İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər. İzobretəniyə aiddir ki, istifadə edilə bilər.

(22) 21 07 93

(81) 14 03 M

(76) İbrahimov Vaqif Baqir oğlu

(54) Bucaq - kod çeviricisi

(57) İxtira - avtomatika və hesablama texnikası sahəsinə aiddir və məlumat-ölçü sistemlərində, robot texnikasında, texnoloji prosesləri idarə sistemlərində və s. sahələrdə analoq-informasiya mənbələri ilə rəqəmli hesablama qurğularını üzlaşdırmaq üçün istifadə edilə bilər.

"Bucaq-kod" çeviricisi-təsirləndirici dolağı gərginlik mənbəyinin (2) çıxışına, sinus-kosinus dolaqları komutatorundan (3) keçməklə, funksional rəqəm-analoq çeviricisinin (FRAÇ) birinci (4) və ikinci (5) analoq girişlərinə qoşulmuş fırlanan sinus-kosinus transformatorundan (FSKT) (1), birinci iki girişi FRAÇ-ın çıxışlarına, üçüncü girişi gərginlik mənbəyinin çıxışına, analoq çıxışı gücləndirici-çevirici blokdan (7) və icraedici elektrik mühərrikindən ibarət olan hissənin girişinə qoşulmuş gərginliklər fərqi kodu çevirən blokdan (6), oktantın dönmə bucağının kodunu formalışdıran oktant selektorundan (9) və kod vericisi blokundan (14) ibarətdir. FSKT-nin rotoru icraedici elektrik mühərrikinin valına bağlanıb. Qurğunun tərkibinə həmçinin iki multipleksor (11, 15), onları idarə edən və qurğunun "bucaq-kod" (1) və ya "kod-bucaq" (P) rejimini təmin edən idarə bloku (16) daxildir. Qurğuya 12 xətti vasitəsi ilə çevrilmək üçün N_n kodu daxil edilir (rejim P), 10 xətti vasitəsilə valın dönmə bucağına mütenasib olan N_0 nəticə kodu ötürülür (rejim 1).

İxtiranın tətbiqindən əldə edilən nəticə qurğunun funksional imkanlarının genişləndirilməsindən ibarətdir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Преобразователь угол - код.

(57) Изобретение относится к области автоматике и вычислительной техники и может быть использовано для связи (сопряжения) аналоговых источников информации с цифровыми вычислительными устройствами в информационно - измерительных системах, робототехнике, системах управления технологическими процессами и др. областях.

Преобразователь "угол-код" содержит синусно-косинусный вращающийся трансформатор (СКВТ) 1, обмотка возбуждения которого подключена к выходу источника 2 напряжения питания, а синусная и косинусная обмотки через коммутатор 3 - к аналоговым входам первого 4 и второго 5

функциональных цифро-аналоговых преобразователей (ФЦАП), выходы которых соединены с первыми входами блока 6 преобразования напряжений для рассогласования в код, третий вход которого с выходом источника напряжений питания а аналоговый подключён ко входу звена из последовательно соединённых усилительно-преобразовательного блока 7 и исполнительного электродвигателя 8, вал которого связан с ротором селектор 9 октанта, формирующий код октанта угла поворота и блок 14 передачи кода. В состав устройства входят также два мультиплексора 11 и 15, которые управляются блоком управления, задающим режим работы устройства преобразование "угол-код" (1) или "код-угол" (П). По ширине 12 в устройство вводится преобразуемый код N_0 (в режиме по ширине 10 - выводится результирующий код N пропорциональный углу поворота вала (в режиме 1).

Технический результат, достигаемый при осуществлении заявляемого изобретения, заключается в расширении функциональных возможностей устройства.

(21) 93/000096

(22) 21.07.93.

(51) H 03 M 1/46

(76) Ibrahimov Vaqif Bağır oğlu

(54) Valin dönme bucağını koda çevirən qurğu.

(57) İxtira - avtomatika və hesablama texnikası sahəsinə aiddir və texnoloji proseslərin idarə sistemlərində, robot texnikasında: məlumat-ölçü və başqa sahələrdə rəqəmli hesablama qurğularını analoq informasiya mənbələri arasında əlaqə yaratma (üzlaşdırmaq) üçün istifadə edilə bilər.

Çeviricinin tərkibinə təsirəndirici dolağı 1 generatoruna, çünki sinus-kosinus dolaqları isə 2 selektoruna qoşulmuş 3 sinüs-kosinus bucaq vericisi (SKBV) daxildir. 2 selektoru SKBV-nin çıxış dolaqlarından götürülmüş gərginliklərin amplitudlar nisbətini və faza işarəsini analiz edərək, oktantın N_0 kodunu (15 rəqəstrinin böyük dərəcəsinə daxil edilir) və idarə signalını formalaşdırır ki, bu da 4 kommutatorunda göstərilən gərginliklərin ən kiçik V_m və ən böyük V_b qiymətlərini ayırır. Modulun 5 və 6 formalaşdırıcıları V_m və V_b gərginliklərini iki yarımperiodda düzləndirir, bu zaman formalaşdırıcısının çıxışındakı $V_4 = |V_b|$ gərginliyi 9 etalon gərginlik mənbəyinin çıxışındakı V_8 gərginliyi ilə 8 sifir - orqanında onu çıxışındakı impuls 7 seçmə və yaddaş blokunun çıxışında V

gərginliyinin $V_{\text{m}} = |V_{\text{c}}|$ qiymətini qeyd edir. Valın $\dot{\theta}$ dönme bucağının $\text{tg}\dot{\theta}$ və ya $\text{ctg}\dot{\theta}$ qiymətinə mütənəsib olan bu qiymət (bucaq oxunun oktant nömrəsindən asılı olaraq) 13 gərginlik-kod çevircisinin köməyi ilə N_1 koduna çevrilir. N_1 kodu 12 sabit yaddaş qurğusunun köməyi ilə xətti $\dot{\theta}$ əsiliqli $\text{arctg}N_1$ - xarakteristikasına malik N_2 koduna çevrilir. N_2 kodu 14 kod ötürücü blokundan düz N_3 və ya N_4 N_2 şəklində (kodun ən kiçik N_2 dərəcəsinə asılı olaraq) keçərək 15 registrinin kiçik dərəcələrinə daxil edilir və burada $\dot{\theta}$ dönme bucağının tam kodu formalaşdırılır. 10 və 11 gecikmə elementləri, qurguda, uyğun olaraq 13 blokunu və 12 sabit yaddaş qurğusunu idarə etmək üçün istifadə edilir.

İxtiranın tətbiqindən əldə edilən texniki nəticə-valın dönme bucağı-kod çevircisinin işləmə sürətinin artırılmasından ibarətdir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Преобразователь угла поворота вала в код.

(57) Изобретение относится к области автоматики и вычислительной техники и может быть использовано для связи (сопряжения) аналоговых источников информации с цифровыми вычислительными устройствами в информационно-измерительных системах, робототехнике, системах управления технологическими процессами и др.

Преобразователь содержит синусно-косинусный датчик угла (СКДУ) 3, обмотка возбуждения которого подключена к генератору 1, а выходные синусная и косинусная обмотки - к селектору 2 октанта. Селектор 2 по результатам анализа знака фазы и соотношения амплитуд напряжений, снимаемых с выходных обмоток СКДУ, формирует код N_0 октанта (заносится в три старших разряда регистра 15) и управляющий сигнал, по которому коммутатор 4 выделяет меньше V_m и больше V_6 из указанных напряжений. Формирователи 5 и 6 модуля осуществляют двухполупериодное выпрямление напряжений V_m и V_6 , при этом напряжение $V_4 = |V_6|$ с выхода формирователя 6 сравнивается с постоянным напряжением V_3 с выхода источника 9 эталонного напряжения посредством ноль-органа 8, импульс с выхода которого в момент равенства $V_4 = V_3$ фиксирует мгновенное значение $V_{3\text{ф}}$ напряжения $V_{3\text{ф}} = |V_m|$ на выходе блока 7 выборки и хранения. Это значение, пропорционально $\text{tg}\dot{\theta}$ или $\text{ctg}\dot{\theta}$ угла $\dot{\theta}$ поворота вала (в зависимости от номера октанта угловой оси), преобразуется в код N_1 посредством блока 13 преобразования напряжения в код, а код N_1 посредством постоянного запоминающего устройства (ПЗУ) 12 с калибровочной характеристикой вида

(64) Устройство для передачи и приема дискретных сигналов

(57) Изобретение относится к технике передачи дискретной информации и может использоваться в телеграфии, факсимильной связи, передачи данных

Основной задачей является увеличение объема передаваемых дискретных сигналов путем уменьшения времени передачи информации по каналу связи за счет сокращения передачи служебных старт и стоповых кодовых комбинаций

На передающей стороне устройство содержит группу последовательно соединенных преобразователей сигналов, усилителей и формирователей импульсов, выходы которых подключены к соответствующим вторым входам первых и вторых элементов И, при этом входы преобразователей сигналов подключены ко вторым выходам ключа, а третий выход распределителя соединен с третьим входом выходного согласующего блока, четвертый вход которого подключен к первому выходу счетчика строк, на приемной стороне введены группа формирователей сигналов печати и электромагнитной печатающей иглы, выходы которых подключены к выходу формирователей сигналов печати, выходы которых соединены с выходом усилителя, вход которого соединен с выходом генератора символов.

(21) N 98/001090

(22) 10.04.98

(51) H 04 M 19/00

(71)(73) Bakı Şəhər Telefon İstehsalat Birliyi

(72) İmamverdiyev Qəzənfər Məhəmməd oğlu

Rəsulov Sabit Məhəmməd oğlu

Məmmədov Məhəmməd Əskər oğlu

Qardaşov Sədrəddin Qudbəddin oğlu

(54) Jeton telefon avtomatının kassalayıcı qovşağının pyezohissiyatlı vericisi

(57) Telefon avtomatının kassalayıcı qovşağının pyezohissiyatlı vericisi rabitə sahəsinin taksofon aparatlarına aiddir və xüsusi ilə taksofon avtomatlarının kassalayıcı qovşaqlarında istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi telefon avtomatının elektrik sxeminin danışıq halına dəyişdirilməsinin cəld işləməsinin artırılması və

kenar ejaaların istifadəsi ilə əvvəlcədən ödənişli xidmətlərin qaydının qaydının alınmasıdır.

Təklif edilən obyektin texniki mahiyyəti ondan ibarət olaraq: qovşağın pьezohissiyalı bimorf lövhə verici üzərində yastı lövhə qovşaq cəlonunun üzərində bərkidilmiş mərkəzi elementləri arasındakı qarşılıqlı təsir nəticəsində və pьezohissiyalı lövhənin elektrodlarının gərginlik gücləndiricisi və elektron qovşağın qoşulması ilə telefon avtomatının inersiyalı hərəkət etməsi elementlərin ixtisana və mərkəzində sabit maqnit yerləşdirilməsi yastı qovşaq şəkilli cəlonun hərəkət traektoriyasının qısaldılması səbəb olur.

(71)(73) Бакинское Производственное Объединение
Телефонная Связь

(72) Имамвердиев Газанфар Магомед оглы

Расулов Сабит Магомед оглы

Мамедов Магомед Аскер оглы

Гардашов Садреддин Гудбеддин оглы

(54) Пьезочувствительный датчик узла кассирования
жетонного телефонного автомата

(57) Пьезочувствительный датчик узла кассирования жетонного телефонного автомата относится к области связи таксофонным аппаратам и в частности может быть использовано в узлах кассирования таксофонных автоматов используемых в настоящее время.

Задачей изобретения является повышение быстродействия переключения для электрической схемы телефонного автомата в разговорное состояние, а также предотвращение разговора без предварительной оплаты использованием посторонних предметов.

Техническая сущность заявленного объекта заключается в том, что в нем за счет выполнения датчика узла кассирования на базе пьезочувствительной биморфной пластины и жетона выполненного в виде плоской шайбы магнитные элементы которых взаимодействуют, а электроды указанной пьезочувствительной пластины подключены усилителю напряжения и электронному ключу в телефонном автомате сокращены неподвижные инерционные элементы, также сокращена траектория движения жетона по монетопроводу.

İXTİRA ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN SİSTEMLİ GÖSTƏRİCİSİ
 СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ЗАЯВОК НА
 ИЗОБРЕТЕНИЯ

İndeks BPT İndeks МПК	İddia sənədinin Nömrəsi Номер заявки	İndeks BPT İndeks МПК	İddia sənədinin Nömrəsi Номер заявки
A 01 N 5/00	95/000578	C 23 F 11/00	96/000828
A 01 N 7/00	95/000577	C 23 F 11/08	98/001208
A 01 N 7/00	95/000590	C 25 B 1/00	97/000878
A 01 N 33/04; 33/08	95/000422	C 25 C 1/18; 1/24	96/000840
A 01 N 33/04; 33/08	95/000588	E 02 B 13/00	98/001144
A 01 N 33/08	95/000512	E 21 B 7/08	98/001042
A 01 N 33/08	95/000514	E 21 B 7/08	98/001098
A 01 N 47/48	94/000420	E 21 B 23/00	95/000682
A 01 N 57/10; 41/42	94/000421	E 21 B 31/03	98/001067
A 61 B 01/00	96/000724	E 21 B 33/134	95/000440
A 61 B 17/56	94/000329	E 21 B 43/22	97/000935
A 61 B 17/56	98/001153	E 21 B 43/22	98/001004
A 61 K 9/08; 31/00	95/000509	E 21 B 43/22	98/001021
A 61 L 2/16	95/000561	E 21 B 43/24	95/000447
A 61 L 15/03	95/000608	E 21 B 43/24	98/001022
A 61 N 5/00; 5/06	94/000347	E 21 B 43/25	97/000885
A 61 N 5/00; 5/06	95/000615	E 21 B 43/25	97/000917
A 61 N 5/06	95/000616	E 21 B 43/25	98/001172
B 60 G 7/00	98/001082	E 21 B 43/27	95/000370
B 64 F 1/22	96/000691	E 21 B 43/38	94/000426
C 01 B 13/11	96/000815	F 02 M 29/04	97/000892
C 01 B 13/11	96/000816	F 02 N 11/04	96/000792
C 01 C 1/04	95/000446	G 01 B 7/02	93/000097
C 02 F 1/48	98/001155	G 01 B 7/14	98/001146
C 07 C	93/000136	G 01 J 3/12	97/000993
C 07 C 45/00; 49/00	95/000684	G 01 P 5/06	93/000098
C 07 D 263/04	95/000561	G 01 R 27/00	93/000163
C 09 K 3/10	94/000325	G 01 R 27/02	93/000164
C 09 K 3/10	94/000326	G 01 R 27/02	93/000165
C 09 K 7/02	98/001044	G 01 R 27/02	94/000297
C 09 K 11/55; 11/56	93/000249	G 06 G 7/12	93/000094
C 09 K 17/00	94/000423	H 01 21/445	95/000642
C 09 K 17/00	95/000590	H 01 J 21/445	97/000876
C 09 K 17/00	95/000592	H 02 K 33/12	93/000207
C 10 G 9/16	98/001002	H 03 M	93/000095
C 10 G 73/00; 73/24	98/001051	H 03 M 1/46	93/000096
C 10 M 111/02	94/000352	H 04 L 15/34	97/000969
C 22 C 38/14	98/001065	H 04 M 19/00	98/001090
C 23 C 10/38	96/000721		

İXTİRA ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN SAY GÖSTƏRİCİSİ
 НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ЗАЯВОК НА
 ИЗОБРЕТЕНИЯ

İddia sənədinin nömrəsi	İddia sənədinin İndeksi BPT	İddia sənədinin Nömrəsi	İddia sənədinin İndeksi BPT
№№№№ заявки	Индекс МПК	№№№№ заявки	Индекс МПК
93/000094	G 06 G 7/12	95/000642	H 01 21/445
93/000095	H 03 M	95/000682	E 21 B 23/00
93/000096	H 03 M 1/46	95/000684	C 07 C 45/00; 49/00
93/000097	G 01 B 7/02	96/000691	B 64 F 1/22
93/000098	G 01 P 5/06	96/000721	C 23 C 10/38
93/000136	C 07 C	96/000724	A 61 B 01/00
93/000163	G 01 R 27/00	96/000792	F 02 N 11/04
93/000164	G 01 R 27/02	96/000815	C 01 B 13/11
93/000165	G 01 R 27/02	96/000816	C 01 B 13/11
93/000207	H 02 K 33/12	96/000826	C 23 F 11/00
93/000249	C 09 K 11/55	96/000840	C 25 C 1/18; 1/24
94/000297	G 01 R 27/02	97/000876	C 25 B 1/00
94/000325	C 09 K 3/10	97/000885	E 21 B 43/25
94/000326	C 09 K 3/10	97/000892	F 02 M 29/04
94/000329	A 61 B 17/56	97/000917	E 21 B 43/25
94/000347	A 61 N 5/00; 5/06	97/000935	E 21 B 43/22
94/000352	C 10 M 111/02	97/000969	H 04 L 15/34
94/000420	A 01 N 47/48	97/000993	G 01 J 3/12
94/000421	A 01 N 57/10; 41/42	98/001002	C 10 G 9/16
94/000422	A 01 N 33/04; 33/08	98/001004	E 21 B 43/22
94/000423	C 09 K 17/00	98/001021	E 21 B 43/22
94/000426	E 21 B 43/38	98/001022	E 21 B 43/24
95/000370	E 21 B 43/27	98/001042	E 21 B 7/08
95/000440	E 21 B 33/134	98/001044	C 09 K 7/02
95/000446	C 01 C 1/04	98/001051	C 10 G 73/00; 73/24
95/000447	E 21 B 43/24	98/001065	C 22 C 38/14
95/000509	A 61 K 9/08; 31/00	98/001067	E 21 B 31/03
95/000512	A 01 N 33/08	98/001082	B 60 G 7/00
95/000514	A 01 N 33/08	98/001090	H 04 M 19/00
95/000561	C 07 D 263/04	98/001098	E 21 B 7/08
95/000577	A 01 N 7/00	98/001144	E 02 B 13/00
95/000578	A 01 N 5/00	98/001146	G 01 B 7/14
95/000588	A 01 N 33/04; 33/08	98/001153	A 61 B 17/56
95/000590	A 01 N 7/00	98/001155	C 02 F 1/48
95/000592	C 09 K 17/00	98/001172	E 21 B 43/25
95/000608	A 61 L 15/03	98/001205	C 23 F 11/08
95/000615	A 61 N 5/00; 5/06		
95/000616	A 61 N 5/06		

Bölmə A.
İnsanınin həyatı tələblərinin təmin edilməsi.

Раздел А.
Удовлетворение жизненных потребностей
человека

(11) P 990037

(21) N 93/000242

(22) 16.12.93

(51) A 61 B 6/12

(71)(73) Ə. Əliyev adına Az. Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu.

(72) Səmədzadə R.M., Seyidbəyov O.S.

(54) Patoloji ocağın ölçülərini və yerləşmə dərinliyini təyin etmək üçün rentgen aparatlarına qoşulan qurğu.

(54)(57) Zədələnmə ocağının ölçülərini və yerləşmə dərinliyini təyin etmək üçün bir-birinə nəzərən hərəkətli və perpendikulyar quraşdırılmış rentgenkontrast nişanlı xətkəşlərdən ibarət rentgen aparatına qoşulan qurğu onunla fərqlənir ki, bu qurğu kronşteyn və konsollu ştativə malik dayaqdan, habelə miqyaslı etalonları olan pantoqraf konstruksiyasından ibarətdir, bu zaman pantoqraf konstruksiyasını özündə daşıyan xətkəş dayaq üzərində hərəkətli quraşdırılmışdır.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Институт
Усовершенствования Врачей имени А. Алиева

(72) Семедзаде Р.М., Сеидбеков О.С.

(54) Устройство к рентгеновскому аппарату для определения размеров и глубины залегания патологического очага.

(54)(57) Устройство к рентгеновскому аппарату для определения размеров и глубины залегания патологического очага, содержащее линейки с рентгеноконтрастными метками, подвижно и перпендикулярно установленные одна относительно другой, отличающийся тем, что оно содержит стойку с кронштейном и консольным штативом, а также пantoграфную конструкцию, с масштабными эталонами.

причем линейка, несущая на себе пантографную конструкцию, подвижно установлена на стойке.

(11) P 990048

(21) 97/000936

(22) 06.03.97

(51) A 61 B 17/00

(71)(73) N.Nərimanov adına Az. Tibb Universiteti.

(72) İbişov K.H.

(54) İnfeksiyalaşmış odlu silah və digər döyüş yaralarının irinləməsinin profilaktikası və müalicəsi üsulu və ona aid olan qurğu.

(54)(57) 1. İnfeksiyalaşmış odlu silah və digər döyüş yaralarının irinləmələrinin profilaktikası və müalicə üsulu, yaranın tam açılması və həyati qabiliyyəti olmayan toxumaların kənarlaşdırılması, yaranın sanasiyası, axınlı-yuyucu aspirasiyalı dializlə və ultrasəs kavitasiyası ilə təsir etmək daxil olmaqla, onunla fərqlənir ki, yara tikişlərindən xaricdə, onun episentrindən yara daxilinə keçirilmiş və bir-birinə əks-ən uzaq küncələrindən qoyulmuş çıxarıcı drenaj borulardan ibarət xüsusi sistemlə, bütün müalicə kursu ərzində axınlı-yuyucu aspirasiyalı dializlə yara daxilinə təsir edilir və növbə ilə hər bir drenajdan qapalı tikilmiş yaraya, yüksək səsötürücülüyə malik qurğunun vasitəsilə 3 dəqiqə müddətində şüalanmış dərman məhlulları vurulur.

2. Ultrasəs dalğalarının mənbəyi və daxili kanalı olan işçi hissəsi olan qurğu onunla fərqlənir ki, işçi hissə platindən hazırlanmışdır, xarici səthində 1:20 nisbətində konusluğa malikdir və uzunluqları, dayaqda işçi hissənin boru ilə kip birləşməsi zamanı, işçi hissənin və borunun başlarının uyğun gəlməsini təmin edən istiliyə davamlı kaprolon drenaj boruları ilə təchiz olunmuşdur.

(71)(73) Аз. Медицинский Институт им. Н. Нариманова.

(72) Ибишов К.Г.

(54) Способ профилактики и лечения нагноений инфицированных огнестрельных и иных боевых ран и устройство для его осуществления.

(54)(57) Способ профилактики и лечения нагноений инфицированных огнестрельных и иных боевых ран,

включающий полное рассечение и иссечение нежизнеспособных тканей. санацию раны, проточно-промывной аспирационный диализ и воздействие ультразвуковой кавитации. отличающийся тем, что производят многократно в течении всего курса лечения внутриранеовое воздействие проточно-промывным аспирационным диализом через обособленную систему проведенную в эпицентр раны вне раневых швов с выходом через дренаж и затем попеременно через каждый дренажный выпуск, вставленный в наиболее удаленные друг от друга противоположные раневые углы, осуществляют трехминутные введение в закрытую рану озвучиваемого лекарственного раствора посредством устройства повышенной звукопроводимости.

2 Устройство, включающее источник ультразвуковых колебаний и рабочую часть с внутренним каналом, отличающийся тем, что рабочая часть выполнена из платины, имеет на наружной поверхности конусность 1:20 и снабжена дренажными термостойкими капролоновыми трубками, длина которых при плотном соединении рабочей части с трубкой в упоре обеспечивает совмещенность торцов рабочей части и трубки.

(11) P 990038

(21) N 95/000538

(22) 01.03.95

(51) A61B 17/60

(71)(73) Az. Elmi-tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutu.

(72) Cəlilov Y.R., Dadaşov X.D.

(54) Onurğa sütununun deformasiyalarının operativ müalicəsi üçün qurğu.

(54)(57) Onurğa sütununun deformasiyalarının operativ müalicəsi üçün nəzərdə tutulan, bir-biri ilə bərkidici elementlərlə birləşdirilmiş dəşikli millərdən ibarət olan qurğu onunla fərqlənir ki, miller onurğaya bərkidilən səthində xırda rombvari dişçikli-kərtikləri olan qövsvari lövhə kimi düzəldilmişdir, millərin ucları ovalşəkilli əyilmişdir; perforasiya uzunsov ovalabənzer açılmışdır; bərkidilmə işə sancaqlarla həyata keçirilir.

(11) P 990053

(21) N 97/000926

(22) 03.04.97

(51) A 61 F 9/00

(71)(73) Az. Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutu.

(72) Nəsrullayeva H.M.

(54) Şəkər diabetli xəstələrdə başlangıç kataraktının müalicəsi üsulu.

(54)(57) Şəkər diabetli xəstələrdə başlangıç kataraktının gözə 4% li taufon məhlulunun damızdırılması ilə aparılan müalicə üsulu onunla fərqlənir ki, 30 gün müddətində xəstənin hər iki gözünə gündə 3 dəfə 2 damcı 0,02%-li semikarbazon və 0,1%-li sink məhlulu tökülür, sonrakı 30 gündə isə hər iki gözə gündə 3 dəfə 2 damcı 4%-li taufon 0,1%-li sink məhlulu ilə birgə tökülür.

(71)(73) Az. Научно-исследовательский Институт Глазных Болезней.

(72) Насруллаева Х.М.

(54) Способ лечения начальной стадии катаракты у больных сахарным диабетом.

(54)(57) Способ лечения начальной стадии катаракты у больных сахарным диабетом, при котором в глаза закапывают 4% раствор тауфона, отличающийся тем, что в каждый глаз больного в течении 30 дней закапывают 0,02% раствор семикарбазона и 0,1% раствор перпарата цинковых капель по 2 капли 3 раза в день, затем в течении 30 дней больному закапывают 4% раствор тауфона с 0,1 раствором цинковых капель по 2 капли 3 раза в день.

(11) P 990003

(21) N 95/000522

(22) 05.09.94

(51) C 07 C 101/12, A 61 K 31/195

(71)(73) «Reor» firması

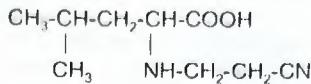
(72) Raxmanin Vladimir Timofeyevič

(54) Bakterisid və biostimulyator təsir göstərə biləcək N-sianoetil- α -amin-izokapron turşusu «VTR-02»

(54)(57) İxtira-üzvi kimya sahəsinə – bakterisid və biostimulyator təsir effekti göstərən təbii amin-turşu törəməsinə aiddir.

Hələdilecək məqsəd – bakterisid və biostimulyator təsir effektlinə malik ola bilən, yeni bioloji maddənin alınmasıdır.

Formulu aşağıdakı kimidir:

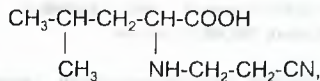

(71)(73) Фирма «Реор»

(72) Рахманин Владимир Тимофеевич

(54) N - цианоэтил – аминокпроновая кислота «ВТР-02» в качестве бактерицидного и биостимулирующего средства

(54)(57) N - цианоэтил-α-аминокпроновая кислота «ВТР-02» формулы

provləohəe bakteriüidnuö i biostimuliruöhuö aktivnostg.

Bölmə B.

Müxtəlif texnoloji proseslər.

Раздел В.

Различные технологические процессы.

(11) P 990049

(21) N 98/001019

(22) 19.06.97

(51) B 01 B 7/00

(71)(73) Məmmədov F.İ., Səttarov V.Q., Məmmədov C.F., Əsədova R.Ş.

(72) Məmmədov F.İ., Səttarov V.Q., Məmmədov C.F., Əsədova R.Ş.

(54) Xətti və bucaq yerdayışməli induktiv verici.

(54)(57) Xətti və bucaq yerdəyişmələrini ölçən induktiv çevirici maqnit keçiricidən, onun daxili səthində birinci və ikinci tərəf dolaqları seksiyası, bucaq yerdəyişmələrini ölçmək üçün maqnit keçiricinin daxilində halqa şəkilli yerləşdirilmiş birinci və ikinci tərəf dolaqları seksiyası və maqnit keçiricilər arasında yerləşdirilmiş, açılışı romb olan ferromaqnit rotordan ibarətdir. Xətti yerdəyişmələr üçün birinci və ikinci tərəf dolaqları seksiyası maqnit keçiricinin daxili səthində onun uzunluğu boyu eninə yerləşdirilir, bucaq yerdəyişmələrini ölçən dolaq seksiyaları isə maqnit keçiricinin mərkəzində yuvaya diametral yerləşdirilir və ferromaqnit rotor açılışı düzbucaqlı olan nazikdivarlı yarım silindr şəklində hazırlanır.

(71) (73) Мамедов Ф.И., Саттаров В.К., Асадова Р.Ш., Мамедов Ж.Ф.

(72) Мамедов Ф.И., Саттаров В.К., Асадова Р.Ш., Мамедов Ж.Ф.

(54) Двухфункциональный индуктивный преобразователь линейных и угловых перемещений.

(54)(57) Индуктивный преобразователь линейных и угловых перемещений, содержащий цилиндрический магнитопровод, размещенные на его внутренний поверхности в кольцевых равноудаленных от его торцов проточках пары секций первичной и вторичной обмоток для измерения линейных перемещений, пары удлиненных петлеобразных секций первичной и вторичной обмоток для измерения угловых перемещений, и размещенный соосно внутри магнитопровода ферромагнитный ротор, имеющий в развертке форму ромба отличающийся тем, что секции первичной и вторичной обмотки, для линейных перемещений размещены вдоль магнитопровода в продольно расположенных внутренних пазах, обмотки для измерения угловых перемещений размещены в центре магнитопровода в диаметральном расположенных внутренних пазах, а ферромагнитный ротор изготовлен в форме тонкостенного полуцилиндра, развертка которого представляет собой прямоугольник.

(11) P 990012

(21) N 96/000736

(22) 13.07.95

(51) B 01 D

(71)(73) İsrəfilov Telman Davud oğlu

(72) Israfilov T.D.

(54) Suspenziyanın süzdürülməsi üsulu.

(54)(57) Suspenziyanın süzdürülməsi üsulu süzücü səthdən təzyiqlə altından suspenziyanın süzdürülməsindən və əmələ gələn çöküntünün süzgecin səthindən kənar edilməsindən ibarət olub, onunla fərqlənir ki, yüksək təzyiqlə altından və yüksək temperaturda olan suspenziyanı süzdürürlər və süzgecin səthində yığılan bərk fazanı fasiləsiz olaraq çıxarırlar.

(71)(73) Исрафилов Тельман Давуд оглы.

(72) Исрафилов Т.Д.

(54) Способ фильтрации суспензии.

(54)(57) Способ фильтрации суспензии, включающий фильтрацию суспензии при давлении через фильтрующую поверхность и удаление образовавшегося осадка с поверхности фильтра, отличающийся тем, что фильтрации подвергают суспензию, находящуюся под высокими температурой и давлением, и непрерывно снимают накапливаемую на поверхности фильтра твердую фазу.

(11) P 990029

(21) N 3632600

(60) 1400494

(51) B 01 D 53/36; C 01 B 17/04

(71)(73) ELF AQUITAİN PRODUCTION, Societe Anonyme dite, Fransa

(72) Terri Dupen, Rober Vuarden, Fransa

(54) Qazların kükürlü aşqarlardan təmizlənməsi üsulu.

(54)(57) Bir və ya bir neçə katalitik zonalarda 200-500°C temperaturda titan oksid katalizatorunun iştirakı ilə qazlarda olan kükürlü qarışıqları oksidləşdirməklə elementar kükürdə və ya kükürd 2-oksidi çevirməklə qazların təmizlənmə üsulu onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq 1-40 kütlə faizi miqdarında qələvi torpaq metalı sulfatlarından ibarət katalizatorlardan istifadə edilir, katalizatorun xüsusi səthi 5-300mm²/qr və məsələrin həcmi 0,05-06sm³/qr, oksigen kükürlü-hidrogenin 0,35-1,8 molyar münasibətində 0,5-10 san kontaktında proses aparılır.

- (71)(73) Сосьете Насьональ ЕЛФ Авитэн (Продуксьон) (FR)
(72) Тьерри Дюпен и Робер Вуарден
(54) Способ очистки газа от сернистых примесей

(54)(57) Способ очистки газа от сернистых примесей окисления кислородом до элементарной серы или серы в присутствии катализатора на основе оксида титана при температуре 200-500°C в одной или нескольких каталитических ячейках, отличающийся тем, что, с целью повышения степени очистки, используют катализатор, дополнительно содержащий сульфид щелочноземельного металла в количестве 1-40 мас.%, при этом используют катализатор с удельной поверхностью 5-300 м²/г, объемом пор 0,05-0,6 см³/г, а процесс ведут при отношении кислорода к сероводороду 0,35-1,8 и времени контакта 0,5-10 с.

(11) P 990030

(21) N 4355399

(60) 1634131

(51) C 01 B 17/02; B 01 J 31/02

(71)(73) Societe Anonyme dite ELF AQUITAİN PRODUCTIE

(Fransa)

(72) Reber Vuaren, Andre Pepi

(54) Kükürddə həll olmuş hidrogen-sulfidin və yarımulfidlərinin ayrılması üsulu.

- (54)(57) 1. 135-165°S əsas xarakterli azot tərkibli birləşmə katalizatorun iştirakı ilə bu sisteme təsirli qazla üfürülməklə qarışdırılmaqla maye kükürddən kükürd-hidrogenin və onun polusulfidlərinin təmizlənməsi üsulu onunla fərqlənir ki, atmosfer təzyiqində qaynama temperaturu 200°S yuxarı bir və ya iki atomlu azotu olan doymamış heterosiklik birləşmə katalizator kimi istifadə edilir.
2. 1-cə bəndə görə üsul onunla fərqlənir ki, bir və ya iki atomlu azotu olan doymamış heterosiklik birləşmə sırasında tərkibində aşağıdakılardan biri olanda xinalin, izoxinalin, fenozin, akredin, benzakridin, xinksalin, xinoxolin, benzoxinolin, fenotradin, fenantridin və dipiridil katalizator kimi istifadə edilir.
3. 1-ci bəndə görə onunla fərqlənir ki, 1ml/hissə kükürddə 5-10 kütə/hissə miqdarında katalizator daxil edilir.

(71)(73) Сосьете Насьональ ЕЛФ Акитэн (Продуксьон) (FR)

(72) Ребер Вуарен и Андре Пели (FR)

(54) Способ очистки жидкой серы от сероводорода и его полисульфидов

(54)(57) 1 Способ очистки жидкой серы от сероводорода и его полисульфидов в присутствии катализатора азотсодержащего соединения основного характера при 135-165°C и перемешивании с продувкой свободной поверхности серы инертным к данной системе газом, отличающийся тем, что, с целью сокращения продолжительности процесса, в качестве катализатора используют незамещенное гетероциклическое соединение, содержащее один или два атома азота с температурой кипения при атмосферном давлении выше 200°C.

2. Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве катализатора используют одна или два соединения из ряда, содержащего хинолин, изохнолин, феназин, акридин, бензакридин, хиноксалин, хиназолин, бензохинолин, фенантридин, фенантролин, нафтиридин и дипиридил.

3. Способ по п. 1, отличающийся тем, что катализатор вводят в количестве 5-120 мас.ч. на 1 млн ч.серы.

(11) P 990023

(21) N 3777698

(60) 1212558

(51) B 01 J 31/14; 31/38

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Əliyev S.M., Əliyev V.S., Əzizov A.H., Məmmədəliyev H.Ə., Əliyev Ə.B., Əsgərova E.O.

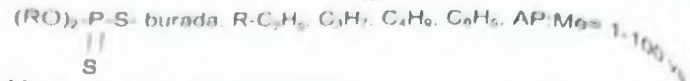
(54) Aromatik karbohidrogenlərin oliqoalkilləşməsi üçün katalizator

(54)(57) Alkılalüminumxloriddən, MX_4 keçid metalının birləşməsindən, burada M- titan, sirkonium; X- xlor, brom, asetilasetonatdır, həmçinin MeUn metalın ditio törəməsindən, burada, Me- nikel, kobalt, mis, dəmir, kalsium, kadmium, sink, maqneziumdur; U- R_2N-C-S - дитиокарбоматлар,

||
S

RO-C-S- ksantogenatlar və ya

||
S

M Me=0,1-10 molyar nisbatlarda
 Diltiofosfatar tipli üzvi ditiogruplardır. İbarətdir, onunla fərqlənir
 əlavə olaraq M:Mg=0,1-5 molyar nisbətə xlorid və ya magnesiya
 sulfatı daxil edir.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. академика Ю.Г. Мамедалиева.

(72) Алиев В.С., Алиев С.М., Азизов А.Г., Мамедалиев Г.А., Алиев А.Б., Аскерова Э.О.

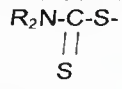
(54) Катализатор для олигоалкилирования ароматических углеводородов.

(54)(57) Катализатор для олигоалкилирования ароматических углеводородов этиленом, включающий алкилалюминийдихлорид, соединение переходного металла MX_n, где М – титан, цирконий; X – хлор, бром, ацетилацетон, а также дитиопроизводное металла Me Y_n

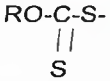
Где n = 2,3;

Me – никель, кобальт, медь, железо, кальций, кадмий, цинк, магний;

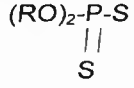
Y – органические дитиогруппы типа дитиокарбаматов

ксантогенатов

или дитиофосфатов

Где R-C₂H₅, C₃H₇, C₄H₉, C₆H₅, при молярных соотношениях Al:Me=1-100 и M:Me=0,1:10, отличающийся тем, что, с целью повышения активности катализатора, он дополнительно содержит хлорид или сульфат магния при молярном соотношении M:Mg=0.1-5.

Bölmə C.
Kimya və metallurgiya.

Раздел С.
Химия и металлургия.

(11) P 990044

(21) N 95/000644

(22) 21.06.95

(51) C 01 G 49/00

(71)(73) AR EA mineral xammalın kompleks emalı üzrə təcrübə istehsalatı xüsusi konstruktor texnoloji bürosu.

(72) Rzayev R.H., Ələkbərov R.Ə., Sadıxov F.M., Həsənov Q.S., Şəkiliyev F.İ., Sadıxzadə R.S., Quliyev T.M., Teymurov E.F.

(54) Dəmir xlorid məhlullarının alınma üsulu.

(54)(57) 1. Tərkibində dəmir olan birləşmələri xlorid turşusunda həll etməklə (qızdırmaqla) və əlavə xlorlaşdırmaqla dəmirxlorid alınması üsulu onunla fərqlənir ki, xammal olaraq qara metalların termiki emalından əmələ gələn dəmir yanığı götürülür və 75-80°C-də 40-60 dəq. müddətində qatılığı 15-35% olan xlorid turşusunda həll edilir.

2. Üsul onunla fərqlənir ki, dəmir yanığı olaraq Sumqayıt boruyayma zavodunun tullantısı götürülür. Tərkibi küt. %:

Fe_3O_4 – 98,6 – 98,9

SiO_2 – 0,3 – 0,4

MnO_2 – 0,3 – 0,4

SO_2 – 0,25 – 0,3

P_2O_5 – 0,25 – 0,3

3. Üsul onunla fərqlənir ki, xlorid turşusu olaraq Sumqayıt «Kimyasənaye» İstehsalat Birliyinin tullantısı olan 15-24%-li «obqaz»dan da istifadə edilir.

(71)(73) СКТБ КМПС с ОП АН Азербайджана

(72) Рзаев Р.Г., Алекперов Р.А., Садыхов Ф.М., Гасанов К.С., Шекилиев Ф.И., Садыхзаде Р.С., Кулиев Т.М., Теймуров Э.Ф.

(54) Способ получения растворов хлорного железа

(54)(57) 1 Способ получения растворов хлорного железа включающий растворение железосодержащего вещества соляной кислоте при нагревании с последующим хлорированием полученного раствора, отличающийся тем, что в качестве железосодержащего вещества используется железную окалину от термообработки черных металлов. Растворение ведут в соляной кислоте с концентрацией 15-35% при температуре 75-80°C в течение 40-60 мин.

2 Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве железной окалины берут отход производства Сумгайтского трубопрокатного завода следующего состава, вес. %

Fe_2O_3 - 98,6 - 98,9

SiO_2 - 0,3 - 0,4

MnO_2 - 0,3 - 0,4

SO_2 - 0,25 - 0,3

P_2O_5 - 0,25 - 0,3

3. Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве железной окалины берут отход производства Сумгайтского ПО «Химпром», представляющий собой абгазную кислоту концентрацией 15-24%.

(11) P 990046

(21) N 4893200

(22) 17.07.97

(51) C03C 8/08, 3/064

(71)(73) Az. Respub. EA Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu, S.A. Dadaşov adına Elmi-tədqiqat İnşaat materialları İnstitutu.

(72) Zərgərova M.İ., Orucov F.M., Muradov A.M., İmanov Ə.M., Qasımova M.F., Quluzadə E.S., Bənəyarlı S.İ., Həmidova Ş.A., Əhmədova N.Ə.

(54) Keramik plitələri üzləmək üçün şüşə.

(54)(57) Tərkibində SiO_2 , B_2O_3 , Al_2O_3 , CaO , MgO , Fe_2O_3 , Cr_2O_3 , P_2O_5 , Na_2O - olan keramik plitələrin üzlənməsi üçün işlənmiş şüşələr, onlarda MnO , Fe_2O_3 , K_2O və S-ün aşağıdakı nisbətə (kl. %) əlavə olunması ilə fərqlənir:

SiO_2 - 12,18-13,19

B_2O_3 - 4,60-4,98

Al_2O_3 - 21,38-23,16

CaO - 2,17-2,35

Fe_2O_3 - 1,89-2,06

Cr ₂ O ₃	-0,41-0,44
P ₂ O ₅	-0,65-0,70
Na ₂ O	8,27-12,96
MnO	-4,87-5,27
Fe ₂ O ₃	-5,68-6,16
K ₂ O	-0,06-0,08
S	-0,04-0,005

(71)(73) Институт неорганической и физической химии АН
Азербайджана, Научно-исследовательский Институт
Строительных материалов им. С.А. Дадашова.

(72) Заргарова М.И., Оруджев Ф.М., Мурадов А.М., Иманов
А.М., Касумова М.Ф., Кули-заде Э.С., Бананярлы С.И.,
Гамидова Ш.А., Ахмедова Н.А.

(54) Стекло для облицовки керамических плиток.

(54)(57) Стекло для облицовки керамических плиток,
включающее SiO₂, B₂O₃, Al₂O₃, CaO, MgO, Fe₂O₃, Cr₂O₃, P₂O₅,
Na₂O – отличающийся тем, что, с целью снижения
температуры варки, оно дополнительно содержит MnO, Fe₂O₃,
K₂O и S при следующем соотношении компонентов, мас. %:

SiO ₂	-12,18-13,19
B ₂ O ₃	-4,60-4,98
Al ₂ O ₃	-21,38-23,16
CaO	-2,17-2,35
Fe ₂ O ₃	-1,89-2,06
Cr ₂ O ₃	-0,41-0,44
P ₂ O ₅	-0,65-0,70
Na ₂ O	-8,27-12,96
MnO	-4,87-5,27
Fe ₂ O ₃	-5,68-6,16
K ₂ O	-0,06-0,08
S	-0,04-0,005

(11) P 990050

(21) N 97/000979

(22) 04.01.97

(51) C 05 D 7/06

(71)(73) «İmpuls» Elm-istehsalat Birliyi.

(72) Əliyev Z.Q., Əliyev B.Q.

(54) Avtomatik-distansion tənzimləyici qurğu.

(54)(57) 1. Tərkibində icraçı mexanizm, idarəetmə bloku, müqayisə bloku, tapşırıq bloku və xəbərvəriciləri birləşdirən distansion avtomatik tənzimləyici qurğu onunla fərqlənir ki, ona əlavə olaraq xəbərvərici və giriş xəbərvəricilərin çıxışı ilə çıxışı isə müqayisə blokunun girişi ilə əlaqələndirilmiş analizator qurulmuşdur.

2. 1 bənddə qeyd edilən qurğu bir də onunla fərqlənir ki, ona vəziyyət xəbərvəricisi (göstərici) və girişi icraçı mexanizm ilə çıxışı isə müqayisə bloku ilə əlaqələndirilən geriyyə qayıdış bloku daxil edilmişdir.

(71)(73) Научно-производственное объединение «Импульс»

(72) Алиев З.Г., Алиев Б.Г.

(54) Устройство дистанционно-автоматического регулирования.

(54)(57) 1. Устройство дистанционно-автоматического регулирования, содержащее датчик, блок задатчика, блок сравнения, блок управления и исполнительный механизм, отличающийся тем, что введен дополнительный датчик и анализатор, вход которого связан с выходами датчиков, а выход с входом блока сравнения.

2. Устройство по п.1 отличающийся тем, что в устройство введен датчик положения и блок обратной связи, входы которых связаны с исполнительным механизмом, а выход блока обратной связи с блоком сравнения.

(11) P 990024

(21) N 3630054

(60) 1120001

(51) C 07 C 2/68

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədliyev adına Neft-kimyə Prosesləri İnstitutu.

(72) Əliyev S.M., Əliyev V.S., Əzizov A.H., Məmmədliyev H.Ə. Əliyev Ə.B., Əsgərova E.O., Vəliyev M.Ə.

(54) Oliqoalkilbenzolların alınması üsulu.

(54)(57) Alkil (C_2-C_4) alüminiumxloridi və halocenid-xloridi və ya keçid metalının-titanın və sirkoniumum bromidini daxil edən katalitik sistemin iştirakı ilə aromatik karbohidrogen mühitində benzolun etilenlə oliqoalkilləşdirilməsi yolu ilə, onunla fərqlənir ki, əlavə

(11) P 990043

(21) N 95/000636

(22) 09.06.94

(51) C07C 7/12, C10D 25/06

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası nəzdində "Neftin, Qazın Geotexnoloji Problemləri və Kimya" Elmi-tədqiqat İnstitutu.

(72) Ramazanova E.M., Bağırov R.Ə., İsmiyev İ.I., Nurməmmədova Z.Ə., Abdullayeva E.Ə., Şabanov Ə.L.

(54) Birbaşa qovulmuş və qaz benzinlərinin oktan ədədinin yüksəldilməsi üsulu.

(54)(57) Birbaşa qovulmuş və qaz benzinlərinin katalizator iştirakı ilə oktan ədədinin yüksəldilməsi üsulu onunla fərqlənir ki, oktan ədədinin yüksəldilməsi prosesi hava ilə dispersləşdirilmiş benzin və homogen katalizatorun birbaşa düz axınında axın sürəti 3,5-5,0 m/san., katalizatorun xüsusi sərfi 0,1-2,5 q/l, 60-80°C temperaturda, 0,35-0,6 MPa təzyiqdə aparılır. Katalizator kimi dəyişkən valentli metalların (dəmir, mis, kobalt) mono-di-tri və polihəlqəli poliazakraun birləşmələri kompleksləri istifadə olunmuşdur.

(71)(73) НИИ "Геотехнологические Проблемы Нефти, Газа и Химии" АЗГНА.

(72) Шабанов А.Л., Рамазанова Э.М., Багиров Р.А., Исмиев И.И., Нурмамедова З.А., Абдуллаева Э.А.

(54) Способ повышения октанового числа прямогонных и газовых бензинов.

(54)(57) Способ повышения октанового числа прямогонных и газовых бензинов с участием катализатора, отличающийся тем, что процесс повышения октанового числа бензинов осуществляют в сквозном восходящем потоке диспергированного воздухом бензина и гомогенного катализатора при скоростях 3,5-5,0 м/сек., удельном расходе катализатора 0,1-2,5 г/л, температуре 60-80°C, давлении 0,35-0,6 МПа, а в качестве катализатора используют комплексы металлов переменной валентности (железа, меди, кобальта) с моно-ди-три и поликольцевыми полиазакраун соединениями.

(11) P 990047

(21) N 72/1297

(22) 06.05.97

(51) C 07 C 31/10

(71)(73) Az. Respub. EA Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu.

(72) Rizayev R.H., Abdullayeva L.B., Sadixova Z.A., Antonov V.V., Yusifov I.Q., Kulyuşin V.V.

(54) İzopropil spirtinin alınma üsulu.

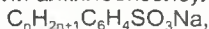
(54)(57) Tərkibində propilen olan qazı sulfat turşusu vasitəsilə adsorbsiya etməklə izopropil spirtinin alınma üsulu, suyun ekstraktiv distilləsi və təsirsiz qazların ayrılması ilə getməklə onunla fərqlənir ki, izopropil spirtinin çıxımını artırmaq və emal olunan sulfat turşusunun keyfiyyətini yüksəltmək məqsədilə, axırncıya 0,2-0,5% alkilbenzolsulfat turşusunun $C_nH_{2n+1}C_6H_4SO_3Na$, $n=10-18$ natrium duzu (təsirsiz qazla təmasda olan kütləyə hesablanır) əlavə edilir.

(71)(73) Институт неорганической и физической химии АН Аз. Р.

(72) Ризаев Р.Г., Абдуллаева Л.Б., Садыхова З.А., Антонов В.В., Юсубов И.Г., Кулюшин В.В.

(54) Способ получения изопропилового спирта.

(54)(57) Способ получения изопропилового спирта абсорбцией пропиленсодержащего газа серной кислотой с последующим выделением летучих продуктов реакции путем экстрактивной дистилляции водой и при одновременном пропускании инертного газа, отличающийся тем, что, с целью увеличения выхода изопропилового спирта и улучшения качества отработанной серной кислоты, в последнюю добавляют 0,2-0,5% натриевой соли алкилбензолсульфо кислоты формулы

где $n=10-18$, в расчете на массу контактирующей с инертным газом.

(11) P 990020

(21) N 4799192

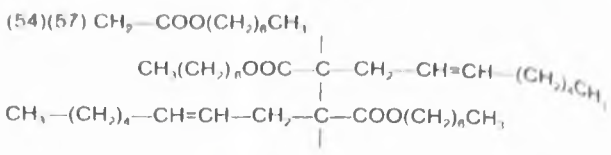
(60) 1744942

(51) C 07 C 69/604

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri institutu.

(72) Məmmədyarov M.Ə., Əliyeva F.X.,

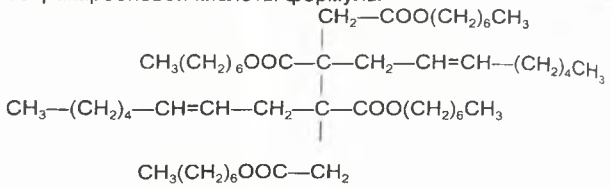
(54) 2,3-dioktenilbutan -1,2,3,4-tetrakarbon turşusunun tetraheptil efiri qatılaşıdırıcı komponent və sürtgü yağlarının əsası kimi

CH₃(CH₂)₆OOC—CH₂
 Düsturu 2,3- dioktenilbutan-1,2,3,4-tetrakarbon turşusunun
 tetraheptil efinin qatılaşıdırıcı komponent və sürtgü yağlarının
 esası kimi istifadəsi.

- (71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.
- (72) Мамедьяров М.А., Алиева Ф.Х.
- (54) Тетрагептиловый эфир 2,3-диоктенилбутан-1,2,3,4-тетракарбонной кислоты в качестве загущающего компонента и основы смазочных масел.

(54)(57) Тетрагептиловый эфир 2,3-диоктенилбутан-1,2,3,4-тетракарбонной кислоты формулы

v kaçestve zaquhaöhəqo komponenta i osnovi smazoçnix masel.

- (11) P 990031
- (21) N 4356424
- (60) 1635901
- (51) C 07 D 473/04; 273/02
- (71)(73) Xinoın Dyedser Eş Vedyeseti Termekek Dyara PT (Macarıstan)
- (72) Deje Korbonıtş, Emil Minker, Zoltan Varçai, Qerdeli Xeya, Qabor Kovaç, Aqneş Qottşeqen, Şandor Antuş, Şandor Vıraç, Andrea Bolexovski, Yene Marton, Katalın Marmaroşı, Lorand Debreseni, Laslo Tardoş, Peter Kermetsi, Vera Qerdeli, Qabor Xorvat.

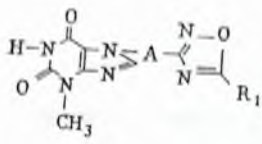
Мармароши, Лоранд Дебрецени, Ласло Тардош, Петер Кермеци, Вера Гергели, Габор Хорват.

производных
фармацевтически

(54) Способ получения оксадиазолилалкилпурина или их приемлемых кислых аддитивных солей.

(54)(57) Способ получения оксадиазолилалкилпурина общей формулы

производных

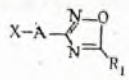

где А – С₁-С₄ – алкилен;

R₁ – С₁-С₆- алкил, С₁-С₆- оксиалкил, галоидный С₁-С₆- алкил, С₁-С₄ – карбоксиалкил, циклогексил, аминокалкил общей формулы (СН₂)_nNR₂R₃, где n=1-3;

R₂ и R₃ – каждый С₁-С₄ – алкил или вместе с атомом азота, с которым они связаны, образуют пиперидиновое или морфолиновое кольцо,

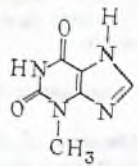
Или R₁ – фенил, оксифенил, карбоксифенил, бензин или диметоксифенил, или их фармацевтически приемлемых кислот аддитивных солей, отличающийся тем, что производное оксадиазола общей формулы

где R₁ и А имеют указанные значения,

X – галоген,

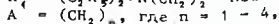
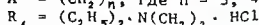
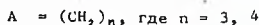
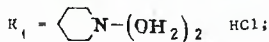
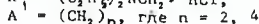
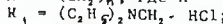
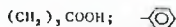
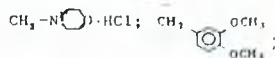
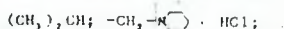
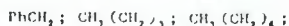
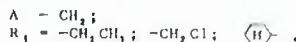
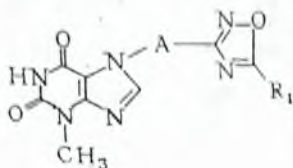
Подвергают взаимодействию в присутствии основания с 3-метил-ксантином формулы

(72) Деже Корбонитш, Эмиль Минкер, Золтан Варгай, Гергели Хейа, Габор Ковач, Агнеш Готтшеген, Шандор Ангуш, Шандор Вираг, Андреа Болеховски, Иене Мартон, Каталин Мармароши, Лоранд Дебрецени, Ласло Тардош, Петер Кермеци, Вера Гергели, Габор Хорват.

(54) Производные оксадиазолилалкилпурина, проявляющие противокашлевую активность.

(54)(57) Производные оксадиазолилалкилпурина общей формулы

Проявляющие противокашлевую активность.

(11) P 990045

(21) N 94/000381

(22) 08.08.94

(51) C 07 I 85/24, 87/34

(71)(73) Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu.

olunmuş butilkauçuk sopolimerinden istifadə edilir. Komponentlərin miqdan (kütlə %) aşağıdakı kimidir.

Göstərilən sopolimer	6-8
Sulfanol	0,43-0,72
Benzin və su qarışığı	1:0,75 nisbətində
Qalanı	100-ə qədər.

(71)(73) АзГНА

(72) Билалов Я.М., Ибрагимова С.М., Ибрагимов А.Ж., Шахбазов Н.И., Мовлаев И.Г., Мамедова Л.Р., Мамедов Р.А., Гасанова Ф.М.

(54) Композиция для защитных покрытий шинных резин.

(54)(57) Композиция для защитных покрытий шинных резин, включающая сополимер каучука, наполненного 5 мас % технического углерода, и 10 мас % метакриловой кислоты, сулфанол и смесь бензина и воды, отличающаяся тем, что содержит в качестве сополимера сополимер бутилкаучука, наполненного 5 мас % технического углерода, и 10 мас% метакриловой кислоты при следующем соотношении компонентов, мас%:

Указанный сополимер	6-8
Сульфонал	0,43-0,72
Смесь бензина и воды в соотношении	1:0,75
Остальное	до 100

(11) P 990025

(21) N 4806111

(60) 1829375

(51) C 08 F 220/06; 8/10

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Əsədov Z.H., Əliyev V.S., Ağazadə Ə.D., Nəşibova Ş.M., Qasımov A.Ə., Əhmədova G.A.

(54) Poliakril turşusunun oksipropil törəmələrinin alınması üsulu.

(54)(57) Radikal inisiatorun iştirakı ilə su mühitində akril turşusunun və ya qismən neytrallaşdırılmış akril turşusunun polimerləşdirilməsini və propilen oksidi ilə qarşılıqlı təsirini daxil edən poliakril turşusunun oksipropil törəmələrinin alınması üsulu, onunla fərqlənir ki, akril turşusu, propilen oksidi 1:0,75 -1,25 molyar nisbətində akril turşusunu və ya qismən neytrallaşdırılmış

akril turşusunu və propilen oksidini qarışdırırlar və 50-60°C-də polimerləşdirmə və propilen oksidi ilə qarşılıqlı təsiri həyata keçirirlər.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.

(72) Асадов З.Г., Алиев В.С., Агазаде А.Д., Насибова Ш.М., Касимов А.А., Ахмедова Г.А.

(54) Способ получения оксипропильных производных полиакриловый кислоты.

(54)(57) Способ получения оксипропильных производных полиакриловый кислоты, включающий полимеризацию акриловой кислоты или частично нейтрализованной акриловой кислоты в водной среде в присутствии радикального инициатора и взаимодействие с окисью пропилена, отличающийся тем, что, с целью улучшения физико-химических свойств оксипропильных производных и упрощения технологии процесса, смешивают акриловую кислоту или частично нейтрализованную акриловую кислоту и окись пропилена при мольном соотношении акриловая кислота: окись пропилена 1:0,75-1,25 и осуществляют полимеризацию и взаимодействие с окисью пропилена при 50-60°C.

(11) P 990027

(21) N 3771246

(60) 1267769

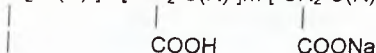
(51) C 08 F 220/06; 8/14

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Əliyev V.S., Əsədov Z.H., Yusubov Ə.Y., Ağazadə Ə.D., Ağayev M.B.

(54) Poli (met) akril turşusunun oksipropilləşmiş törəmələri, neft laylarının polimerlə sulanması zamanı nefti sıxışdırıb çıxardıcı agent kimi.

(54)(57) $[-\text{CH}_2-\text{C}(\text{R})-]_n-[-\text{CH}_2-\text{C}(\text{R})-]_m-[-\text{CH}_2-\text{C}(\text{R})-]_r-$

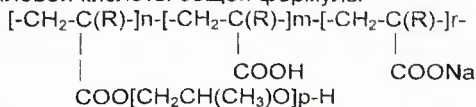
R-CH₃ olduqda onda $r=0$; $p=1-3$; $m+n=560-2820$; $m=163-822$; $n=397-1998$; bu zaman $\frac{m}{m+n} = 0,291$; R-H və $r=0$ olduqda, onda $p=1-3$; $n+n=7682-76820$; $m=2718-27183$; $n=4964-49637$; bu zaman $\frac{m}{m+n} = 0,354$; R-H və $r=0$ olduqda, onda $p=1-5$; $m+n=7682-76820$; $m=1296-18300$; $n=2545-39320$; $r=1920-38410$; bu zaman $\frac{m}{m+n+r} = 0,25-0,5$; $\frac{m}{m+n} = 0,312-0,337$, ümumi düsturlu poli(met) akril turşusunun oksipropil törəmələrinin neft laylarının polimer olunması zamanı neft sıxışdırıb çıxardıcı agent kimi tətbiqi.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.

(72) Алиев В.С., Асадов З.Г., Юсубов А.Ю., Агазаде А.Д., Агаев Ф.М.

(54) Оксипропилированные производные поли (мет) акриловой кислоты в качестве нефтewытесняющих агентов при полимерном заводнении нефтяных пластов.

(54)(57) Оксипропилированные производные поли (мет) акриловой кислоты общей формулы

где если R-CH₃, то $r=0$; $p=1-3$; $m+n=560-2820$; $m=163-822$; $N=397-1998$; при этом $\frac{m}{m+n} = 0,291$,

Если R-H и $r=0$, то $p=1-3$; $n+n=7682-76820$; $m=2718-27183$; $n=4964-49637$; при этом $\frac{m}{m+n} = 0,354$,

если R-H и $r=0$, то $p=1-5$; $m+n=7682-76820$; $m=1296-18300$; $n=2545-39320$; $r=1920-38410$, при этом $\frac{m}{m+n+r} = 0,25-0,5$;

$\frac{m}{m+n} = 0,312-0,337$,

в качестве нефтewытесняющих агентов при полимерном заводнении нефтяных пластов.

(11) P 990052

(21) N 94/000235

(22) 07.12.93

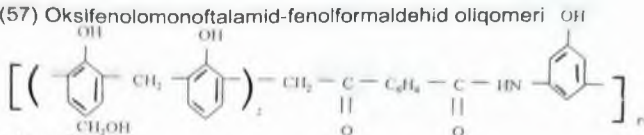
(51) C 08 I 11/00, C 08 K 13/02

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Y.M., Naibova T.M., Süleymanov Q.Ə., İsmailova M.K., İsmiyev İ.İ.

(54) Oksifenolmonoftalamid-fenolformaldehid oliqomeri rezin qarışıqlarının modifikatoru kimi.

(54)(57) Oksifenolmonoftalamid-fenolformaldehid oliqomeri

Burada $n=3+4$

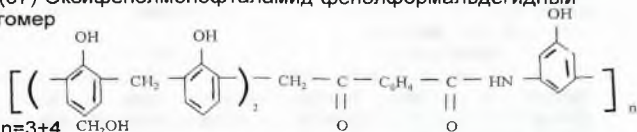
Rezin qarışığında modifikator kimi istifadə olunmuşdur.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Я.М., Наибова Т.М., Сулейманов Г.А.,
Исмаилова М.К., Исмиев И.И.

(54) Оксифенолмонофталамид фенолформальдегидный олигомер в качестве модификатора резиновых смесей.

(54)(57) Оксифенолмонофталамид фенолформальдегидный олигомер

где $n=3+4$

в качестве модификатора резиновых смесей.

(11) P 990008

(21) N 95/000648

(22) 06.06.95

(51) C 08 L 11/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Y.M., Mövləyev İ.H., İbrahimova S.M., İbrahimov A.C., Məmmədov R.Ə., Hüseynzadə F.Ə., Şərifov H.M., Şixəliyev V.Ş.

(54) Rezin qarışıqlarının vulkanizasiyasının aktivləşdiricisi.

(54)(57) Tərkibində sink oksidi olan rezin qarışıqlarının aktivləşdiricisi onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq tərkibində komponentlərin aşağıdakı nisbətində metal və silisium oksidləri olan sənəyə tullantısı vardır (kütlə % ilə):

onunlaferqlenir ki, kauçuk kimi SKI-3-dən, vulkanizasiya sürətləndiricisi kimi altaks və asetoanil P-dən, modifikator kimi AQ-201 qatranından komponentlərin aşağıdakı nisbətələrində istifadə edilir (kütlə % ilə):

SKI-3	100
Kükürd	4,0
Sink oksidi	5,0
Kanifol	3,0
Asetoanil R	1,5
Ftal anhidridi	0,5
P-234 markalı texniki karbon	50
Altaks	0,5
AQ-201 markalı qatran	6-20

(71)(73) Az.ГНА

(72) Ибрагимов А.Ж., Мамедов Ф.В., Билалов Я.М., Шварц А.Г., Ибрагимова С.М., Сулейманов Г.А.

(54) Вулканизуемая резиновая смесь.

(54)(57) Вулканизуемая резиновая смесь на основе каучука, включающая серу, оксид цинка, канифоль, фталевый ангидрид, ускоритель вулканизации, техуглерод, модификатор, о т л и ч а ю щ и й с я тем, что содержит в качестве каучука SKI-3, в качестве ускорителя вулканизации альтакс и ацетонанил Р, а в качестве модификатора используют смолу АГ-201 при следующем соотношении компонентов, мас %:

SKI-3	100
Сера	4,0
Оксид цинка	5,0
Канифоль	3,0
Ацетонанил Р	1,5
Фталевый ангидрид	0,5
Техуглерод П-234	50
Альтакс	0,5
Смола АГ-201	6-10

(11) P 990007

(21) N 96/000699

(22) 30.06.95

(51) C 08 L 23/26, C08 I 7/06

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Y.M., Mövlayev I.H., İbrahimova S.M., İbrahimov A.C., Şahbazov N.I., Məmmədova L.R., Məmmədov R.Ə., Həsənova F.M.

(54) Şin rezinlərinin qoruyucu örtükləri üçün kompozisiya.

(54)(57) 5 kütlə % texniki karbonla doldurulmuş, modifikasiya edilmiş etilen-propilen kauçuku, benzin, sulfanol və sudan ibarət şin rezinlərinin qoruyucu örtük kompozisiyası onunla fərqlənir ki, modifikasiya olunmuş etilen-propilen kauçuku kimi sulfoxlorlaşdırılmış polietiləndə modifikasiya edilmiş etilen-propilen kauçukundan istifadə edilir. Komponentlərin miqdarı (kütlə %) aşağıdakı kimidir:

5 kütlə % texniki karbonla doldurulmuş,	
5 kütlə % sulfoxlorlaşmış polietilənlə	
modifikasiya edilmiş etilen-propilen	
kauçuku	-- 2,5 – 3,5
Sulfanol	-- 0,2 – 0,35
Benzin və su qarışığı	-- 1:1
nisbətində	
Qalanı	100-ə
qədər.	

(71)(73) АзГНА

(72) Билалов Я.М., Ибрагимова С.М., Ибрагимов А.Ж., Шахбазов Н.И., Мовлаев И.Г., Мамедова Л.Р., Мамедов Р.А., Гасанова Ф.М.

(54) Композиция для защитных покрытий шинных резин.

(54)(57) Композиция для защитных покрытий шинных резин, включающая модифицированный этилен-пропиленовый каучук, наполненный 5 мас % технического углерода, бензин, сульфанол и воду, о т л ч а ю щ а я с я тем, что содержит в качестве модифицированного этилен-пропиленового каучука модифицированный хлорсульфированным полиэтиленом этилен-пропиленовый каучук при следующем содержании компонентов (мас %):

Модифицированный хлорсульфированным	
этилен-пропиленовый каучук, наполненный	
техническим углеродом, с содержанием	
хлорсульфированного полиэтилена 5 мас %	2,5-3,5
и технического углерода 5 мас%	0,2-
Сульфанол	
0,35	

Смесь бензина и воды

в соотношении

1:1

Остальное

до

100

(11) P 990022

(21) N 3640597

(60) 1192342

(51) C 09 3/36; 5/08

(71)(73) Azərbaycan EA Y Mənmədəliyev adına Neft-kimyə Prosesləri institutu.

(72) Əliyev S.M., Əliyev V.S., Hacıyev T.A., Məmmədova R.A., Əhmədov V.S., Yusifzadə F.Y., Lomakin V.S.

(54) Örtüklər üçün tərkib.

(54)(57) Oliqobutadienstirol, sink ağ boyası, tabaşir, sikkativ və 1:3 nisbətində uayt-spirit və solvent daxil edən örtüklər üçün tərkib, onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq ərimə temperaturu 95-100°C olan polietilenin reaksiyaya girməmiş etiləndən və həlledicidən ayrılması və təmizlənmiş mərhələsində əmələ gələn yüksək təzyiqli polietilen istehsalı tullantısını daxil edir, aşağıdakı nisbədə komponentlərə malikdir: (kütlə %-lə)

oliqobutadienstirol	17,54-19,75
95-100°C ərimə temperaturu yüksək təzyiqli polietilen istehsalı tullantısı	0,39-0,53
sink ağ boyası	35,15-37,16
tabaşir	11,90-14,97
sikkativ	4,30-4,76
uayt-spirit və solventin 1:3 nisbətində qarışığı	25,9-28,6.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.

(72) Алиев С.М., Алиев В.С., Гаджиев Т.А., Мамедова Р.А., Ахмедов В.С., Юсифзаде Ф.Ю., Ломакин В.С.

(54) Состав для покрытий.

(54)(57) Состав для покрытий, включающий олигобутadiенстирол, цинковые белила, мел, сиккатив и смесь уайт-спирта и сольвента в отношении 1:3, отличающийся тем, что, с целью сокращения времени

высыхания, повышения твердости, коррозионной стойкости и блеска, он дополнительно содержит отход производства полиэтилена высокого давления, образующийся на стадии отделения и очистки непрореагировавшего этилена и растворителя от полиэтилена, с температурой плавления 95-100°C при следующем соотношении компонентов, мас %

олигобутадиенстирол	17,54-19,75
отход производства полиэтилена высокого давления с температурой плавления 95-100°C	0,39-0,53
цинковые белила	35,15-37,16
мел	11,90- 14,97
сиккатив	4,30-4,76
смесь уайт-спирта и сольвента в отношении 1:3	25,9-28,6

(11) P 990026

(21) N 4048931

(60) 1368322

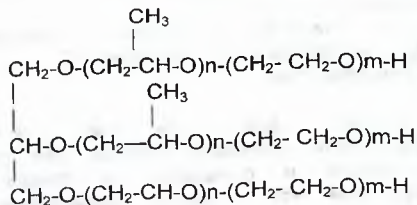
(51) C 09 J 3/14

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Məmmədova R.Ə., Hacıyev T.A., Əliyev S.M., Əliyev V.S., Qasımov Q.M., Sadiqova F.N.

(54) Yapışqanlı mastika

(54)(57) Neft polimer qatranı, plastifikator, doldurucu və üzvi həlledici daxil edən yapışdırıcı mastika, onunla fərqlənir ki, plastifikator kimi 60-75 kütlə faizli bağlanmış stirolu və əlavə olaraq

burada $n=23-27$, $m=3-4$

düsturu propilen oksidi və etilen oksidi blok-sopolimer tərkibli divinilstirol sooliqomeri daxil edir, komponentləri aşağıdakı nisbətdədir:

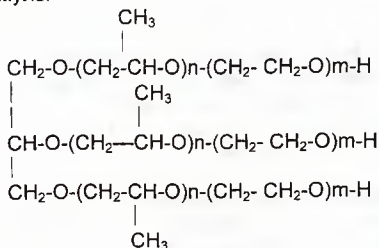
neft polimer qatranı	25-30
60-75 kütlə faizli	
bağlanmış stirol tərkibli	
divinilstirol sooliqomeri	3,8-6,0
doldurucu	41-50
propilen oksidi və etilen	
oksidi blok-sopolimeri	0,3-1,0
üzvi həlledici	17,5-25,0

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.

(72) Мамедова Р.А., Гаджиев Т.А., Алиев С.М., Алиев В.С., Касумов К.М., Садыхова Ф.Н.

(54) Клеящая мастика.

(54)(57) Клеящая мастика, включающая нефтеполимерную смолу, пластификатор, наполнитель и органический растворитель, отличающийся тем, что, с целью повышения прочности на разрыв, срока годности и сокращения времени высыхания мастики, она содержит в качестве пластификатора дивинил стирольный соолигомер с содержанием связанного стирола 60-75 мас. % и дополнительно блок-сополимер окиси пропилена и окиси этилена формулы

где $n=23-27$, $m=3-4$

при следующем соотношении компонентов, мас %:

нефтеполимерная смола	25-30
дивинил стирольный соолигомер	

с содержанием связанного	
стирола	
60-75 мас. %	3,8-6,0
наполнитель	41-50
блок-сополимер окиси	
пропилена и окиси этилена	0,3-1,0
органический	
растворитель	17,5-25,0.

(11) P 990039

(21) N 98/001001

(22) 20.08.97

(51) C 09 K 3/00

(71)(73) Dövlət kiçik Müəssisəsi «İnhibitor»

(72) Mürsəlova M.Ə., Əsədov M.F., Əbdülhəsənov A.Z.,
Hümbətov H.H., Nuriyev N.B., Aslanov Ə.H.

(54) Mədən avadanlığında parafin çökmələrinin qarşısını almaq üçün tərkib.

(54)(57) Mədən avadanlığında parafin çökmələrinin qarşısını almaq üçün tərkibində naften sırası səthi-aktiv maddələr olan tərkib, onunla fərqlənir ki, o, neftdən alınan naften turşuları və əlavə olaraq neft solventindən – neft karbohidrogenlərinin pirolizi prosesində alınan aromatik karbohidrogenlərin 130-190°C fraksiyasından aşağıdakı nisbətlərdə təşkil olunmuşdur, % kütlə:

neftdən alınan naften turşuları	- 5-10
neft solventi	- 90-95.

(71)(73) Гос. Малое предприятие «Ингибитор».

(72) Мурсалова М.А., Асадов М.Ф., Абдулгасанов А.З.,
Гумбатов Г.Г., Нуриев Н.Б., Асланов А.Г.

(54) Состав для предотвращения отложений парафина в промысловом оборудовании.

(54)(57) Состав для предотвращения отложений парафина в промысловом оборудовании, содержащий ПАВ нафтенного ряда, отличающийся тем, что он содержит в качестве ПАВ нефтяные нафтенновые кислоты и нефтяной сольвент-фракцию ароматических углеводородов 130-190°C от процесса пиrolиза нефтяных углеводородов при следующем соотношении компонентов, мас. %:

нефтяные нафтеновые кислоты	- 5-10
нефтяной сольвент	- 90-95.

(11) P 990002

(21) N 96/000852

(22) 26.06.96

(51) C 09 K 7/02

(71)(73) Zeynalov Naib Eynal oğlu

(72) Sadıxov F.M., Qurbanov R.Ə., Tatlıyev X.S., Zeynalov N.E., Məcidov H.N., Babayev N.B.

(54) Qazıma məhlulunu işləmək üçün reagent və onun alınma üsulu

(54)(57) 1.İxtira neft və qaz quyularının qazılmasına, xüsusilə qazıma məhlullarının kimyəvi işlənməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi – qazıma məhlulunu işləmək üçün yüksəkdurulaşdırıcı keyfiyyətə malik reagenti və onun alınma üsulunu yaratmaqdır.

Yeni aktivləşdirilmiş reagent 80–96% kütlə üzrə suda həll olan polimerdən, 2–5% bixromat-natriumdan, 1-5% çoxvalentli metalların sulfatlarından, 1-10% qliserin və yaxud propilenqlikol istehsalında sonuncu mərhələdə yaranan tullantılardan ibarətdir.

Qazıma məhlulunu işləmək üçün reagentin alınma üsulu ondan ibarətdir ki, suda həll olan polimer əvvəlcə qliserin və yaxud propilenqlikol istehsalının sonuncu mərhələsində yaranan tullantılarla işlənir, hidrokسيد natrium ilə pH-ı 7-8-ə qədər neytrallaşdırılır, sonra isə çoxvalentli metalların sulfatları və xromatla qarışdırılır.

(71)(73) Зейналов Наиб Эйнал оглы

(72) Садыхов Ф.М., Гурбанов Р.А., Татлиев Х.С., Зейналов Н.Э., Меджидов Г.Н., Бабаев Н.Б.

(54) Реагент для обработки глинистых буровых растворов и способ его получения

(54)(57) 1.Реагент для обработки глинистых буровых растворов, содержащий водорастворимый полимер, бихромат натрия и сульфат поливалентного металла, отличающийся тем, что он дополнительно содержит отход производства глицерина или пропилен гликоля на завершающей стадии при следующем соотношении ингредиентов, мас.%

водорастворимый полимер	80-96
бихромат натрия	2-5
сульфат поливалентного металла	
отход производства глицерина или	
пропилен гликоля на завершающей стадии	1-10

2. Способ получения реагента для обработки глинистых буровых растворов смешением водорастворимого полимера с сульфатом поливалентного металла и хроматом, отличающийся тем, что водорастворимый полимер предварительно обрабатывают отходом производства глицерина или пропиленгликоля на завершающей стадии, нейтрализуют гидроксидом натрия до pH 7-8, а затем смешивают с сульфатом поливалентного металла и хроматом.

(11) P 990042

(21) N 96/000345

(22) 17.02.96

(51) C 09 K 7/02

(71)(73) Məmmədağızadə Əlinazim Murad oğlu

(72) Məmmədağızadə Ə.M., Qasımov A.Ə., Mirzəyev I.A.

(54) Gilli qazma məhlullarının stabilizator-emulqatorunun alınma üsulu.

(54)(57) Naftən distillatının kub qalıqlarının natrium qələvisilə sabunlaşdırılması, sonradan su ilə durulaşdırılmasıyla gilli qazma məhlullarının stabilizator-emulqatorunun alınma üsulu onunla fərqlənir ki, sabunlaşdırıldıqdan və su ilə durulaşdırıldıqdan sonra alınmış reagentlə stabilizator-emulqatorun kütlə vahidinə kub qalıqları: natrium qələvisi: su-5:1:5.7 ya 0,1-dən 0,15%-ə qədər solyarka və 1,05 qram Na_2CO_3 əlavə edilir.

(71)(73) Мамедтагизаде Алиназим Мурад оглы.

(72) Мамедтагизаде А.М., Касымов А.А., Мирзоев И.А.

(54) Способ получения стабилизатора-эмульгатора глинистых буровых растворов.

(54)(57) Способ получения стабилизатора-эмульгатора глинистых буровых растворов, омылением кубовых остатков нафтенного дистиллята едким натрием с последующим разбавлением водой, отличающийся тем, что

после омыления и разбавления водой, в полученный реагент на единицу веса стабилизатора-эмульгатора в соотношении массовых частей кубовые остатки: едкий натр: вода – 5:1:5,7 добавляют от 0,1 до 0,15% солянки и 1,05 грамм Na_2CO_3 .

(11) P 990015

(21) N 98/001087

(22) 18.02.98

(51) E21B 43/22, C10G 33/04

(71)(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov F.Ə., Süleymanov Ə.B., Nuruyev N.B., Əhmədov B.H., Hüseynov V.Q., Səlimov K.İ., Əfəndiyev E.H.

(54) Dərin neft və qaz quyularının mənimlənmə üsulu.

(54)(57) Alçaq lay təzyiqli şəraitində dərin neft və qaz quyularının quyuya birsıralı lift endirmək, quyuağzı fontan armaturu vasitəsilə hermetikləşdirmək, quyudibi təzyiqli quyudaki mayeni maye-qaz qarışığı ilə əvəz etməklə aşağı salmaqla mənimlənməsi üsulu, onunla fərqlənir ki, lift borularına qaz və köpükləndirici reagent vurulur və orada yerləşdirilmiş maye-qaz qarışdırıcıları vasitəsilə köpük sistemi yaradılır, köpük sistemi quyunu dolduraraq sirkulyasiya yaradır və quyudibi təzyiqli lay təzyiqindən aşağı salaraq layın işləməsinə təmin edir, bundan sonra qazın verilməsi boruarxasına keçirilir və quyuyu liftdən işlədilir.

(71)(73) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(72) Гусейнов Ф.А., Сулейманов А.Б., Нуриев Н.Б., Ахмедов Б.Х., Гусейнов В.Г., Салимов К.И., Эфендиев Э.Г.

(54) Способ освоения глубоких нефтяных и газовых скважин.

(54)(57) Способ освоения глубоких нефтяных и газовых скважин в условиях низких пластовых давлений, включающий применение однорядного лифта, герметизацию устья фонтанной арматурой, снижение противодавления на пласт сменой в скважине жидкости на газожидкостную смесь отличающийся тем, что в лифтовых трубах устанавливают газожидкостные смесители и подают в лифт под давлением газ и водный раствор пенообразующего реагента, образовавшаяся пена сначала заполняет трубное, а затем за трубное пространство и вытесняет на поверхность имеющуюся в скважине жидкость

и создает циркуляцию пенной системы в скважине до начала вызова пластовых флюидов, после чего переводят подачу газа в затрубное пространство и получают продукцию через лифт.

(11) P 990018

(21) N 4048843

(60) 1567604

(51) C 10 G 73/24

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Abdullayev E.Ş., İsmaylov Ə.H., Əliyev V.S., Rüstəmov M.İ., Bankayev E.S., Tarxov V.A., Mışeryakov V.A., Sivstov Q.İ., Şafranski Y.L.

(54) Distillə edilmiş neft məhsullarının parafinsizləşdirilməsi üsulu.

(54)(57) Əmələ gələn kompleksin deporafinatdan kompleksin neft fraksiyası ilə sonrakı pilləli yuyulması ilə, kompleksin parçalanması ilə parafinlər ayrılması, distillyan neft məhsullarının izopropil spirtində karbamid məhlulu ilə işlənməsi yolu ilə parafinsizləşməsi üsulu, onunla fərqlənir ki, kompleksin yuyulmasının axırncı pilləsi karbamid məhlulunun kristallaşmaya uyğun temperaturda aparılır.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.

(72) Абдуллаев Э.Ш., Исмаилов А.Г., Алиев В.С., Рустамов М.И., Банкаев Э.С., Тархов В.А., Мещеряков В.В. Сивцов Г.И., Шафранский Е.Л.

(54) Способ депарафинизации дистиллятных нефтепродуктов.

(54)(57) Изобретение относится к нефтехимии, в частности к депарафинизации дистиллятных нефтепродуктов с получением парафинов, которые являются сырьем для химической и микробиологической промышленности. Цель изобретение – увеличение выхода парафинов и улучшение его качества. Депарафинизации дистиллятных нефтепродуктов ведут путем обработки их раствором карбамида в изопропиловом спирте, отделением образовавшегося комплекса от депарафината с

последующей ступенчатой промывкой комплекса нефтяной фракцией, разложением комплекса с выделением парафинов. Последнюю ступень промывки комплекса проводят при температуре, соответствующей температуре кристаллизации раствора карбамида. Выход целевых парафинов 86,8-87,7%.

(11) P 990019

(21) N 2789525

(60) 952950

(51) C 10 G 73/24

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri institutu.

(72) Əliyev V.S., İsmayılov Ə.H., Abdullayev E.Ş., Novruzov F.N.

(54) Neft məhsullarının parafinsizləşdirilməsi üsulu.

(54)(57) Parafinsizləşmiş məhsulun, əmələ gələn karbamidin parafinlərlə kompleksindən sonrakı ayrılması, ekstrakt məhlulu alınması və parafinlər ayrılması ilə yuyulmuş kompleksin parçalanması ilə kompleksin benzin fraksiyası ilə yuyulması ilə, onların izopropil spirtində karbamid məhlulu ilə işlənməsi yolu ilə neft məhsullarının parafinsizləşməsi üsulu, onunla fərqlənir ki, prosesin sadələşdirilməsi, parafinsizləşmiş məhsulun çıxımının artırılması və parafinlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə, ekstrakt məhlulu neft məhsullarının izopropil spirtində karbamid məhlulu ilə işlənməsi mərhələsindən sonra alınmış məhsulu qarışdırırlar.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.

(72) Алиев В.С., Исмаилов А.Г., Абдуллаев Е.Ш., Новрузов Ф.Н.

(54) Способ депарафинизации нефтепродуктов.

(54)(57) Способ депарафинизации нефтепродуктов путем обработки их раствором карбамида в изопропиловом спирте с последующим отделением депарафинированного продукта от образующегося комплекса карбамида с парафинами, промывкой комплекса бензиновой фракцией с получением экстрактного раствора и разложением промытого комплекса с выделением парафинов,

отличающийся тем, что, с целью упрощения процесса, увеличения выхода депарафинированного продукта и улучшения качества парафинов, экстрактивный раствор смешивают с продуктом, полученным после стадии обработки нефтепродуктов раствором карбамида в изопропиловом спирте.

(11) P 990021

(21) N 4333445

(60) 1817466

(51) C 10 M 107/04

(71)(73) Azərbaycan EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Məmmədəliyev H.Ə., Əzizov A.H., Əliyev Ə.B.

(54) Sintetik sürtgü yağlarının alınması üsulu.

(54)(57) Etilalüminumdixloridi, IV qrup metallarını və modifikatoru daxil edən katalitik sistemin iştirakı ilə yuxarı temperatur və təzyiqdə benzol mühitində etilenin oliqomerləşdirilməsi yolu ilə sintetik sürtgü yağının alınması üsulu, onunla fərqlənir ki, IV qrup metali kimi titan tetraxloridi birləşmələri daxil edən katalitik sistem, modifikator kimi titan tetraxlorid komponentlərinin aşağıdakı qütb nisbətində sink və qurğuşunun dietilkarbomatlarının qarışığı istifadə olunur: etilalüminumdixlorid: sink dietilditiokarbomatı: qurğuşun dietilditiokarbomatı 1:(15-20):(0.3-1) və oliqomerləşmə 30-50° temperaturda aparılır.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов им. акад. Ю.Г.Мамедалиева.

(72) Мамедалиев Г.А., Азизов А.Г., Алиев А.Б.

(54) Способ получения синтетического смазочного масла.

(54)(57) Способ получения синтетического смазочного масла путем олигомеризации этилена в среде бензола в присутствии каталитической системы, включающей этилалюминийдихлорид, соединение металла IV группы и модификатор, при повышенной температуре и давлении, отличающийся тем, что, с целью повышения производительности и упрощения технологии способа, используют каталитическую систему, содержащую в качестве соединения металла IV группы тетрахлорид

титана, в качестве модификатора смесь диэтилдитиокарбаматов цинка и свинца при следующем полярном соотношении компонентов тетрагидрохлорид титана: этилалюминийдихлорид:диэтилдитиокарбамат цинка:диэтилдитиокарбамат свинца 1:(15-20):(0,3-1):(0,1-1), и олигомеризацию проводят при 30-50°C.

(11) P 990009

(21) N 95/000666

(22) 29.06.95

(51) C 22 B

(71)(73) İsrailov Telman Davud oğlu

(72) İsrailov T.D.

(54) Alunitlərin emalı üsulu.

(54)(57) Xam alunitin mineralın hamısını parçalamaq və SO_3 —ün hamısını kalium sulfata, alüminium oksidini isə kalium alüminata çevirmək üçün gerek olan qədər kalium alüminat dövrü məhlulu və kalium qələvisi ilə qələviləşdirərək kalium sulfat və Bayer sxemi ilə alüminium oksidi alınması üsulu onunla fərqlənir ki, xam alunit kalium sulfata görə ifrat doyma halına gətirəcək qatlıqlı kalium alüminat və kalium qələvisi məhlulu ilə qələviləşdirilir, alınmış kalium sulfatın hamısı çöküntüyə çökdürülür, çökdürmədən sonra çöküntü yuyulur, yuma suyundan buxarlandırma ilə kübrə – kalium sulfat alınır, alüminat məhlulu isə Bayer üsulu ilə alüminium oksidi alınmasından ötrü emal edilir.

(71)(73) Исрафилов Тельман Давуд оглы.

(72) Исрафилов Т.Д.

(54) Способ переработки алунитов.

(54)(57) Способ переработки алунита, заключающийся в том, что сырой алунит выщелачивают обратным раствором алюмината калия и калийной щелочи, взятой в количестве, необходимом для разложения всего SO_3 , последнего в сульфат калия, а глинозем в алюминат калия и дальнейшим получением сульфата калия как удобрения и глинозема по известной схеме Байера, о т л и ч а ю щ и с я тем, что сырой алунит выщелачивают раствором алюмината калия и калийной щелочи с концентрацией, необходимой для пресыщения раствора сульфатом калия,

осаждают весь полученный сульфат калия в осадок, после
сгущения промывают осадок в алюминатный раствор
перерабатывают по способу Байера в глинозем.

- (11) P 990010
- (21) N 96/000735
- (22) 13.07.95
- (51) C 22 B
- (71)(73) İsrailov Telman Davud oğlu
- (72) İsrailov T.D.
- (54) Yüksek temperaturlu qələviləşdirmə üsulu.

(54)(57) Horranı avtoklava vermək və istilik ötürən səthlə
qızdırmaqla yüksək temperatur və təzyiqdə emal edən yüksək
temperaturlu qələviləşdirmə üsulu onunla fərqlənir ki, xam horra
tutumu ardıcıl olaraq avtoklav tutumuna qoşulur və horra
fasiləsiz şırnaq şəklində tutumdan avtoklava verilir və fəvvarə
qatı yaradaraq horranı qarışdırır.

- (71)(73) Исрафилов Тельман Давуд оглы.
- (72) Исрафилов Т.Д.
- (54) Способ высокотемпературного выщелачивания.

(54)(57) Способ высокотемпературного выщелачивания,
закрывающийся в том, что пульпу подают в автоклав и
нагревают теплопередающей поверхностью для варки при
высоких температурах и давлениях, о т л и ч а ю щ и с я
тем, что объем сырой пульпы периодически подключают в
объем автоклава и непрерывной струей из объема
направляют в автоклав и создают фонтанирующий слой
снизу, с помощью которого перемешивают пульпу.

- (11) P 990011
- (21) N 95/000662
- (22) 29.06.95
- (51) C 22 B
- (71)(73) Az. Elmi-tədqiqat, Layihə Texnoloji Metallurgiya
İstitutu.
- (72) İsrailov T.D., İbrahimov K.R., Ramazanov R., Rövşənov

V.M., Zəkiyev İ.Z.

(54) Alunitlərin emalı üsulu.

(54)(57) Alunitlərin kalium qələvisi ilə qələviləşdirərək məhluldan K_2SO_4 —ün çökdürülməsi və çöküntünü Bayer sxeminə uyğun şiləməklə son məhsul Al_2O_3 —ün alınması üçün alunitlərin emalı üsulu onunla fərqlənir ki, kalium sulfatı məhluldan ayırıqdan sonra təkrarən 400q/l qatılığına yaxın buxarlandıraraq ondan $Na_2O \cdot Al_2O_3 \cdot 2,5H_2O$ çökdürülür, sonuncu Bayer sxemilə parçalanmaya, qalan kalium alüminat məhlulu isə birinci qələviləşdirmə eməliyyatına göndərilir.

(71)(73) Аз. Научно Исследовательский, Проектный Технологический Институт Metallургии.

(72) Исрафилов Т.Д., Ибрагимов К.Р., Рамазанов Р., Ровшанов В.М., Зекиев И.З.

(54) Способ переработки алунитов.

(54)(57) Способ переработки алунитов выщелачиванием калиевой щелочи, при котором из раствора осаждают K_2SO_4 , а перерабатывают аналогично схеме Байера до получения конечного продукта глинозема, о т л и ч а ю щ и й с я тем, что раствор после отделения сульфата калия повторно выпаривают до концентрации около 400 г/л, выкристаллизовывают из него $Na_2O \cdot Al_2O_3 \cdot 2,5H_2O$, который после фильтрации и промывки направляют на выкручивание по схеме Байера, а оставшийся раствор алюмината калия на первое выщелачивания.

(11) P 990033

(21) N 95/000545

(22) 13.04.95

(51) C 22 C 38/00-38/60, C22F 11/00-11/18

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi Üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu "Denizneftqazlayihə"

(72) Xanlarova A.H., Nağıyeva Y.M., Əliyev A.Q., Zoidze N.A., Lordkipanidze İ.N., Xunsariya E.M.

(54) Nasos-kompressor boruları və onların muftaları üçün yüksək möhkəmlikli polad.

(54)(57) Tərkibində karbon, silisium, manqan, bor, kalsium, fosfor, kükürd, xrom və dəmir (ferrium) olan nasos-kompressor

(51) C 22 C 38/00-38/60, C23F 11/00-11/18

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimlənməsi Üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu "Denizneftqazlayihə"

(72) Xanlarova A.H., Nağıyeva Y.M., Şaxbazov E.H., Lordkipanidze İ.N., Xunsariya E.M., Əliyev N.Ə., Əliyev A.Q., Zoidze N.A.

(54) Nasos-kompresor boruları və onların muftaları üçün ekonomleqirə edilmiş yüksək möhkəmlikli polad.

(54)(57) Tərkibində karbon, manqan, xrom, kalsium, dəmir, silisium olan nasos-kompresor boruları və onların muftaları üçün ekonomleqirə edilmiş yüksək möhkəmlikli polad, onunla fərqlənir ki, o əlavə olaraq aşağıdakı tərkibdə vanadium, molibden və mis komponentlərdən təşkil olunub kütlə %:

karbon	0,03-0,12
silisium	0,15-0,25
manqan	1,45-2,20
xrom	1,60-2,35
kalsium	0,001-0,003
vanadium	0,05-0,15
molibden	0,10-0,40
mis	0,30-0,75
dəmir	qalanı.

(71)(73) ГосНИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Ханларова А.Г., Алиев Н.А., Нагиева Я.М., Алиев А.Г., Шахбазов Э.К., Зойдзе Н.А., Лордкипанидзе И.Н., Хунцария Э.М.

(54) Высокопрочная экономнолегированная сталь для насосно-компрессорных труб и муфт к ним.

(54)(57) Высокопрочная экономнолегированная сталь для насосно-компрессорных труб и муфт к ним, содержащая углерод, кремний, марганец, хром, кальций и железо, отличающаяся тем, что она дополнительно содержит ванадий, молибден и медь при следующем соотношении компонентов, мас. %:

углерод	0,03-0,12
кремний	0,15-0,25
марганец	1,45-2,20
хром	1,60-2,35
кальций	0,001-0,003
ванадий	0,05-0,15
молибден	0,10-0,40

медь
железо

156

0,30-0,75
остальное.

Bölmə D.

Toxuma mallar və kağız.

Раздел D.

Текстиль и бумага.

- (11) R 990058
- (21) N 94/000264
- (22) 31.01.94
- (51) D 04 B 35/04
- (71)(73) Həmidov Ziyəddin Nureddin oğlu
- (72) Həmidov Z.N.
- (54) Toxucu maşının iynəsi.

(54)(57) 1. Toxucu maşının iynəsi qarmaq və mildən ibarət olub onunla fərqlənir ki, onlar aparıcıdır, onda mil ilə qarmaq aralarında paz vasitəsilə paralel yerləşib və aparıcıya iti bucaq altında birləşib.

2.b.1-ə görə iynə onunla fərqlənir ki, aparıcı uzun hazırlanır və vala möhkəm bağlanır.

- (71)(73) Qamidov Ziyəddin Nurəddin oğlu
- (72) Qamidov Z.N.
- (54) İqla vəzalğaə.

(54)(57)1. İqla vəzalğnoy maşını, sodercahaə sterceñg i kröçok, otliçaöhıyşə tem, çto imeet nesuhuö, ustanovlennıe na ney parallelğno sterçni s kröçkami s pazom meçdu nımı i raspolocennıe na nesuhey pod ostrım uqlom.

2. İqla po p.1. otliçaöhıyşə tem, çto nesuhaə vıpolnena udlinennoy i cestko zakreplena na valu.

Bölmə E.

Tikinti, mədən işləri.

Раздел Е. Строительство, горное дело.

(11) P 990041

(21) N 3591118

(60) 1285138

(51) E 21 B 7/06

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Quluzadə M.P., Həsənov Q.M., Məmmədbəyov O.K.

(54) Quyuların azimutal əyilməsinin idarəetmə üsulu.

(54)(57) Azimutun ölçülməsi və dəyişməsi qazla rejiminin üç parametrinin oxu düşən yük, yuyucu məhsulun sərfi və qazma alətinin fırlanma tezliyinin quyudibi mühərriki ilə quyunun qazılmasından ibarət olan quyuların azimutal əyilməsinin idarəetmə üsulu onunla fərqlənir ki, quyudibi qazma mühərrikinin bütün işləmə vaxtı qazma kəmərinə rotorla fırladır, qazma alətinin rotor vasitəsilə fırlanma momentin təyin edib, qeydə alırlar-birinci və quyudibi mühərrikinin reaktiv moment-i ikinci moment, nəticələndirici moment; birinci və ikinci momentlərin fərqi bərabərdir və həmin fərqə görə azimutun dəyişməsinə təyin edirlər, əgər nəticələndirici moment sıfırdan böyükdürsə, quyunun qazılması azimutun artırılması ilə aparılır, sıfırdan kiçik olduqda isə azimutun azaldılması ilə aparılır azimutun sabitləşdirilməsi isə birinci və ikinci momentbir-birinə bərabər verilir. Azimutun dəyişməsi isə qazma rejiminin 42 parametrlindən ikincinin sabitləşdirilməsi yolu ilə aparılır, üçüncü parametr isə aşağıdakı ifadədən müəyyən edilir;

$$47265 C \cdot \gamma \cdot D^2 \cdot L \cdot n^{0,7} = 0,453 \cdot k \cdot G \cdot D_{\text{dof}} + r_{\text{op}} \cdot \mu \cdot |E \cdot \gamma \cdot Q^2 + G_{\text{Bp}} \cdot G|,$$

burada, C- quyunun əyilmə bucağının asılılıq əmsali;

γ - yuyucu məhlulun sıxlığı, q/sm³;

D – qazma borusunun xarici diametri; m;

L – qazma kolonnasının uzunluğu, m;

n – rotorun fırlanma tezliyi, c;

K – baltanın işlənmə dərəcəsiəndən asılı olan əmsal;

C – ox yükü, H;

D_{dof} – baltanın diametri, m;

R_{sr} - quyudibi mühərrikin başmağındaki orta sürtünmə radiusu

M – quyudibi mühərrikin başmağındaki sürtünmə əmsali;

E – hidravlik yükün əmsali, H/q/sm³, dm⁶/s²;

Q – yuyucu məhlulun sərfi, dm³/s;

G_{vr} - quyudibi mühərrikinin fırlanma sisteminin çəkisi, H;

(71)(73) АзГНА

(72) Гулизаде М.П., Гасанов Г.М., Мамедбеков О.К.

(54) Способ управления азимутальным искривлением скважин.

(54)(57) Способ управления азимутальным искривлением скважин, включающий измерение азимута и проводку скважины забойным двигателем путем изменения трех параметров режима бурения – осевой нагрузки, расхода промывочной жидкости и частоты вращения бурильного инструмента, отличающийся тем, что, с целью повышения точности управления, бурильную колонну вращают ротором в течение всего периода работы забойного двигателя, определяют и фиксируют момент на вращение бурильного инструмента ротором – первый момент и реактивный момент забойного двигателя – второй момент, определяют результирующий момент, равный разности между первым и вторым моментами, по величине которого судят об изменении азимута скважины, причем, если результирующий момент больше нуля, проводку скважины ведут с увеличением азимута, если меньше нуля – с уменьшением азимута, а для стабилизации азимута первый и второй моменты задают равными друг другу, а изменение азимута осуществляют путем стабилизации двух из трех параметров режима бурения, а величину третьего параметра определяют из выражения

$$47265 C \cdot \gamma \cdot D^2 \cdot L \cdot n^{0.7} = 0,453 \cdot k \cdot G \cdot D_{\text{дол}} + r_{\text{ср}} \cdot \mu \cdot |E \cdot \gamma \cdot Q^2 + G_{\text{вр}} - G|,$$

где С – коэффициент, зависящий от угла искривления скважины;

γ – плотность промывочной жидкости, г/см³;

D – наружный диаметр бурильных труб, м;

L – длина бурильной колонны, м;

n – частота вращения ротора, с⁻¹;

K – коэффициент, зависящий от степени износа

долота;

G – осевая нагрузка, Н;

D_{дол} – диаметр долота, м;

R_{ср} – средний радиус трения в пяте забойного двигателя,

м;

μ – коэффициент трения в пяте забойного двигателя;

E – коэффициент гидравлической нагрузки, Н/г/см³-
дм⁶/с²;

Q – расход промывочной жидкости, дм³/с;

G_{вр} – вес вращающихся систем забойного двигателя, Н.

(11) P 990056

(21) N 4767117

(60) 17125572

(51) E 21 B 10/00; 10/46

(71)(73) Azərbaycan EA Dərin Neft və Qaz Yataqları Problemləri İnstitutu.

(72) Əfəndiyev Q.M., Cavanşir R.C., Quliyev V.T., Jidkov Y.S.

(54) Kəsici-sürtücü tipli baltaların quyu dibinə optimal işləmə vaxtının təyini üsulu.

(54) (57) Reyslərin hər birinin vaxtının, baltanın tam işləmə vaxtının və baltanın yeyilmə intensivliyinin zamandan asılı qeydlərini daxil edən, quyu dibində kəsici-sürtücü baltaların optimal iş vaxtının təyini üsulu, onunla fərqlənir ki, baltanın istənilən, sabit bir şəraitdə işləmə vaxtının təyini dəqiqliyinin artırılması məqsədilə nəzarət edilən və tədqiq edilən eyni tip və ölçülü baltalarla qazıyaraq, hər reysdən sonra baltanın diametr itkisi və işçi səthindəki həlqəvi sahənin dərinliyini qeydə alırlar, belə ki, nəzarət olunan baltada bunu, həmin yeyilmə ölçüləri buraxıla bilən qiyməti alana qədər tədqiq olunan, yeni şəraitdə işləyən baltada isə üç reys nəticəsində əldə edilən normal yeyilmə zonası üçün edirlər, alınmış ölçmələrə əsasən hər yeyilən hissə üçün $\lambda(t)=at^b$ şəklində zamandan asılılıq qururlar, bunlar hər iki baltanın iş ehtiyatının bərabərliyi şərtindən a və b əmsallarını tapdıqdan sonra $T_1=mT_2$ (burada T_1 – nəzarət edilən baltanın diametr itkisi və ya işçi səthindəki həlqəvi sahənin dərinliyi üzrə buraxıla bilən qiymətini alana qədər işləmə vaxtı $m=(a_1/a_2 (b_2+1)/(b_1+1))^{1/(b+1)}$ və $f=(b_2+1)/(b_1+1)$ düsturuna əsasən tədqiq edilən baltanın yeyilən sahələri üzrə işləmə vaxtı təyin olunur və bu qiymətlərdən kiçiyi baltanın optimal işləmə vaxtı kimi qəbul olunur.

(71)(73) Институт проблем глубинных нефтегазовых месторождений АН Аз.

(72) Эфендиев Г.М., Джеваншир Р.Ж., Кулиев В.Т., Жидков Е.С.

(54) Способ определения оптимального времени работы долота режуще-истирающего типа на забое скважины.

(54)(57) Способ определения оптимального времени работы долота режуще-истирающего типа на забое скважины в различных горнотехнических условиях, включающий

фиксацию продолжительности каждого долбления, суммарного времени работы долота и интенсивности износа долота во времени, отличающийся тем, что, с целью повышения точности определения относительного времени работы долота в произвольных, но неизменных горно-технических условиях, осуществляют бурение контрольным долотом и исследуемым долотом аналогично типоразмера, фиксируют после каждого долбления потерю диаметра долота и износ его породоразрушающей поверхности по глубине образующейся на ней кольцевой выработки, причем для контрольного долота указанные величины износа фиксируют на протяжении всего времени работы долота до момента достижения максимально допустимых значений фиксируемых параметров, а для исследуемого.

(11) P 990055

(21) N 4197130

(60) 1461856

(51) E 21 B 10/42

(71)(73) Azərbaycan EA Dərin Neft və Qaz Yataqları Problemləri İnstitutu.

(72) Sadıxov Y.V., Quliyev V.T., Əzizbəyov R.Ş., Zeynalov R.R., Əfəndiyev Q.M., Səmədova M.Ə.

(54) Qoruyucu kamerada sement tıxaclarının dağıdılması üçün balta

(54)(57) Yuyucu kanalları, birləşdirici yivli muftası və kəsici və kalibrəedic tıxmalarla təchiz edilməsi işçi başlığı olan gövdəyə malik qoruyucu kəmərdə sement tıxaclarının dağıdılması üçün balta, onunla fərqlənir ki, kalibrəedic tıxmalar qoruyucu kəmərin hazırlandığı materialdan çox, balta gövdəsinin balta gövdəsinin hazırlandığı materialdan isə az yeyilmə (aşınma) davamlılığı olan materialdan hazırlanmışdır.

(71)(73) Институт проблем глубинных нефтегазовых месторождений АН Аз.

(72) Садыхов Ю.В., Кулиев В.Т., Азизбеков Р.Ш., Зейналов Р.Р., Эфендиев Г.М., Самедова М.А.

(54) Долото для разбуривания цементных пробок в обсадной колонне.

(54)(57) Долото для разбуривания цементных пробок в

обсадной колонне, содержащее корпус с промывочными каналами, присоединительной резьбовой муфтой и рабочей головкой, оснащенной режущими и калибрующими вставками, отличающийся тем, что, с целью повышения эффективности предохранения обсадной колонны от истирания и повреждений при одновременном облегчении ликвидации аварий с долотом, калибрующие вставки изготовлены из материала менее износостойкого, чем материал обсадной колонны, но более износостойкого, чем материал корпуса долота.

(11) P 990035

(21) N 94/000261

(22) 19.01.94

(51) E 21 B 31/00

(71)(73) Az. Neft Maşınqayırma İnstitutu (AZNMAŞI)

(72) Qurbanov N.H-Q., Aydınov S.L.

(54) Quyunu təmizləmək üçün tutucu.

(54)(57) Quyu dibini təmizləmək üçün iki bir-birindən ayrılmış kameradan təşkil olunmuş gövdədən, (biri boru arxası ilə əlaqədardır), qapaq və qıfıdan ibarət olan tutucu, onunla fərqlənir ki, kameralar ehtiva yerləşdirilmişdir ki, onlar boru kəməri ilə birlikdə fırlana bilməklə bərabər, biri o birinə nisbətən irəli hərəkət edərək boru arxasını daxili ilə əlaqələndirə bilər, bağlayıcı isə qıfın daxilində yerləşdirilmiş eksentrik oymağın daxili eksentrik çıxıntısına oynaqlı birləşdirilmiş qapaq şəklində düzəldilmişdir.

(71)(73) АЗИНМАШ

(72) Курбанов Н.Г.-Г., Айдынов С.Л.

(54) Ловитель для очистки забоя скважины.

(54)(57) Ловитель для очистки забоя скважины, состоящий из корпуса с двумя герметично разделенными камерами, одна из которых сообщена с полостью труб, затвора и коронки, отличающийся тем, что камеры установлены с возможностью вращения совместно с колонной труб, поступательного перемещения одна относительно другой, сообщения с затрубным пространством в процессе перемещения, а затвор выполнен в виде установленной внутри коронки эксцентричной втулки с внутренним

эксцентричным буртом и шарнирной заслонкой на нем

(11) P 990040

(21) N 3557498

(60) 1153605

(51) E 21 B 33/13

(71)(73) Məmmədov Tövsiif Muxtar oğlu.

(72) Məmmədov T.M.

(54) Layın quyudibi zonasının bərkidilməsi üsulu.

(54)(57) Quyuya sement tərkibi vurulur və sonra texniki su ilə quyudibi zonaya sıxışdırılma yolu ilə layın quyudibi zonasının bərkidilməsi üsulu onunla fərqlənir ki, sement tərkibi quyuya vurulmadan öncə 0,4-0,5 turşu-sement nisbəti 7-16% xlorid turşusu ilə işlənir, quyuya sıxışdırılmamışdan qabaq, quyuya ayrıcı vurulur.

(71) (73) Мамедов Товсиф Мухтар оглы.

(72) Мамедов Т.М.

(54) Способ крепления призабойной зоны пласта.

(54)(57) Способ крепления при забойной зоны пласта путем закачки в скважину цементного состава с последующим продавливанием его технической водой в призабойную зону, отличающийся тем, что, с целью увеличения межремонтного периода скважины и увеличения производительности скважины после крепления, цементный состав перед закачкой затворяют на 7-16% ингибированной соляной кислоте при кислотно-цементном отношении 0,4-0,5, а перед продувкой подают в скважину разделитель.

(11) P 990051

(21) N 96/000864

(22) 10.10.96

(51) E 21 B 34/06

(71)(73) Az.Dövlət Neft Şirkəti Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyi.

(72) Əliyev V.İ., Qasımov A.Ə.

(54) Quyudibi iki təsirli kəsicici klapan.

(54)(57) Quyudibi iki təsirlil kəsicli klapan gövdədən, yəhər və küre formasında bağlayıcı elementdən ibarətdir.

Gövde özü iki hissədən - yuxarı və aşağı ötürücüdən hazırlanmışdır. Bu ötürücülər yiv vasitəsilə bir-birilə bağlanırlar. Aşağı ötürücünün içərisində mərkəzi və yan kanalı olan süzgeçboru yiv vasitəsilə yerləşdirilmişdir və yuxarı hərəkət etməklə küre ilə qarşılıqlı əlaqədə olur. Yuxarı ötürücünün içərisində yuxarı hissəsində mərkəzi kanalı olan yiv vasitəsilə «dayan» halqası yerləşdirilmişdir. Yuxarı ötürücünün içərisində, aşağı hissədə mərkəzi və yan kanalı olan yuma porşeni yiv vasitəsilə yerləşdirilmişdir və küre ilə qarşılıqlı əlaqədədir.

(71)(73) Производственное объединение по добычи нефти и газа на море АзГНК

(72) Алиев В.И., Гасымов А.А.

(54) Забойный клапан-отсекатель двойного действия

(54)(57) Забойный клапан-отсекатель двойного действия, включающий корпус, седло, запорный элемент, выполненный в виде шара, отличающийся тем, что корпус выполнен из верхнего и нижнего переводников, с возможностью наворачивания их друг на друга, на нижнем переводнике закреплен фильтр-стержень с центральным и боковыми каналами, с возможностью перемещения вверх, для взаимодействия с шаром, на верхнем переводнике закреплено стоп-кольцо с центральным каналом, на нижней части верхнего переводника установлен промывочный поршень с центральной и боковыми промывочными каналами, с возможностью взаимодействия с шаром.

(11) P 990017

(21) N 98/001104

(22) 29.04.98

(51) E 21 B 37/00

(71)(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov F.Ə., Süleymanov Ə.B., Hübətov H.H., Nuriyev N.B., Rəsulov A.M., Əhmədov B.H., Hüseynov V.Q., Səlimov K.İ., Neymətov H.C.

(54) Neft və qaz quyularının lift borularında duz çökmələrinin qarşısını alma üsulu.

(54)(57) Neft və qaz quyularının lift borularında duz çökmələrinin

qatışını quyudibinə kimyəvi reagent verməklə almaq (aşağı), onunla fərqlənir ki, kimyəvi reagent kimi kompozisiyadan istifadə edilir və kompozisiya aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir, kütlə %-lə

natrium naftenatlar	17,93-30,60
qaz kondensatı	7,94-43,63
su	qalanı

(71)(73) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(72) Гусейнов Ф.А., Сулейманов А.Б., Гумбатов Г.Г., Нуриев Н.Б., Расулов А.М., Ахмедов Б.Г., Гусейнов В.Г., Салимов К.И., Нейматов Г.Ж.

(54) Способ предотвращения солевых отложений в лифтовых трубах нефтяных и газовых скважин.

(54)(57) Способ предотвращения солевых отложений в лифтовых трубах нефтяных и газовых скважин, включающий подачу в призабойную зону химического реагента, отличающийся тем, что в качестве химического реагента используют композицию реагентов, в состав которой включены следующие компоненты, мас%:

нефтенат натрия	17,93-30,60
газовый конденсат	7,94-43,63
вода	остальное.

(11) P 990060

(21) N 95/000507

(22) 26.09.94

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimsənilməsi Üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Süleymanov Ə.B., Məmmədov K.Q., Şirinov Ə.M., Həsənov Z.T., Nuriyev N.B., Şeydayev Ə.Ç., Həsənova E.H.

(54) Quyulardan mexaniki qatışığın çıxarılması üçün tərkib.

(54)(57) Səthi fəal maddədən, kiçik molekululu biratomlu spirt və sudan ibarət olan, quyulardan mexaniki qarışıqları çıxarmaq üçün tərkib onunla fərqlənir ki, ona əlavə olaraq poliakrilamid daxil edilir, komponentlər aşağıdakı nisbətdən ibarətdir (həcm % ilə):

səthi fəal maddə	0,5-3,0
kiçik molekululu bir atomlu spirt	0,25-1,5
poliakrilamid	0,10-0,15

(71)(73) Qos NİPI «Qipromornefteqaz»

(72) Suleymanov A.B., Mamedov K.K., Şirinov A.M., Qasanov Z.T., Nurliev N.B., Şeydaev A.Ç., Qasanova G.Q.

(54) Sostav dle vinoso mexprimesej iz skvacini

(54)(57) Sostav dle vinoso mexprimesej iz skvacini, vključajühiy poverxnostno-aktivnoe vehestvo, nizkomolekulerniy odnoatomniy spirt I vodu, otliçajühiyse tem, çto on dopolnitelüno sodercit poliakrilamid, pri sleduöhem sootnoşenii komponentov, ob.%

Poverxnostno-aktivnoe vehestvo	0,5-3,0
Nizkomolekulerniy odnoatomniy spirt	0,25-1,5
Poliakrilamid	0,10-0,15
Voda	ostalüjnoe

(11) R 990059

(21) N 94/000399

(22) 02.05.94

(51) E 21 B 43/11

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimşənilməsi Üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Süleymanov Ə.B., Məmmədov K.Q., Şirinov Ə.M., Seyidov M.M., Axundov Y.H.

(54) Məhsuldar layın açılması üsulu.

(54)(57) Məhsuldar layın açılması üsulu, məhsuldar lay intervalında yerləşdirilən qoruyucu kəmərlər və dəşiklərlə əlaqə elementindən, turşunun təsiri ilə dağılan tıxaclar bağlanmış süzgecdən, qoruyucu kəmərin sementlənməsi prosesində haşiyənin yaradılmasından, onun məhsuldar lay qarşısında yerləşdirilməsindən, tıxacların turşu ilə yox edilməsindən və laya verilən depressiya ilə haşiyənin yox edilməsindən ibarət olub, onunla fərqlənir ki, qoruyucu kəmərin sementlənməsi zamanı sement məhlulunun payları arasında süzgeç intervalında məhsuldar lay qarşısında qazma məhlulu haşiyəsi yerləşdirilir.

(71)(73) Qos. NİPI «Qipromorneftqaz»

(72) Suleymanov A.B., Mamedov K.K., Şirinov A.M., Seidov M.M., Axundov Ə.Q.

(54) Sposob vskritüe produktivnoqo plasta

(54)(57) Sposob vskritie produktivnoqo plasta, vključađhiy ustanovku v intervale produktivnoqo plasta filğtra s glemontami dle svezi s obsadnoy kolonnoy i s otverstiami, perekritimi razrušaemimi pri vozdeystvii kisloti zaqluškami, sozdanie v proüesse üementirovanie obsadnoy kolonni otoročki, razmehenie ee naprotiv produktivnoqo plasta, udalenie zaqlušek razrušeniem kislotoy i udalenie otoročki sozdaniem depressii na plast, otliçađhiyse tem, što otoročku smesi burovoqo rastvora razmeħaöt v intervale filğtra naprotiv produktivnoqo plasta pri üementirovanii obsadnoy kolonni meçdu porüiami üementnoqo rastvora.

(11) P 990016

(21) N 98/001105

(22) 29.04.98

(51) E 21 B 43/22

(71)(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov F.Ə., Süleymanov Ə.B., Hümbətov H.H., Nuriyev N.B., Rəsulov A.M., Əhmədov B.H., Hüseynov V.Q., Səlimov K.I., Neymətov H.C.

(54) Lay sularının təcrid edilməsi üsulu.

(54)(57) Seçmə yolu ilə layda tampon yaratmaqla neft və qaz quyularında lay sularını təcrid etmək üsulu, onunla fərqlənir ki, tamponaj materialı kimi aktivləşdirilmiş sement suspenziyasından istifadə olunur, onun tərkibinə isə aşağıdakı komponentlər daxil edilir, kütlə %-lə:

portlandsement	28,45-66,62
kaustik soda	0,59-1,12
su	qalanı.

(71)(73) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(72) Гусейнов Ф.А., Сулейманов А.Б., Гумбатов Г.Г., Нуриев Н.Б., Расулов А.М., Ахмедов Б.Г., Гусейнов В.Г., Салимов К.И., Нейматов Г.Ж.

(54) Способ изоляции притока пластовых вод

(54)(57) Способ изоляции притока пластовых вод в скважине путем закачки в пласт тампонирующего материала, отличающийся тем, что в качестве изоляционного материала используют активированную цементную

суспензию, содержащую в составе следующие компоненты, масс %:

портландцемент	28,75-66,62
едкий натрий	0,59-1,12
вода	остальное.

(11) P 990057

(21) N 93/000124

(22) 07.07.93

(51) E 21 V 43/38

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesi Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu (AZƏRNSETLI)

(72) Mövlamov Ş.S., Poladov Ə.R., Əfəndiyev İ.Y.,

İbrahimov O.M.

(54) Quyu qaz ayrıcısı

(54)(57) Ötürücüdən, konsentrik yerləşdirilmiş gövdə və qabıqdan, kənarəddici klapanndan, turbulənləşdirici elementdən ibarət quyu qazayrıcısı onunla fərqlənir ki, gövdədə, perforasiya olunmuş lövhə üzərində, açıq şəkildə yuxarı yönəldilmiş və bir-birindən pərin uzunluğunun 0,5 məsafəsində yan-yana yerləşdirilmiş pərləri olan konusvari turbulənləşdirici elementlərlə quraşdırılmışdır ki, sonrakı cərgənin pərləri əvvəlki cərgənin iki pəri arasında yaranan yanğı örtür, bu halda gövdə, radial dəlikləri və uzununa kanalı olan millə, qabıq isə aşağı hissədə silindr-üzərində radial pəncərələr açılmış və yuxarı vəziyyətdə qabığa bərkidilmiş məhdudlaşdırıcısı olan yaylı gövdə cütü şəklində ötürücü klapanla təchiz olunmuşdur.

(71)(73) AzNIPİNeftg

(72) Movlamov Ş.S., Poladov A.R., Gfendiev İ.Ö., İbraqimov O.M.

(54) Qazoraspredelitelg skvacinniy.

(54)(57) Qazoraspredelitelg skvacinniy, sodercahiy perezvodnik, konüentriçno raspolocenniy korpus i kocux, klapan dlə otvoda qaza i turbuliziruöhiy glement, otiçaöhiyşə tem, çto v korpuse na perforirovannom diske posledovatelgno ustanovleni konusoobraznie turbuliziruöhiy glementi s raskritimi lepestkami, napravlennimi vverx i raspolocennie rədom druq ot druqa na rastoənii 0,5 dlini lepestka, priçem lepestki posleduöheqo rəda perekrivaöt heli mecdu dvumə lepestkami prediduheqo rəda, pri gtom korpus snabcen şpilgkoy s prodolgnim kanalom i

radialqəmi otvərticəmi, ə köçür nə niçinəm köntə cənəhən
 Bərpəusükünm klapanom v vizlə pan tüləndr – podprucitennny
 korpus, v lətlə kətoroqə vipolneni radialqəmi okna l iməet
 bəqrəniçitəlg v vərxnəm pəloqəni pirkəoplənnəmu k köçürü.

(11) P 990004

(21) N 4076660

(60) 1355695

(51) E 21 B 47/00

(71)(73) Az. Dövlət Neft Sənayesi Elmi-tədqiqat layihə İnstitutu,
 Səfərov Y.İ., Axundov F.A.

(72) Səfərov Y.İ., Rəşidov X.Y., Axundov F.A., Tağıyev A.Ə.

(54) Qazıma zamanı layın hidravlik yarıma təzyiqinin qiymətini
 təyin edən üsul.

(54)(57) Layın hidravlik yarıması baş verən anda qazıma alətinin
 salınması və qazıma alətinin gülləsinin dəyişməsinin ölçülməsi
 daxil edən quyu layının hidro-yarıması təzyiqinin qiymətini təyin
 edilməsi üsulu onunla fərqlənir ki, qazıma məhlulunun
 sirkulyasiyası aparılır və onun sərfi ölçülür, quyu lüləsinin
 işlənməsi və ya genişləndirilməsi sürəti və qazıma məhlulunun
 hidro yarıma anında dirəkdeki maksimal təzyiqli ölçülür, layın
 $P_{h,y}$: hidroyarıma təzyiqinin qiymətini isə

$$P_{z,p} = \frac{G \cdot X_{ek}^2 - (AG + R_1)}{G(X^2 - 1)} P_0 + \frac{R \cdot V \cdot 1}{2g(Q - d_{ek})} \left(\frac{4Q + 5d_{ek} U}{\pi(R^2 - d_{ek}^2)} \right)^2 + P_{er}$$

Burada G – qazıma məhlulunda alətin kütləsi;

ΔG – quyu lüləsinin işlənməsi və ya genişləndirilməsi zamanı
 layın hidro yayılma anında qazıma alətinin kütləsi;

X_{ekv} – quyu diametrinin qazıma alətinin ekvivalent diametrinə
 nisbəti;

R_1 – quyu lüləsinin işlənməsi və ya genişləndirilməsi zamanı
 qazıma alətinin hərəkətinə mexaniki müqavimətin qüvvəsi;

P_0 – hidrostatik təzyiq;

Q_4 – quyuya nasosla doldurulan qazıma məhlulunun sərfi;

R – qazıma məhlulunun hidrovlik müqavimət əsası;

L – qazıma alətinin uzunluğu;

D_{ekv} – qazıma alətinin ekvivalent diametri;

U – quyu lüləsinin işlənməsi və ya genişləndirilməsi sürəti;

$P_{пр}$ – sirkulyasiya edən qazıma məhlulunun maksimal qiyməti;
 G – sərbəst düşmə təclli;
 D – quyunun diametri.

(71)(73) Аз. Государственный Научно – исследовательский Сафаров Я.И., Ахундов Ф.А. Институт Нефтяной Промышленности.

(72) Сафаров Я.И., Рашидов Х.Я., Ахундов Ф.А., Тагиев А.А.

(54) Способ определения величины давления гидроразрыва пласта в скважине.

(54)(57) Способ определения величины давления гидроразрыва пласта в скважине, включающий спуск бурильного инструмента и измерение изменения массы бурильного инструмента в момент возникновения гидроразрыва пласта, отличающийся тем, что, с целью повышения точности определения, производят циркуляцию бурового раствора и измеряют его расход, измеряют скорость проработки или расширения ствола скважины и максимальное означенные давления бурового раствора на стояке в момент гидроразрыва, а величину давления гидроразрыва $P_{г,р}$ пласта определяют из соотношения

$$P_{г,р} \frac{G \cdot X_{эки}^2 - (\Delta G + R_1)}{G(X^2 - 1)} P_0 + \frac{\eta \cdot V \cdot 1}{2g(E - d_{инс})} \cdot \left(\frac{4G + 51d_{эки}^2 \cdot L}{\pi(E^2 - d_{эки}^2)} \right)^2 + P_{ст}$$

Где G – масса инструмента в буровом растворе;

ΔG – изменение массы бурильного инструмента в момент гидроразрыва пласта при проработке или расширении ствола скважины;

$X_{эки}$ – отношение диаметра скважины к эквивалентному диаметру бурильного инструмента,

R_1 – сила механического сопротивления движению бурильного инструмента при проработке или расширении ствола скважины;

P_0 – гидростатическое давление;

Q_1 – расход бурового раствора, закачиваемого насосом в скважину;

η – коэффициент гидравлического сопротивления

бутового раствора.

L – длина бурильного инструмента

$D_{\text{экв}}$ – эквивалентный диаметр бурильного инструмента

U – скорость проработки или расширения ствола скважины

$P_{\text{м}}$ – максимальное значение давления циркулирующего бутового раствора.

g – ускорение свободного падения,

D – диаметр скважины,

(11) P 990005

(21) N 3844154

(60) 1273519

(51) E 21 B 47/00; 43/26

(71)(73) Az. Dövlət Neft sənayesi Elmi-tədqiqat layihə İnstitutu. Səferov Y.İ., Axundov F.A.

(72) Səferov Y.İ., Rəşidov X.Y., Axundov F.A., Tağıyev A.Ə.

(54) Qazıma zamanı layın hidravlik yarılma təzyiqinin qiymətini təyin edən üsul.

(54)(57) Qazıma alətinin salınma vaxtının ölçülməsindən, hidroyayıma baş verməsi anının qeydiyyatından ibarət qazılan quyuda layın hidro-yayıma təzyiqinin qiymətinin təyin edilmə üsulu, onunla fərqlənir ki, qazıma alətinin salınma sürəti hidroyayıma müddəti, layın hidro-yayıması baş verən anda qazma məhlulunun səviyyəsi və qazma alətinin çəkisi ölçülür, layın hidroyayıma təzyiqinin qiyməti $P_{h,v}$ isə aşağıdakı nisbətdən təyin edilir;

$$P_{\text{ср}} = \frac{\left[(X_{\text{эк}}^2 - \frac{\Delta G}{G} + \frac{H g}{10G} F_{\text{мс}})(X_{\text{эк}}^2 - 1) - 1 \right] \frac{rL}{10} - \frac{rL}{10g} \frac{U_{\text{макс}}}{\Delta T} \cdot \frac{1}{X_{\text{эк}} - 1}}{(X^2 - 1)^2 - 1}$$

Burada:

L – qazma alətinin uzunluğu;

$U_{\text{макс}}$ – qazma alətinin salınmasının maksimal sürəti;

ΔG – quyuyu divarının hidroyarıması baş verən anda qazma alətinin çəkisinin dəyişməsi;

G – qazma alətinin mayədə (qazma məhlulunda) çəkisi;

H – hidroyarıma anında qazma məhlulunun səviyyəsinin düşməsi;

F_{ak} – qazma quyularının ən kəşiyinin sahəsi;

X_{ak} – quyuların diametrlərinin qazma alətinin ekvivalent diametrlinə olan nisbəti;

ΔT – hidroyarıma müddəti;

γ – qazma məhlulünün sıxlığı;

g – sərbəst düşmə təcili

(71)(73) Аз. Государственный Научно – исследовательский Сафаров Я.И., Ахундов Ф.А. Институт Нефтяной Промышленности.

(72) Сафаров Я.И., Рашидов Х.Я., Ахундов Ф.А., Тагиев А.А.

(54) Способ определения величины давления гидроразрыва пласта в скважине.

(54)(57) Способ определения величины давления гидроразрыва пласта в бурящейся скважине, включающий измерение времени спуска бурильного инструмента, регистрацию момента возникновения гидроразрыва, отличающийся тем, что, с целью повышения точности, измеряют скорость спуска бурильного инструмента, время гидроразрыва, изменение уровня бурового раствора и веса бурильного инструмента в момент возникновения гидроразрыва пласта, а величину давления гидроразрыва пласта P – определяют из следующего соотношения:

$$P_{г.р.} = \frac{\left[(X_{ak}^2 - \frac{\Delta G}{G} + \frac{H}{10G} F_{ак}) (X_{ak}^2 - 1) - 1 \right] \frac{2L}{10} - \frac{2L}{10f} \cdot \frac{U_{макс}}{\Delta T} \cdot \frac{1}{X_{ak}^2 - 1}}{(X_{ak}^2 - 1)^2 - 1}$$

Где L – длина бурильного инструмента;

$U_{макс}$ – максимальная скорость спуска бурильного инструмента;

ΔG – изменение веса бурильного инструмента в момент возникновения гидроразрыва стенки скважины;

G – вес бурильного инструмента в жидкости (буровом растворе);

H – падение уровня бурового раствора в момент

гидроразрыва:

F_{nc} – площадь поперечного сечения бурильных труб;

$X_{эк}$ – отношения диаметра скважины к эквивалентному диаметру бурильного инструмента;

ΔT – время гидроразрыва;

γ – плотность бурового раствора;

g – ускорение свободного падения.

Изобретение относится к технологии бурения и может быть использовано для определения величины давления гидроразрыва пласта в бурящейся скважине.

Цель изобретения – повышение точности определения величины давления гидроразрыва пласта.

Сущность способа определения величины давления гидроразрыва пласта в бурящейся скважине заключается в измерении времени спуска бурильного инструмента, регистрации момента возникновения гидроразрыва, изменении скорости спуска бурильного инструмента, времени гидроразрыва, измерении изменения уровня бурового раствора и изменения веса бурильного инструмента в момент возникновения гидроразрыва пласта.

(11) P 990054

(21) N 4857454

(60) 1763645

(51) E 21 B 47/06

(71)(73) Azərbaycan EA Dərin Neft və Qaz Yataqları Problemləri İnstitutu.

(72) Abbasov M.T., Abbasov Z.Y., Dadaşzadə M.Ə., Jidkov V.S.

(54) Quyuda neftin qazla doyma təzyiqinin təyin edilməsi üsulu.

(54)(57) I. Quyunun dərinliyi boyu ayrı-ayrı intervallar üzrə təzyiğin qiymətinin ölçülməsindən, təzyiğin dərinlikdən asılılıq qrafikinin qurulmasından və təzyiç qrafiki əyilmə nöqtəsində neftlə qazın doyma təzyiçi qiymətinin müəyyənləşdirilməsindən ibarət olan, quyuda neftin qazla doyma təzyiqinin təyin edilməsi üsulu onunla fərqlənir ki, neft və qazın sıxlığı ölçülür, sonra $P=147,87-0,113 P_H/P_r$ burada, P_H/P_r —uyğun olaraq neft və qazın sıxlığı kq/m^3 düsturu ilə hesablanan əlavə təzyiqlə, əyilmə nöqtəsində müəyyən edilən təzyiğin cəmi quyuda neftin qazla doyma təzyiqini təyin edir.

II. 1-ci bəndə görə üsul, onunla fərqlənir ki, dərinlikdən asılı olan təzyiç, qradiyenti əyrisi qurulur və alınan əyrinin əyilmə nöqtəsinə görə, həmin nöqtəyə uyğun olaraq təzyiçə düzəlişlər

edilir.

(71)(73) Институт проблем глубинных нефтегазовых месторождений АН Аз.

(72) Абасов М.Т., Аббасов З.Я., Дадашзаде М.А., Жидков Е.С.

(54) Способ определения давления насыщения нефти газом в скважине.

(54)(57) 1. Способ определения давления насыщения нефти газом в скважине, включающий поинтервальное измерение давления по глубине скважины, построение графика зависимости давления от глубины и определения насыщения нефти газом по значению в точке излома кривой, отличающийся тем, что, с целью повышения точности определения, замеряют плотность нефти и газа, а затем рассчитывают добавочное давление P по формуле:

$$P = 142,87 - 0,113\rho_n/\rho_r$$

ρ_n/ρ_r – плотность нефти и газа соответственного, кг/м^3 ;

А давление насыщения нефти газом определяют как сумму давления, рассчитанного по формуле, и давления, определяемого по значению в точке излома кривой.

2. Способ по п.1. отличающийся тем, что строят график зависимости градиента давления от глубины и по точке излома полученной кривой корректируют давление, определяемое по значению в точке излома кривой зависимости давления по глубине.

Bölmə F.

Mexanika, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsət, partlatma işləri.

Раздел F.

Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

(11) P 990036

(21) N 93/000145

(22) 16 07 93

(51) F 16 K

(71)(73) Az Neft Maşınqayırma İnstitutu (AZNMAŞI)

(72) Qurbanov N.H.-Q., Tsvetkov I.I., Yarkin V.V.

(54) Mesafədən hidravliki və el ilə təkrar idarə olunan siyirtmə.

(54)(57) Mesafədən hidravliki və el ilə təkrar idarə olunan siyirtmə bağlayıcı ilə gövdədən, üzərində ötürücü yerləşdirilmiş qapaqdan və ştokla nazımçarıxdan ibarət olaraq, onunla fərqlənir ki, nazımçarxın topu oyuqlarında 3 vəziyyətli fiksator olan, radial yerləşdirilmiş çıxıntıya malikdir, bu halda ötürücünün ştokunda birtərəfli deşiyi olan çıxıntıya malik gediş qaykası quraşdırılmışdır və ikitərəfli deşikli oyuğu olan oymaqla qarşılıqlı əlaqədədir.

(71)(73) АЗИНМАШ

(72) Курбанов Н.Г., Цветков И.И., Яркин В.В.

(54) Задвижка с дистанционным гидравлическим и ручным дублирующим управлением.

(54)(57) Задвижка с дистанционным гидравлическим и ручным дублирующим управлением, состоящая из корпуса с затвором, крышки с размещенным на ней приводом, включающим маховик со штоком, отличающийся тем, что ступица маховика имеет радиально расположенный выступ с пазами с размещенными в нем 3-позиционным фиксатором, при этом на штоке привода установлена ходовая гайка, с глухим отверстием и взаимодействующая со втулкой, имеющей паз со сквозным отверстием.

Bölmə G.

Fizika.

Раздел G.

Физика.

(11) P 990028

(21) N 97/000905

(22) 27.12.96

(51) G 01 I

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Mirsəlimov R.M., Bəkirova L.R.

(54) Yerüstü obyektlərin spektral parlaqlıq əmsalını təyin etmə üsulu.

(54)(57) Uçan aparatlardan yerüstü obyektlərin məsafədən zondlaşdırılmasına əsaslanan yerüstü obyektlərin SPƏ-in təyin etmə üsulu onunla fərqlənir ki, informasiyanın sıxılması görünən spektrin üç əsas R, G və B rənglərinə uyğun olan obyektin və etalonun üç dalğa uzunluqlarında ölçülən L_{Rob} , L_{Gob} , L_{Bob} və L_{Ret} , L_{Get} , L_{Bet} spektral parlaqlıqlarının qiymətinə görə spektrin görünən diapozonun ixtiyari dalğa uzunluğunda spektral parlaqlıq əmsalının təyin olunması hesabına yerinə yetirilir və hesabat aşağıdakı düstura görə aparılır:

$$СПЭ_{\lambda_i} = \frac{R_{ob}(\lambda_i)L_{Rob} + G_{ob}(\lambda_i)L_{Gob} + B_{ob}(\lambda_i)L_{Bob}}{R_{ET}(\lambda_i)L_{RET} + G_{ET}(\lambda_i)L_{GET} + B_{KT}(\lambda_i)L_{KET}}$$

Burada $R_{ob}(\lambda_i)$, $G_{ob}(\lambda_i)$, $B_{ob}(\lambda_i)$ - xüsusi kordinatların cədvəl halında verilmiş qiymətlərinə və ölçmə nəticələrinə görə hesablanan və əvvəlcədən yaddaş qurğusuna daxil edilən əmsallardır.

(71)(73) АзГНА

(72) Мирсалимов Р.М., Бекирова Л.Р.

(54) Способ определения коэффициента спектральной яркости наземных объектов

(54)(57) Способ определения коэффициента спектральной яркости наземных объектов, основанный на дистанционном зондировании их с летательного аппарата, отличающийся тем, что осуществляют сжатие информации путем определения коэффициента спектральной яркости на любых длинах волн видимого диапазона спектра по измеряемым на трех длинах волн значениям спектральных яркостей объекта

L_{Rob} , L_{Gob} , L_{Bob} и эталона L_{Ret} , L_{Get} , L_{Bet} соответствующих

трем основным цветам видимого спектра R, G, B и производят расчет по формуле:

$$CПЭ_i = \frac{R_{об}(\lambda_i)L_{об} + G_{об}(\lambda_i)L_{об} + B_{об}(\lambda_i)L_{об}}{R_{пр}(\lambda_i)L_{пр} + G_{пр}(\lambda_i)L_{пр} + B_{пр}(\lambda_i)L_{пр}}$$

Где $R_{об}(\lambda_i)$, $G_{об}(\lambda_i)$, $B_{об}(\lambda_i)$ - коэффициенты, вычисленные по табулированным значениям удельных координат и предварительно занесенные в бортовое запоминающее устройство.

(11) P 990013

(21) N 95/000598

(22) 13.06.94

(51) G 01 N 27/22

(71)(73) Sumqayit «Sintezkauçuk» zavodu

(72) Hüseynov Z.M., Babayev Ə.I., Məmmədov İ.I., Zülfüqarova R.Ə.

(54) Neft və neftkimya məhsullarında suyun miqdarını təyin etmək üçün qurğu «Nefteqazometr».

(54)(57) Qızdırıcı, şüşə buxarlandırıcı, soyuducu və qəbuledicidən yığılmış neft və neftkimya məhsullarında suyun miqdarını təyin etmək üçün qurğu-«Nefteqazometr» onunla fərqlənir ki, əks temperatur gradienti 200°C:20°C olan paslanmayan poladdan hazırlanmış ümumi hermetik korpus, xüsusi ölçülərə malik reaktor, dozator, manometr və ventillə təchiz edilmişdir.

(71)(73) Сумгаитский завод «Синтезкаучук»

(72) Гусейнов З.М., Бабаев А.И., Мамедов И.И., Зюльфугарова Р.А.

(54) Устройство для определения влажности нефтей и нефтепродуктов «Нефтегазомер»

(54)(57) Устройство для определения влажности нефтей и нефтепродуктов, состоящее из нагревателя, стеклянного испарителя, холодильника и приемника, отличающееся тем, что дополнительно снабжено общим герметическим корпусом из нержавеющей стали, где отрицательный

температурный градиент соответствует 200 С, 20 С
реактором со специальными проводниками, дататором
манометром и вентилями

Bölmə H.
Elektrik.

Раздел H.
Электричество.

(11) P 990001

(21) N 93/000113

(22) 26 04.93

(51) H 02 P 5/06

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Həsənov Z Ə., Muradov A F., Rzayev Ş B.

(54) Elektrik intiqalının idarə edilməsi usulu

(54)(57) İxtira avtomatlaşdırılmış elektrik intiqallarına aiddir və tez-tez işə salınan ümümsənaye mexanizmlərinin elektrik intiqallarında istifadə edilə bilər.

İxtiranın vəzifəsi elektrik intiqalının etibarlılığını və funksional imkanlarını artırmaqdır.

Bu vəzifə, tiristor çevirici-mühərrik sistemi üzrə elektrik intiqalının idarə edilmə üsulunda belə yerinə yetirilir ki, müənasib tipli sürət tənzimləyici və astatik tipli cərəyan tənzimləyicisinin girişlərinə tapşırıq signalı ilə mühərrikin cərəyanına müənasib əks rabitə signalı daxil olur, cərəyan tənzimləyicisinin çıxış signalı impuls faza idarə sistemi vasitəsilə tiristor çeviricisinin girişinə verilir. Sürət tənzimləyicisinin çıxış signalı cərəyan tənzimləyicisinin məhdudlaşdırma blokunun idarə edilən girişinə verilir, cərəyanın tapşırıq signalı isə potensiometrdən qəbul edilir.

(71) (73) АзГНА

(72) Гасанов З.А., Мурадов А.Ф., Рзаев Ш.Б.

(54) Способ управления электроприводом

(54)(57) Способ управления электроприводом в системе тиристорный преобразователь-двигатель, в которой к входам регулятора скорости пропорционального типа и регулятора тока астатического типа подают разность сигналов задания и отрицательной обратной связи по току двигателя, а сигнал с

выхода регулятора тока через СИФУ подают на вход тиристорного преобразователя, отличающийся тем, что с выхода регулятора скорости сигнал подают на управляемый вход блока ограничения регулятора тока, а задание для тока снимают с потенциометра

İXTİRALARIN SISTEMATİK GÖSTƏRİCİSİ
СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ИЗОБРЕТЕНИЙ

İndeks (BPT (6-cı redaksiya))	Patentin nömrəsi	İndeks BPT (6-cı redaksiya)	Patentin nömrəsi
Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента	Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента
A 61 B 6/12	990037	C 10 G 73/24	990018
A 61 B 17/00	990048	C 10 G 73/24	990019
A 61 B 17/60	990038	C 10 M 107/04	990021
A 61 F 5/04	990061	C 22 B	990009
A 61 F 9/00	990053	C 22 B	990010
A 61 K 31/195	990003	C 22 B	990011
B 01 B 7/00	990049	C 22 C 38/00; 38/60	990033
B 01 D	990012	C 22 C 38/00; 38/60	990034
B 01 D 53/36	990029	D 04 B 35/04	990058
B 01 J 31/02	990030	E 21 B 7/06	990041
B 01 J 31/14; 31/38	990023	E 21 B 10/00; 10/46	990056
C 01 B 17/02	990030	E 21 B 10/42	990055
C 01 B 17/04	990029	E 21 B 31/00	990035
C 01 G 49/00	990044	E 21 B 33/13	990040
C 03 C 8/08; 3/064	990046	E 21 B 34/06	990051
C 05 D 7/06	990050	E 21 B 37/00	990017
C 07 C 2/68	990024	E 21 B 43/00	990060
C 07 C 7/06	990050	E 21 B 43/11	990059
C 07 C 7/12	990043	E 21 B 43/22	990015
C 07 C 31/10	990047	E 21 B 43/22	990016
C 07 C 69/604	990020	E 21 B 43/38	990057
C 07 C 101/12	990003	E 21 B 47/00	990004
C 07 D 473/04; 273/02	990031	E 21 B 47/00; 43/26	990005
C 07 D 473/06	990032	E 21 B 47/06	990054
C 07 I 85/24; 87/34	990045	F 16 K	990036
C 08 D 23/16	990006	G 01 I	990028
C 08 F 220/06; 8/10	990025	G 01 N 27/22	990013
C 08 F 220/06; 8/14	990027	H 02 P 5/06	990001
C 08 I 11/00	990052		
C 08 L 11/00	990008		
C 08 L 11/00	990014		
C 08 L 23/26	990007		
C 09 3/36; 5/18	990022		
C 09 J 3/14	990026		
C 09 K 3/00	990039		
C 09 K 7/02	990002		
C 09 K 7/02	990042		
C 10 G 33/04	990015		

İXTİRALARIN SAY GÖSTƏRİCİSİ
 НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ИЗОБРЕТЕНИЙ

İddia sənə- Dinin Nömrəsi	Patentin nömrəsi	İddia sənə- Dinin nömrəsi	Patentin nömrəsi
Номер Заявки	Номер патента	Номер заявки	Номер патента
93/000113	990001	95/000538	990038
96/000852	990002	98/001001	990039
95/000522	990003	3557498	990040
4076660	990004	3591118	990041
3844154	990005	96/000845	990042
94/000437	990006	95/000636	990043
96/000699	990007	95/000644	990044
95/000648	990008	94/000381	990045
95/000666	990009	4893200	990046
96/000735	990010	72/1297	990047
95/000662	990011	97/000936	990048
96/000736	990012	98/001019	990049
95/000598	990013	97/000979	990050
93/000109	990014	96/000864	990051
98/001087	990015	94/000235	990052
98/001105	990016	97/000926	990053
98/001104	990017	4857454	990054
404884	990018	4197130	990055
2789525	990019	4767117	990056
4799192	990020	93/000124	990057
4333445	990021	94/000264	990058
3640597	990022	94/000399	990059
3777698	990023	95/000507	990060
3630054	990024	95/000601	990061
4806111	990025		
4048931	990026		
3771246	990027		
97/000905	990028		
3632600	990029		
4355399	990030		
4356424	990031		
4355201	990032		
95/000545	990033		
96/000688	990034		
94/000261	990035		
93/000145	990036		
93/000242	990037		

Məlumatlar**Извещения****Ixtiralar****Изобретения**

38 N-li lisenziya müqaviləsi

P 950013 və P 960009 nömrəli patentlərdə qorunan ixtiraların istifadəsinə dair hüquqların verilməsi barəsində qeyri-müstəsna lisenziya.

Lisenziar: Əliyev N.Ş., Abdinov V.Y.

Lisenziat: Quruda Neft və qazçıxarma İstehsalat Birliyi.

Fəaliyyət ərazisi: Lisenziatın ərazisi.

Qeydiyyat tarixi: 05.10.1998

Fəaliyyət müddətinin bitdiyi tarix: 05.10.2008

Лицензионный договор № 38

Неисключительная лицензия на право использования изобретения по патентам P 960009 и P 950013.

Лицензиар: Алиев Н.Ш., Абдинов В.Ю.

Лицензиат: Нефтегазодобывающее Производственное объединение на суше.

Территория - Территория лицензиата

Дата регистрации договора - 05.10.1998

Дата окончания действия договора - 05.10.2008.

Patentləşdirilmiş ixtiraya görə hüququn verilməsi

P 990003 n-li ixtira patentinin sahibi "REOR" firması, həmin patentə görə bütün hüquqlarını onun müəllifi Raxmanın Vladimir Timofeyeviçə verir.

Müqavilənin qeydiyyat tarixi: 11.02.1999

Передача прав по патенту на изобретение

Патентовладелец фирма "REOR" передает все права на изобретение по патенту P990003 его автору Рахманину Владимиру Тимофеевичу.

Дата регистрация договора: 11.02.1999

Ixtiraya görə İddia sənədinin hüququn verilməsi
Ixtiraya görə 95/000521 N-li iddia sənədinin sahibi olan "REOR"
firması həmin iddia sənədinin bütün hüquqlarını ixtiranın müəllifi
Raxmanın Vladimir Timofeyeviçə verir.
Müqavilənin qeydiyyat tarixi: 16.02.99

Передача прав по заявке на изобретение

Владелец заявки № 95/000521 на изобретение фирма "REOR"
передает в полном объеме права на эту заявку автору
изобретения по этой заявке Рахману Владимиру
Тимофеевичу.
Дата регистрации договора: 16.02.99

MUNDƏRICAT

1	Ixtiraya dair iddia sənədləri barədə məlumatların dərci	— 4
2	Ixtira üzrə iddia sənədlərinin sistemli göstəricisi	— 108
3	Ixtira üzrə iddia sənədlərinin say göstəricisi	— 109
4	Ixtiraya dair patentlər barədə məlumatların dərci	— 110
5	Ixtiraların sistematik göstəricisi	— 179
6	Ixtiraların say göstəricisi	— 180

Məlumatlar

7	Patentləşdirilmiş ixtiraya görə hüququn verilməsi	— 181
---	---	-------

СОДЕРЖАНИЕ

1.	Публикация сведений о заявках на изобретения	— 4
2.	Систематический указатель заявок на изобретения	—108
3.	Нумерационный указатель заявок на изобретения	—109
4.	Публикация сведений о патентах на изобретения	—110
5.	Систематический указатель изобретений	—179
6.	Нумерационный указатель изобретений	—180

Извещение

7.	Передача прав по патенту на изобретения	—181
----	---	------

Resmi bülleten №1 (I hissə)
(Azərbaycan və rus dilində)
Bakı - 1999
Çapa hazırlanmış: 31.03.99.
Formatı: 60x90 1/8. Ofset üsulu.
Fiziki çap vərəqi 12,5
Tirajı 50
Sifariş №15 "PALMA" müəssisəsi.